

Наша Ніва

П Е Р Ш А Я Б Е Л А Р У С К А Я Г А З Е Т А ISSN 1819-1614

Заснаваная ў лістападзе 1906. Адноўленая ў траўні 1991. Выдавец: Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы». Выходзіць штотыднёва, у чацьвяргі 9 771819 161008

«Белсат» на талерачцы

Першы спадарожніковы тэлеканал для Беларусі — што гэта і з чым яго ядуць.

Старонка 3

Палова беларусаў

баіцца разрыву з Расеяй.

Старонка 8

Аляксей Шыдлоўскі

Дзеньнік азылянта, або Уцёкі ў нікуды.

Старонка 16

ПАЛІТЫКА

На Дзень Перамогі Мілінкевіч сустрэўся з прэзыдэнтам Францыі

Гаворка ішла пра эўрапейскую палітыку ў адносінах да Беларусі. **Старонка 7.**

ГАСПАДАРКА

Пагразілі і забылі

Лёс праекту БТС-2, які меў пусьціць расейскую нафту ў абыход Беларусі, дагэтуль ня вырашаны: вынікі беларускага апытання «Гэлапа». **Старонка 10.**

КАМЭНТАРЫ

Чытаючы праект праграмы «Белай Русі»

Піша Анатоль Сідарэвіч. **Старонка 9.**

АД РЭДАКЦЫІ

I+I

Газэта перайшла з фармату А4 зноў на А3. **Старонка 2.**

ДЫСКАГРАФІЯ

Dalі, этна-трыё «Тройца», Ганна Шаркунова.

Піша Сяргей Будкін. **Старонка 21.**

Што зь Нясьвіжам вырабілі

Старонка 12.

Крыж пакаяньня

Наста Азарка пайшла ў госьці да міліцыянта, які ў 1949 годзе арыштоўваў для адпраўкі ў Сібір яе бабу і дзэда, і піша пра гэта.

Што тады насамрэч адбывалася — ніхто ўжо ня скажа. Чыёй віны было болей — таксама. Тады ў нас вёсак не было, а былі хутары. Калі пачалася вайна, Сашы было 15, Мані — 13. Была ў Сашы стрыечная сястра Наташа. І была яна замужам за камуністам. У памяці людзей засталася гэтае прозьвішча, якое доўгі час наводзіла на ўсіх партыйных актывістаў ды простых людзей самы натуральны жах і якое па гэты дзень узгадваюць шэптам. Дэмух Мікалай. І пайшоў ён на фронт. Кажуць, што да жанчыны

пачаў заляцацца нейкі ўпаўнаважаны. Жонка напісала пра гэта мужу, той вярнуўся дадому. Забіў упаўнаважанага. А далей... назад — расстраляюць за дзэртэрства. Тут заставацца — ці то ўжо ўзяў страх, ці то сумленьне, ці то што яшчэ. Сышоў у лес. Да партызанаў.

Гэта ў падручніках пра партызанаў пішуць, што яны героі. А насамрэч не разьбярэш, хто лепшы — чужак з цукеркаю ці свой партызан з аўтаматам...

Працяг на старонцы 15.

пра-бел / пра-сьвет

Эсэістыка • Крытыка • Рэфлексіі

Крыж пакаяньня. Піша Наста Азарка	15
Дзеньнік азылянта, або Уцёкі ў нікуды. Піша Аляксей Шыдлоўскі	16
Чалавечэе і палітычнае: Сяргей Салаш. Гутарка з палітыкам	18
Дзеці Аляксандра ...горавіча. Адзін сезон у Купалаўскім. Піша Аляксандар Фядута	19
Маўр ня мусіць сысьці. Піша Вацлаў Шаблінскі	20
Адзін з найвядомейшых пастановачных здымкаў. Каляндар	20

АД РЭДАКЦЫІ

|+|

Мусім прызнаць адну сваю памылку. Перайшоўшы на малы фармат газэты, А4, мы недацанілі сябе і сваіх чытачоў. Калі ў канцы 2005 году забаранілі прадаваць незалежныя газэты празь «Белсаюздруку», наш пераход на А4 стаў палітычным жэстам — няма таго, што раньш было. Няхай перад канцом газэта будзе як перад падпольлем. Папраўдэ, мы ставілі сабе задачу-максымум: вытрымаць пару месяцаў, пасья — год, пасья... І мы, і Вы аказаліся больш трывальмі, чым мы сабе думалі. Таму мы вырашылі вярнуцца да нармальнага, звыслага фармату.

А зараз просьба, простая: хай кожны з Вас загітуе яшчэ аднаго чалавека выпісаць газэту. Ня проста браць чытаць, а выпісаць. Брата, свата, сябра, суседа па дачы. Ведаем, што ня проста. Знайдзіце аргумэнты. Ад гэтага залежыць выжываньне беларускае традыцыі. Ад гэтага залежыць, Ваша самаадчуваньне: ці будзе Вам з кім пагаварыць пра наша, пра тое самае. Ня будзьце навязьлівымі, але — загітуйце. Ён не пашкадуе.

«Наша Ніва» і ARCHE ў Горадні і Гомелі

16 траўня а 18.30 у Горадні на сядзібе Таварыства беларускай школы (вул. Будзённага, 48а) — прэзэнтацыя Эўрапейскага нумару часопісу ARCHE. Бяруць удзел галоўны рэдактар Валер Булгакаў, філёзафы Вольга Шпарага і Дзьмітры Каронка, палітоляг Дзяніс Мельянцоў.

29 траўня ў Гомелі (вул.Палеская, 52, Управа АГП) пройдзе сустрэча з Валер'ем Булгакавым, рэдактарам «НН» Андрэем Скурко і сьпявачкай Тацянай Беланогай. Пачатак у 18.30.

Радыестанцыі працуюць, а не вяшчаюць

Беларускія палітыкі З. Дашкевіч («Малады фронт»), І.Рынкевіч (БСДП) і А.Міхалевіч (БНФ) скіравалі ліст міністру замежных справаў Польшчы Радку Сікорскаму. Падпісанты просяць паўплываць на пазытыўнае рашэньне адносна «сапраўднага вяшчання на Беларусь з тэрыторыі Польшчы». У лісьце адзначаецца, што радыестанцыі, якія вяшчаюць з Польшчы («Рацыя» і «Эўрапейскае радыё для Беларусі») сканцэнтраваліся на вырашэньні ўнутрыпольскіх праблемаў і ня ў стане канкураваць зь беларускімі FM-станцыямі. Палітыкі прапануюць стварыць Назіральную раду, якая б сачыла за працай радыестанцый.

Таксама прапануецца празрыстае прызначэньне рэдактараў гэтых СМІ. Адзін з ініцыятараў пасланьня Зьміцер Дашкевіч адзначае: «Трэба павышаць эфэктыўнасьць гэтых СМІ. Яны вяшчаюць «у космас», і ніхто на гэта не звяртае ўвагі».

Зьміцер Панкавец

Няма такога мая, каб перад Міколам (23-га) ня ударыў хоць адзін прымаразак. Ня стаў выключэньнем і гэты год. Начамі з 14 да 15-га тэмпература паветра апускалася месцамі аж да 4 градусаў. Як вечна бывае, падмёрз цьвет ды бульбоўнік.

СЬЦІСЛА

Лукашэнка: «Буду балятавацца на чацьверты тэрмін»

Пра гэта ён заявіў у інтэрвію агенцтву Ройтэрз. «Калі сытуацыя будзе такой, як цяпер, і са мной асабіста, і ў краіне, то я, зразумела, буду балятавацца на чарговы тэрмін. Пакуль я здаровы чалавек, народ ня так ужо моцна мяне крытыкуе і Захад пачынае разумець. Гэта магчыма. Разьлічвайце на горшае».

Дырэктар «Ждановічаў» — у бальніцы

У арыштаванага дырэктара Гандлёвага дому «Ждановічы» сур'ёзныя праблемы з сэрцам. Як стала вядома «Народнай волі», 7 траўня Яўген Шыгалаў трапіў у Рэспубліканскую турэмную лякарню з падазрэньнем на інфаркт. Калі дыягназ пацьвердзіцца, гэта будзе трэці інфаркт Шыгалава.

Жыхары вуліцы Танка паўсталі супраць хмарачосу

Тысячы жыхароў вуліцы ў сталіцы пратэстуюць супраць пабудовы хмарачосу на месцы сквэру між Танка і Кальварыйскай.

Зьніклі 345 экспанатаў

Як паведаміў намеснік міністра культуры Віктар Кураш, гэта высьветлілася падчас інвэнтарызацыі музэйных фондаў, якая ўпершыню адбылася летась. Большасьць стратаў — ордэны часоў вайны.

У Менску курыць 51% жыхароў

Дасьледаваньні паказалі, што сярод вучняў 1—4-х класаў ужо курыць 1%, 5—8-х — 15,2%, старэйшых класаў — да 30%.

Ня ўсё ў жыцьці ў апошні раз

Каб штотыдзень атрымліваць газэту,

дасылайце адрасы і грошы за газэту. Кошт на месяц — 8 тыс. рублёў.

1) Просім усіх ахвотных чытаць газэту паведамляць у Рэдакцыю свае адрасы і тэлефоны. Гэта можна зрабіць праз: тэлефоны: (017) 284-73-29, (029) 260-78-32, (029) 618-54-84, e-mail: dastauka@nn.by, паштовы адрас: 220050, г.Менск, а/с 537.

2) Просім у блянку банкаўскага паведамленьня ці паштовага пераказу дакладна і разборліва пазначыць адрас, у тым ліку паштовы індэкс і код пад'езду.

✂

ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828		
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764		
Рахунак а-рымальніка	Асабовы рахунак	
3012 206 280 014	<input type="text"/>	
(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)		
Від аплаты	Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"		
Агулам		
Касір		
ПВУП "Суродзічы", УНП 190 786 828		
МГД ААТ "Белінвестбанк", вул. Калектарная, 11, Менск, код 764		
Рахунак а-рымальніка	Асабовы рахунак	
3012 206 280 014	<input type="text"/>	
(прозьвішча, імя, імя па бацьку, адрас)		
Від аплаты	Дата	Сума
За газэту "Наша Ніва"		
Агулам		
Касір		М.П.
КВІТАНЦЫЯ		

павялі пра свае першыя ўражанні ад новага тэлеканалу. «Калі я пазнаёміўся з папярэднім сеткай вяшчання, то вельмі ўзрадаваўся — зь некалькіх прычынаў, — распавёў Падбярэскі. — Па-першае, там было вельмі мала палітыкі. Гэты тэлеканал ствараўся не для таго, каб абслугоўваць апазыцыйныя партыі ці рухі. Ён у сваёй аснове культурніцка-адукацыйны. Асноўная ідэя гэтага тэлеканалу — паспрабаваць зрабіць для беларусаў тое тэлебачаньне, якога яны ня маюць у сябе на радзіме».

А вось Севярын Квяткоўскі ня лічыць палітычны кампанэнт другарадным: «Для мяне было відавочна, што гэта палітычны крок польскага ўраду. Гэта першая краіна ў Эўропе, якая за свае грошы, дзяржаўныя — грошы падаткаплатнікаў, а не фундацыяў — прафінансавала такі праект. Нават Лукашэнка ў сваіх выступках пачаў паліваць гэты «Белсат». Аднак і ў Квяткоўскага тэлеканал пакінуў збоўшага станоўчыя ўражанні: «Учора спецыяльна пайшоў да сяброў

тэлеканал ня будзе аднолькава цікавы для ўсіх: «Надочы я глядзеў па «Белсаце» ток-шоў, дзе шмат было маіх знаёмых ды калегаў. Гэта была праграма, прымеркаваная да Дня журналістыкі. Іншае пытаньне — ці з тым жа задавальненьнем паглядзеў бы гэты ток-шоў адзін з рэдкіх паспалітых беларусаў, які сядзіць у Ружанах, увечары шчоўкае ад адной праграмы да іншай, і раптам натыкаецца на нейкую перадачу «Белсату». На думку журналіста, пакуль што «Белсат» застаецца тэлеканалам для тусоўкі. Прычына гэтага, паводле меркаваньня Севярына Квяткоўскага, хаваецца ў тым, што канал не да канца сфармаваны канцэптually: «У «Белсаце» мусяць браць большы ўдзел беларусы. Палякі для беларусаў наўрад ці змогуць стварыць канкурэнтназдольны прадукт. Яны могуць фінансаваць, быць дырэктарамі, але сама крэатура, сам мэсыдж усё роўна мусіць сыходзіць ад прафэсіяналаў адсюль. Пакуль што беларусы знаходзяцца ў стане гастарбайтэраў».

мэрай ты навучыся за паўгоду працаваць. Таму я здзівіўся, калі даведаўся, што арганізатары «Белсату» зьбіраліся запуськаць такі паўнаватасны тэлеканал з усімі магчымымі фарматамі, з навінамі, з рознымі праграмамі... Можна, варта было б спачатку, як «Эўраньюз», — набываць карцінку для навінаў?» «Але ў каго набываць, у БТ? — парываюць знакаміты тэлеапаратар Уладзімер Бабарыкін, які, адклаўшы ўбок відэакамеру, вырашыў паўдзельнічаць у дыскусіі на правах слухача. На думку спадара Бабарыкіна, які доўгі час працаваў у Беларусі апаратарам-стрынгерам для агенцтва «Ройтэрз», у Беларусі няма сталай прафэсійнай школы для тэлевізійшчыкаў. «Вы кажце, можна навучыць здымаць за паўгоду — але па такой лёгкіцы і кніжку можна навучыць пісаць за паўгоду! А так да мяне падыходзіць хлопец з вуліцы ды кажа: я чатыры гады працую прафэсійным апаратарам, зь іх тры гады вясельлі здымаў, а цяпер навіны раблю. Хлопцы, тэлебачаньне так ня робіцца!» На думку ўладзімера Бабарыкіна, многія прафэсіяналы проста ня могуць і не жадаюць працаваць у такіх умовах, калі няма акрэдытацыі і хаця б мінімальнай юрыдычнай абароны для журналіста ды апаратара.

«Белсат»: усё яшчэ наперадзе

Вынік дэбатаў у Менску: тэлеканал не ідэальны, але патрэбны.

8 траўня на ўправе партыі БНФ адбыліся дэбаты на тэму «Які «Белсат» нам патрэбны?» Да выступу былі запрошаны Зьміцер Падбярэскі, вядоўца музычнай праграмы «Кухня» на «Белсаце», і Севярын Квяткоўскі, які таксама мае досьвед працы на тэлеканале.

Паказальна, што арганізатары дыскусіі вырашылі крыху зьмякчыць фармулёўку, якая першапачаткова была пададзена наступным чынам: «Ці патрэбны нам такі «Белсат»?» Аднак, нягледзячы на гэта, Квяткоўскі ды Падбярэскі, якія былі анансаваныя як апанэнты, усё роўна апынуліся на адным баку барыкадаў, вымушаныя абараняць сваіх калегаў-тэлевізійшчыкаў. Абодва выступоўцы адразу папярэдзілі, што непасрэдна да тэлеканалу адносінаў ня маюць, таму ня могуць камэнтаваць ягоную інфармацыйную палітыку. Як патлумачыў Зьміцер Падбярэскі, ён калі і кантактуе з адміністрацыяй «Белсату», то толькі праз прадусара сваёй перадачы. Што да Квяткоўскага, дык ягонае супрацоўніцтва з тэлеканалам абмяжоўваецца трыма сюжэтамі, якія ён зрабіў на замову стваральнікаў «Кухні».

Арына Лісецкая, прадстаўніца культурніцкай камісіі ПБНФ і мэдэратарка дыскусіі, паспрабавала акрэсьліць «забароненыя» тэмы: «Сёньня мы ня будзем размаўляць пра палітыку каналу, бо ня маем на гэта права. Таксама прашу вас не падмаць пытаньне грошай, бо грамадзяне Польшчы павінны самі вырашаць, як ім выкарыстоўваць уласны бюджэт». Зрэшты, як выявілася ў часе дыскусіі, публіка гэтыя заклікі цалкам праігнаравала.

Палітыка ці культура?

Ва ўступным слове выступоўцы рас-

паглядзець яго, бо яшчэ ня вырашыў, ці выдаткоўваць грошы на талерку — яна мне, у прынцыпе, не патрэбная, я ўсю інфармацыю праз інтэрнэт атрымліваю. Але дзеля «Белсату» купіў бы, думаю».

Палітычны падтэкст

На думку Севярына Квяткоўскага, ёсьць вялікая праблема ў тым, што межжа падтрымлівае найперш такія практы, якія мусяць здзяйсняць пэўную палітычную місію, хоць для Беларусі больш актуальнай зьяўляецца менавіта культурніцкая, адукацыйная праца. Але яна замежных фондатараў цікавіць у апошнюю чаргу. «Любая фінансавая дапамога з-за мяжы Беларусі робіцца зь нейкім палітычным пасылам, — разважаў Севярын Квяткоўскі. — Нядаўна ў інтэрнеце прачытаў пытаньне: як вы думаеце, ці ёсьць эфэктыўнасьць ня толькі ад «Белсату», але і ад іншых мэдыяў, якія вяшчаюць з тэрыторыі Польшчы? А я падумаў: якая мусіць быць эфэктыўнасьць? Што, праз год—два дзякуючы працы гэтых мэдыяў у Беларусі павінна адбыцца памаранчавая, аксамітная ці якая іншая рэвалюцыя?» На думку журналіста, у Беларусі ідзе культурная вайна, і дапамога з-за мяжы павінна быць скіраваная на тое, каб дапамагчы беларусам зрабіць сапраўднымі эўрапейцамі. Аднак адзін з прысутных у залі слухачоў менавіта ў гэтым угледзеў небяспеку: Польшча, маўляў, з дапамогай «Белсату» акурат і падтрымлівае выгадную ёй «эўрапейскацэнтрычную» супольнасьць у Беларусі, прасоўваючы свае нацыянальныя інтарэсы.

Хто робіць «Белсат» — і для каго?

Севярын Квяткоўскі заўважыў, што

Пытаньне якасьці

Ладная частка часу пайшла на абмеркаваньне якасьці навінаў на «Белсаце». «Калі я дазнаўся, што плянуецца паўнафарматная тэлевізія, то задумаўся: а як будучы сьвежыя актуальныя тэленавіны выдавацца ў падпольных умовах? — разважаў Севярын Квяткоўскі. — Бо адна справа — журналіст-газэтчык, які прыйшоў, паглядзеў ды напісаў. Нават для радыё можна працаваць, не прывабліваючы ўвагі да сябе з дыктафонам. А тэлекамеру за кілямэтар бачна. Цяпер я бачу, у якіх умовах, як гэта робіцца, і таму лічу, што ня маю маральнага права гэтых людзей, маіх калегаў зь «Белсату», крытыкаваць за навіны, якія яны ствараюць».

Падбярэскі звярнуў увагу на складанасьці, зь якімі мусяць сутыкацца карэспандэнты «Белсату»: «Працаваць тэлерэпартэрам без акрэдытацыі на вуліцах у нашых умовах зьяўляецца, па сутнасьці, парушэньнем заканадаўства. Пакуль ня будзе вырашанае пытаньне акрэдытацыі тых людзей, якія здымаюць навіны, патрабаваць ад іх якаснага прадукту проста не выпадае. Людзі здымаюць цішком. Што можна зрабіць у такіх умовах, калі ты, напрыклад, ня можаш трапіць хоць бы ў тую ж палату прадстаўнікоў і адзьяньць там сюжэт?»

Было закранутае і пытаньне прафэсійнага майстэрства журналістаў. «У Беларусі няма патрэбнай колькасьці тэлевізійшчыкаў-прафэсіяналаў, — мяркуе Квяткоўскі. — Я ведаю, што зь мінулага году шмат моладзі вучыцца працаваць з тэлевізіяй на «Белсаце». Іншае пытаньне, што трэба мець яшчэ і журналісткі досьвед як такі. А на элементарным узроўні з карцінкай, з ка-

Справа тэхнікі

Адзін з прысутных спытаўся ў Падбярэскага, ці задавальняе яго якасьць карцінкі ягонай перадачы. «Гэта асобны бок, — прызнаўся журналіст. — Канечне, не. У нас няма годным чынам абсталёванай студыі. Маю нават праблему зь мікрафонамі. Быў асобны выпадак, калі праграма была ўжо зробленая, змантаваная, даслана ў Варшаву, а там забракавалі па гуку студыйную частку — нам давалося перапісаць яе».

Праўда, іншыя прысутныя раілі не зацыклівацца на тэхнічным баку працы «Белсату». «Мне здаецца, нашая дыскусія зьявілася да таго, як трэба насіць дзьверы па лесе — узад ці ўперак, — з горыччу заявіў адзін з удзельнікаў. — Выйшла нейкая майстаркляса па апаратарскім майстэрстве. Калі ў перадачы будзе добрая думка, то я яе пагляджу, нават калі яе дагары нагамі здымуць. Каб было што паглядзець і што паслухаць — вось што важна».

Шмат спрэчак выклікала праблема выбару спадарожніка, празь які вядзецца вяшчаньне «Белсату». Зьміцер Падбярэскі паспрабаваў патлумачыць сытуацыю: «Для таго, каб запусьціць тэлеканал на трансляцыю праз пэўны спадарожнік, як і прынята ў Эўропе, патрэбная доўгая бюракратычная працэдура. Нашыя бюракраты — хлопчыкі зьяўляюцца ў параўнаньні з эўрапейскай бюракратыяй. Але паколькі да пэўнага моманту не было вырашанае пытаньне фінансаваньня, ніхто ня мог пачынаць перамовы з тым жа кіраўніцтвам спадарожніка «Сырыюс», які найбольш глядзяць людзі ў Беларусі. Самы танны і самы хуткі варыянт для пачатку вяшчання быў праз спадарожнік «Астра». Паводле маіх зьвестак, трансляцыя праз «Сырыюс» павінна пачацца недзе ў кастрычніку. Можна сабе ўявіць, які доўгі час займаюць гэтыя перамовы — практычна цэлы год».

Белсатаўскія мільёны

Некаторых удзельнікаў дыскусіі дужа цікавілі пытаньні бюджэту «Бел-

«Белсат»

Заўвага глядача: «Рэпартэр» — адна з самых цікавых перадачаў «Белсату». Бадай, хацелася б, каб часцей здымаліся глыбокія журналісцкія расьсьледаваньні — наколькі гэта магчыма ў беларускіх умовах.

Прэс-экспрэс

На экране міляюць беларускія газэты з фатаздымкамі, якія на вачах «ажываюць». На старонцы «Нашай Нівы» адбываецца мітынг пад нацыянальнымі сьцягамі, па першай паласе «Голасу Радзімы» едзе трактар. Камэра «заятае» ў студыю, дзе вядоўцы раскладаюць стос прэсы на сталe. Вядуць праграму два чалавекі — Сяргей Скулавец ды Кацярына І. Цыбульская. Па чарзе яны знаёмяць глядача са зместам найбольш цікавых публікацыяў недзяржаўнай ды афіцыйнай прэсы. Не забываюцца і на рэгіянальныя газэты ды інфармацыйныя сайты. Разпораз у размову ўстаўляюцца запісаньні з тэлефона аўдыёкамэнтары беларускіх экспэртаў. Асобныя артыкулы вядоўцы разглядаюць настолькі падрабязна, што перадачу можна сьмегла назваць тэлегазэтай.

Заўвага глядача: У звычайнага беларуса, які выпадкова патрапіць на «Прэс-экспрэс», немінуча ўзьнікне пытаньне: а дзе можна набыць гэтую «Народную волю» ці «Нашу Ніву»? Варта раз-пораз нагадваць неабзьнятым глядачам, што незалежную прэсу ў звычайным кіеўску не адшукаеш.

Госьць «Белсату»

«Госьць «Белсату» — гэта ключавая гутарка тыдня. Вядоўца Павал Мажэйка запрашае на размову ў студыю людзей, якія могуць зьмястоўна пагутарыць на надзённую тэму, найперш — пра палітыку. Гутарка адбываецца на тле блакітна-белых разводаў, у якіх угадваюцца абрысы стэлы на плошчы Перамогі ў Менску.

Павал Мажэйка ўжо добра асвойтаўся са сваёй роляй. Пэўная ськананьне ў руках, якая была заўважная ў першых выпусках перадачы, пакрысе зьнікла. Вядоўца выступае бяз галыштука, расшпілены каўнерык кашулі падкрэсьлівае разьняволенасьць гутаркі. Павал Мажэйка не

Першы спадарожнік тэлеканал для Беларусі — што гэта такое і з чым яго ядуць. Перадачы каналу аналізуе **Алесь Кудрыцкі**.

Большасьць дыскусіяў пра «Белсат» нагадваюць размовы пра лягачыя талеркі. Усе пра іх чулі, многія кажуць, што бачылі, але амаль ніхто не назірае за гэтай зьявай зблізу і рэгулярна. 10 траўня споўнілася ўжо пяць месяцаў з таго дня, калі «Белсат» упершыню зьявіўся ў этэр, але колькасць разнастайных чутак пра тэлеканал толькі большае. Ці варта ўсталёўваць спадарожніковую талерку? Для тых, хто не жадае набываць ката ў мяху, мы падрыхтавалі агляд перадачаў «Белсату» з глядацкага пункту гледжаньня — зь іх плюсамі і мінусамі.

Аб'ектыў-экспрэс

Нарэшце мы маем магчымасьць глядзець сапраўдныя беларускамоўныя тэлевізіяны, а не франтавыя зводкі з палёў бітвы за ўраджай. Штодзённыя інфармацыйныя выпускі на «Белсату» звычайна складаюцца з трох—чатырох сюжэтаў зь Беларусі працягласцю ў сярэднім паўтары хвіліны, і дзьвюх—трох міжнародных навінаў. Часьцяком зьяўляюцца таксама паведамленьні з Польшчы, найперш зьязаныя з жыцьцём беларускай меншасьці.

Фармат падачы навінаў падобны да таго, якім карыстаецца тэлеканал «Эўраньюз» — шэраг вядзюжэстаў з голасам дыктара «за кад-

рам».

У адрозьненне ад дзяржаўных тэлеканалаў, навіны на «Белсату» ў першую чаргу прысьвечаныя праблемам, а не дасягненьням народнай гаспадаркі. Але, да гонару стваральнікаў «Аб'ектыў-экспрэсу», ім удаецца ня скатвацца ў банальную хроніку апазыцыйнага жыцьця.

Заўвага глядача: Хацелася б пры канцы выпускаў бачыць яшчэ і навіны спорту ды прагнозы надвор'я.

Кішэня

Агляд эканамічных тэмаў. Пачынаецца з выпуску беларускіх навінаў гаспадаркі, спалучаных з камэнтарамі экспэртаў-эканамістаў. Ядро выпуску складае «тэма тыдня» — разгорнуты сюжэт-дасьледаваньне актуальнай эканамічнай праблемы. Ёсьць таксама рубрыка «свой бізнэс», дзе паказваюць тэлесюжэты пра беларускіх прадпрыемальнікаў. Напрыклад, у адным выпуску перадачы можна пабачыць гаспадыню невялічкай майстэрні па рамонце абутку, мастака, які займаецца вырабам мэталёвых сувэнірных гербаў на замову мясцовых гарадзкіх уладаў ці суўладальніка адзінага прыватнага футбольнага клубу ў Беларусі.

Заўвага глядача: Прыемна, што перадачы робіць акцэнт на «маленькім чалавеку» ў бізнэсе, а не на якіх-небудзь малацкавых большасьці беларусаў біржавых курсах.

Рэпартэр

У гэтай штотыднёвай паўгадзіннай перадачы

можна пабачыць 4—5 разгорнутых рэпартажаў на самыя розныя тэмы. Адны матэрыялы праграмы набліжаюцца па форме да журналісцкіх расьсьледаваньняў, іншыя — да тэлеаналізаў. Напрыклад, рэпартажы «Белсату» праводзяць дзень з распаўсюджвальнікамі незалежнай прэсы, распавядаюць пра жабрацкае жыцьцё пэнісіяэркі, сочаць за працай работнікаў, якія кіруюць шпітамі Аўгустоўскага каналу, ці спрабуюць разабрацца, хто зладзіў нелегальны могільнік быдла ў лесе.

«Рэпартэр» будзе найперш карысны тым беларусам, якія слаба арыентуюцца ў палітычнай сытуацыі. Адна справа — пабачыць караценькую зацепку ў навінах пра мітынг прадпрыемальнікаў, і зусім іншая — даведацца пра жыцьцё жанчыны са Слуцку, якая калісьці была спартоўкай, потым пачала гандляваць на рынку абуткам і цяпер, калі можа згубіць апошнюю крыніцу існаваньня, мусіць выходзіць на Кастрычніцкую плошчу.

...усё яшчэ наперадзе

Працяг са старонкі 3.

сату», пра які ходзяць легенды. Зьміцер Падбярэскі вырашыў разьвезьць усё міты: «Калі запускаўся тэлеканал, як вядома, размова вялася пра суму недзе пяць з паловай мільёнаў эўра. Для параўнаньня, гадавы бюджэт францускага інфармацыйнага каналу, які ідзе круглыя суткі без перапынку, з паўторамі, кшталту «Эўраньюз», складае 143

мільёны даляраў».

Апэратар Уладзімер Бабарыкін прывёў у прыклад фільм пра Вольгу Корбут, у здымках якога ён удзельнічаў: «Фільм — працягласцю гадына дваццаць хвілінаў. Гадоў пяць таму яго Бі-Бі-Сі здымала. Мільён трыста тысячаў даляраў бюджэт! А вы, людзі, кажаце — апэратар нішто, абы ідэя была. Мне апэратар зь Лёндану даў заданьне: сфатаграфавать дом, дзе жыла Корбут, раніцай, удзень і ўвечары. Я не разумеў, для чаго, — а яны там у Лёндане ўжо

выбіралі, пры якім надвор'і будуць яго здымаць... Плянавалі дні. Вось з гэтага складаецца каляца».

Са словаў Падбярэскага, нават выдзяленьне грошай яшчэ не гарантыя таго, што праца пойдзе гладка: «Вялікая праблема — няпэўнасьць фінансаваньня. Грошы былі выдзеленыя вельмі даўно, але яны ляжалі ў Міністэрстве замежных справаў Польшчы, і пераказаць іх было вельмі праблематычна. Вось паказчык эўрапейскай бюракратыі. Польскі МЗС кажа: пакажыце, як вы

працуеце. «Белсат» ім адказвае: як мы можам паказаць, калі ў нас няма ні грошай, ні тэхнікі? Тыя кажуць: а мы ня можам нічога пераказаць на ваш рахунак, пакуль мы ня ўбачым хоць нешта з вашага прадукту. І вось гэта цягнулася недзе з паўгоду. Закончылася ўсё тады, калі я быў на трэнінгу ў Варшаве. У той час акурат праходзіла паседжаньне камісіі Сойму, дзе абмяркоўвалі гэтую праграму. Калі мы завіхаліся зь дзьвюма пазычанымі вучэбнымі непрафэсійнымі камэрамі, прадстаўнік МЗС Польшчы спытаўся: дык калі вы пачынаеце працаваць? Дырэктарка «Белсату» Агнешка Рамашэўская адказала: дык вось жа людзі працуюць, але ў доўг. Камэры ня нашыя, апэ-

ратар ня наш, нішто ня наша, але яны здымаюць сюжэт!»

Усё наперадзе

Запрошаныя журналісты заклікалі глядачоў не прысьпяшаць падзеі. «Каб стварыць і раскруціць тэлевізію нават году мала», — заўважыў Квяткоўскі. «Каб раскруціць газэту ў нармальных умовах рынку, патрабуецца найменш два гады. Тэлебачаньне — яшчэ больш складаная справа», — падтрымаў яго Падбярэскі.

«Ня ведаю, хто сказаў, але клясная фраза: ня можа быць кіно лепшым за нашае жыцьцё, — адзначыў Уладзімер Бабарыкін. — Ня можам мы, жывучы так, калі ня ўсё ў нас у парадку, мець ідэальнае,

На талерачцы

назале суб'ядналіку доўгімі пытаньнямі, але і не застаецца пасіўным слухачом, спрабуе скіраваць дыскусію ў канструктыўнае рэчышча для таго, каб атрымаць канкрэтныя адказы. Хаця, канечне, яму яшчэ ёсць куды расьці. Варта, напрыклад, авалодваць мастацтвам «раскрываць» суразмоўцу, выяўляць схаваныя сэнсы адказаў з дапамогай кароткіх пытаньняў, а то і проста маўклівага позірку — так, як гэта ўмеюць рабіць, скажам, Лары Кінг, славетны вядоўца падобнага тэлешоу на CNN (для тых, хто ня ведаў: бацька Лары Кінга нарадзіўся ў Менску, а маці — у Пінску).

Заўвага гледача: з гэтай праграмай усё проста — чым больш яркавыя суразмоўцы, тым цікавейшая і сама перадача. Пакуль што асноўныя «госьці на «Белсат»» — гэта прадстаўнікі незалежнага грамадства, а не афіцыйны. А цікава было б паглядзець на гутарку Паўла Мажаўкі, скажам, з Праляскоўскім ці Сухарэнкам. Мо спытацца — раптам пагодзіцца?

Форум

У апошнія гады масавому беларускаму тэлеглядачу былі даступныя, зьбольшага, два фарматы тэлевізійных ток-шоў: расейскі, дзе абрыдлыя поп-зоркі ды лайдакаватыя дэпутаты Дзярждумы вядуць бяспрычынныя спрэчкі па такіх «гарачых» пытаньнях, як перамена полу ці сужэнская здрада, а таксама афіцыйна-беларускі, у якім вядоўца ўпарта ставіць перад публікай пытанні кшталту «як жывецца ў Беларусі — добра ці вельмі добра?» На гэтым фоне ток-шоў «Форум» на «Белсат» глядзіцца як прыхадзень зь іншай плянэты, бо на абмеркаваньне ставяцца надзвычайныя пытанні — стан мэдыяў у краіне, праблемы Чарнобыльскай катастрофы, супрацоўніцтва з Расеяй і інш.

Вядоўца Эдуард Мельнікаў мае талент мадэратара — ён ненавязьліва, але ўтворае трымае аўдыторыю пад кантролем. «Форум» здымаецца ў Вільні, але ў залі заўжды можна пабачыць шмат беларускамоўнай публікі. Сымбалем праграмы зьяўляецца адмысловы бел-чырво-белы кубік Рубіка. Удзельнікам перадачы не заўжды ўдаецца адшукаць ключы для разьня-

ня набалелых беларускіх галаваломак, аднак дыскусія зазвычай атрымліваецца цікавай.

Заўвага гледача: «Форум» часам бракуе дынамічнасьці ды вострых спрэчак. Можна, вядоўцу варта раз-пораз правакаваць канфлікт паміж суразмоўцамі, каб высечы іскру праўды? Зрэшты, да перакідваньня шклянкі з вадой ды кулачнага бою апанэнтаў лепей усё-такі не даводзіць.

Маю права

Прававы лікбез для беларусаў. У перадачы можна пабачыць: відэасюжэты пра суайчыннікаў, якія сутыкаюцца з пэўнымі праблемамі прававога характару; караценькія чорна-белыя анімацыі са зьдзіўнымі камэнтамі пра тое, якой «прававой» насамрэч зьяўляецца нашая дзяржава; канкрэтныя рэцэпты вырашэньня юрыдычных праблемаў ад правазнаўцы Андрэя Бастунца. Прыемна, што перадача не запычлена на вузкіх праблемах палітычных актывістаў кшталту «што рабіць, калі цябе арыштавалі за расклеіваньне налепака». Гэтак, «Маю права» дапамагае зразумець, як жывецца бацькам дзяцей з асаблівасьцямі псыхафізычнага разьвіцьця, ці параіць, што рабіць у выпадку, калі чыноўнікі пагражаюць адсяліць вас за няўплату камунальных паслугаў.

Заўвага гледача: стваральнікі перадачы знайшлі ўдалы падыход, ілюструючы тлумачэньне юрыдычных нюансаў канкрэтнымі жыцьцёвымі гісторыямі.

Хто ёсць кім

«Хто ёсць кім» — гэта цыкл дакумэнтальных фільмаў-партрэтаў, якія знаёмяць гледача з выбітнымі беларусамі. Аўтары праграмы шпацыруюць па Менскіх вуліцах разам з знакамітай тэледыктаркай Зінаідай Бандарэнкай, гутараць з акадэмікам Аляксандрам Вайтовічам ды нават шукаюць славетную скрыню пьвікоў на лепішчы Станіслава Шупкевіча.

Заўвага гледача: Ня ўсе фільмы роўныя па сваёй якасьці. Калі блукаць па лябінгтах Залесься з архітэктарам-рэстаўратарам Сяргеем Верамейчыкам дужа цікава, дык слухаць расло-

веды Зьмітра Дашкевіча ды Артура Фінкевіча ўжо ня так захапляльна, бо хлопцаў пасадзілі перад тэлекамерай, як на тым допыце.

Беларусы ў Польшчы

Сэрыя дакумэнтальных фільмаў пра беларусаў, якія жывуць за «шэнгенскім плотам». Як выяўляецца, за Бугам стаяць такія ж хаты, ды і людзі размаўляюць падобна... Аднак розніцу зь Беларуссю адчуваеш адразу, калі паказваюць, як хор дзяўчатаў з Гайнаўскага беларускага ліцэю сыявае ў актавай залі пад бел-чырво-на-белым сыягам ды блакітным эўрапейскім штандарам. Думаецца, што для многіх нашых суайчыннікаў гэтыя перадачы могуць зрабіцца сапраўдным адкрыцьцём невядомага кантынэнта, населенага беларусамі.

Заўвага гледача: Хацелася б меней афіцыйных інтэрвію і больш душэўных гутарак з польскімі беларусамі — ня толькі на вуліцы, але і ўдома. Побит суайчыннікаў нам ня менш цікавы за праблемы разбудовы інфраструктуры «беларускіх» ваяводзтваў.

Дэмакратыя нашгодзень

Вядучы Міхась Андрасюк каштуе з кіліпка гарэлку, вырабленую ў часкай вінакурні з польскіх грушаў ды яблыкаў. «Уф, моцна!» — крэкае ён. Увесь цыкл дакумэнтальных фільмаў «Дэмакратыя нашгодзень» — гэта дэ-густацыя эўрапейскага дабрабыту. Вось журналіст на старасьвецкай фурманцы едзе на ўпрост праз былую мяжу паміж Польшчай і Літвой. І ён — іншы сюжэт: вядоўца пераходзіць (без пашпарту ды візы) мост, які калісьці быў памежным пераходам, што падзяляў горад Цешын на чэскую ды польскую часткі. Журналіст апытвае людзей на вуліцах, якія ў адзін голас кажуць: «Жыцьцё зрабілася лепшым, вальнейшым!» «Дэмакратыя нашгодзень», якую здымае беластоцкі аддзел Польскага тэлебачаньня на замову «Белсату», — гэта антыдот для тых, хто наглытаўся антыэўрапейскай прапаганды. Гледзячы праграму, сам сябе шкадуеш: чаму мы мусім так зайздросьціць нармальнаму жыцьцю?

Заўвага гледача: На што так дэталева тлумачыць усё юрыдычныя асаблівасьці рэгістрацыі недзяржаўных арганізацыяў у Польшчы, уключна зь нюансамі напісаньня статуту ды працэдурай правядзеньня ўстаноўчага сходу? У такія моманты цягне пазьхнуць ды пераклочыць канал. І яшчэ — дэмакратыя, безумоўна, рэч добрая. Але пэўная беспраблемнасьць тэматыкі месцамі робіць перадачу падобнай да агітарскіх сюжэтаў пра вясялае жыцьцё ў якім-небудзь калгасе-перадавіку. Няўжо ўсё так хораша ў тым «краі шэнгенскім»?

Эўрасаюз без сакрэтаў

Перадача заснаваная на падборцы дакумэнтальных фільмаў, кожны зь якіх распавядае пра жыцьцё ў якім-небудзь заштатным куточку Эўрасаюзу, які, дзякуючы шчодрым датацыям «з цэнтру» на разьвіцьцё інфраструктуры, ператвараецца калі ня ў рай зямны, дык, прынамсі, у месца, дзе хочацца жыць ды радавацца. Стваральнікі фільмаў часцяком бяруць інтэрвію ва ўладальнікаў маленькіх сямейных бізнэсаў. Нехта мае ганчарную майстэрню, пабудаваную на «брусэльскія» грошы, іншая сям'я з дапамогай Эўрасаюзу перарабіла сваю форму ў агратурыстычны гатэльчык, а іх суседзі працягваюць старажытныя традыцыі гарбарскага майстэрства ў сваім рэгіёне... «Эўрасаюз без сакрэтаў» мае хутэй інфармацыйна-рэкламны, чым журналістскі характар — інакш праграма паказвала б ня толькі ўдалыя прыклады эўраінвэстыцыяў, але і выпадкі фіяска, спрабавала дакапацца да схаваных праблемаў. А так выглядае, што ў Эўрасаюзе ўсё блішчыць, нібы ў тым аграгарадку. Фільмы ўдала замаскаваныя пад тэлегадарожжы па прыгожых мясцінах, таму глядзіцца з цікавасьцю. Глядач і сам не заўважае, як прыходзіць да высновы, што Эўрасаюз — гэта добра і карысна.

Заўвага гледача: Замест таго, каб замаўляць фільмы заходнім журналістам, было б цікава даць заданьне, прыкладам, таму ж Алесю Залеўскаму самому зьняць сюжэт пра сакрэты Эўрасаюзу. Мо беларускае вока ўтворае ў эўрапейскіх рэаліях схаваныя паралелі з нашай рэчаіснасьцю?

East Front

East Front — гэта палявая пошта з цэнтральна-ды ўсходнеэўрапейскага музычнага фронту. Вядоўца праграмы Андрэй Карповіч (па сымпальніцтве — саліст гурту «Гарасон») запрашае ў студыю прадстаўнікоў альтэрнатыўнага музычнага авангарду. Задума вартага — сапраўды, што мы ведаем пра сучасную музыку, скажам, Славацкіны ці Эстоніі? Праўда, стылістыка перадачы выклікае неадназначную рэакцыю. Андрэй Карповіч займае фатэль за вялікім чынавенскім сталом, пазіраючы на гледачоў то з-за зарасьці эўрасаюўскіх сыягоў, то праз шкло агромністай электрычнай лямпачкі, а ягоны госьць мусіць у гэты час туліцца на сьціплым зэдліку, нібы прынёс на подпіс важны дакумант.

Андрэй Карповіч знаёміць гледача з якаснай музыкай, ды і кішы дэманструюцца шыкоўныя. Але ў тым і праблема: гэта не папса, і масавага гледача такі музычны асартымэнт можа пакінуць абьявавым. Аднак якая мэта для «Белсату» мусіць быць больш важнай — завабліваць масы ці выходзіць добры густ? Відаць, тут трэба знайсці баянс. У любым выпадку, Андрэй Карповіч зь яго музычным досьведам ды кіпучай творчай энэргіяй для тэлеканалу, безумоўна, каштоўны набытак.

Заўвага гледача: Зь першага погляду зразумела, што Андрэю Карповічу цяжка ўсёдзець у

Працяг на старонцы 6.

якаснае тэлебачаньне. Але людзі для гэтага ў Беларусі ёсць. Не кажу, што гэта тысячы. Але колькі працае моладзі ў Нямецчыне, колькі ў Маскве прабіліся... Дзяўчаты, маладзенькія, выбіліся ў людзі і робяць нармальны прадукт. Тут яны знайшлі б сябе? Ды ніколі. Таму ўсё ў нас яшчэ наперадзе».

Дэбаты выявілі галоўную праблему — вельмі цяжка весьці дыскусію, калі яе прадмет зьбольшага невядомы. У дыспуце ўдзельнічалі каля трыццаці чалавек. Праведзенае арганізатарамі апытаньне выявіла, што каля 40% прысутных бачылі перадачы «Белсату», але амаль усё яны проста азнаёміліся з праграмамі тэлеканалу ў інтэрнэце. Ста-

рых гледачоў «Белсату» сярод прысутных практычна не было. Цікаваць да тэлеканалу вялікая, а ведаў пра яго бракуе. «Нам патрэбны гэты тэлеканал, файна, што ён існуе, — рэзюмавала Арына Лісецкая. — Праблема ў тым, што Беларуссю не займаюцца самі беларусы. Але гэта справа для асобнай працяглай дыскусіі».

Алесь Кудрышкі

Зьміцер Падбярэскі
(ад левай), Арына Лісецкая
і Севярын Квяткоўскі.

«Белсат» на талерачцы

Працяг са старонкі 5.

тым клятвым скураным фатэлі. І так ён павернецца, і гэтак крутанецца... Пасадзілі хлопча, нібы на той цывіл! Хай бы вядоўца сустракаўся з музыкамі не ў здымачным павільёне, а ў варшаўскіх клобах, барах ці проста на вуліцы. Яму патрэбны рух, прастора, а ня гэтая пародыя на чынавенскі кабінэт.

Запальнічка

«Запальнічка» — гэта адмысловы тэлевізійны рынг, на якім сыходзяцца ў двубой альтэрнатыўныя беларускія музычныя выканаўцы, каб пазмагацца за месца ў рэйтынгу (галасаваць можна праз сайт праграмы). Акрамя гэтага, у перадачы можна пабачыць інтэрвю з музыкамі, даведацца пра навіны альтэрнатыўнай музычнай сцэны, а часам і выйграць у віктарыне неблагі прыз накіпалт новага мабільніка. Пабачыўшы вядоўцу гэтай перадачы, многія калегі-журналісты не маглі даць веры сваім вачам: Вольга Данішэвіч, чые артыкулы можна было раней пабачыць у «Студэнцкай думцы», а пераклады ў «Нашай Ніве», раптоўна ператварылася ў сапраўдную тэледыву. Нездарма «Белсат» рэкламуе яе як «самую прывабную вядоўцу на канале». У параўнанні з самазакаханымі тэлезоркамі айчынных музыкантаў, Воля ўражае сваёй непасрэднасцю ды адсутнасцю фанабэрыі. Восьці праграму ёй дапамагае ды-джей, які падтрымлівае гаворку ды забяспечвае гукавы фон у студыі.

Заўвага гледача: варта больш абачліва выбіраць ды-джейа для тандэму з вядоўцай. Нейкі час з Воляй працаваў DJ Блажэй, які адказваў на яе пытанні няўцямнымі фразамаі па-польску з такім выглядам, нібыта вядоўца замінае яму працаваць. Радыкальна іншае ўражанне пакідае ды-джей Sup (Павал Супаненка), які працуе ў «Запальнічцы» ад нядаўняга часу. Ён і па-беларуску ўмее, і размову падтрымае, і ўсміхнецца без прымусу.

Музычныя кліпы

Можа, «Белсат» яшчэ і не ператварыўся ў «фабрыку зорак», але як фабрыка кліпаў ён працуе спраўна. На сёння ў архіве — больш за паўсотні музычных відаў, створаных «Белсатом», і іх колькасць працягвае стабільна расці.

Колькасць колькасцю, але што можна сказаць пра якасць кліпаў? Просьценька, але з густам. За кожным кліпам стаць нескладаная, але арыгінальная рэжысёрская задума. Вось, напрыклад, кліп на песню «Крылы» гурту В.Н. Музыкі граюць у чыстым полі, на якім бяжыць хлопчык і запускае ў паветра папачны самалёткі. Нечакана камэра ўздываецца ў неба, і мы ўжо бачым музыкаў з вышнімі ігуньнага палёту. Ці вось, напрыклад, Віктар Шалкевіч, які едзе на ровары па невядомым горадзе і выконвае свой «Смутны беларускі блюз» перад пус-

той заліай, якая нечакана выбухае воплескамі. А ў іншым кліпе музыкі «Крамбамбулі» смакуюць кактэйлі на імправізаваным марскім курорце... Магчыма, белсатэйскія кліпы пакуль ня могуць спаборнічаць па «наварочанасці» ды стэрэфэктах з віда, што круціць па MTV. Але ў сваёй масе яны ствараюць музычна-тэлевізійны кантэкст, на які ў будучыні змогуць абаярацца новыя беларускія кліпмейкеры.

Заўвага гледача: здымайце далей! І актыўней эксперымэнтуйце з камп'ютарнай графікай, без яе ў сучасных кліпах аніяк.

YoLife!

Назву праграмы «YoLife!» можна перакласці як «Тваё жыццё». Яе вядоўца — беларускі рэпэр Кроў, які праславіўся сваімі палітычна завостранымі рэчытатывамі. Дзя праграмы ў тым, каб разварушыць беларускую моладзь, заахоціць яе на творчыя эксперымэнты.

Кроў абяцае навучыць гледачоў, як зняць музычны кліп, заснаваць інтэрнэт-радыё ці распачаць кар'еру дызайнера-мадэльера.

Перадача зусім новая, таму меркаваць пра яе можна хіба што па першым выпуску, у якім Кроў даследуе розныя спосабы заснаваць незалежныя начны клуб ці хаця б зладзіць удалы кватэрнік, для чаго бярэ інтэрвю ва ўладальнікаў польскіх клобаў. Паслухаць цікава, аднак многімі з тых парадаў, на жаль, у нашых умовах скарыстацца нерэальна. Каб не адрывацца ад беларускай рэчаіснасці, Кроў гутарыць з дзяўчынай Галіяй, завадатаркай кватэрнікаў у Менску, а таксама з Аняй Чыстасердавай, арт-дырэктарам культавай менскай галерэі «Падземка».

Напэўна, ня варта чакаць ад «YoLife!» канкрэтных рэцэптаў поспеху, а вось як крыніца натхнення для творчай моладзі перадача будзе дарэчы.

Заўвага гледача: рэжучы вуха палянізмы, якія раз-пораз вылятаюць з вуснаў вядоўцы. Калі фраза «Вы глядаеце першую сэрью праграмы «YoLife!» яшчэ нішто сабе, дык выраз «у гэтым прыпадку», згадзіцеся, па-беларуску гучыць дзіўнавата.

Кухня

Легендарны музычны журналіст Зьміцер Падбярэскі стварыў праграму «для аматараў смачнай і здаровай музыкі». Апрапуны ў кухарку каўпак ды хвартух, Зьміцер сядзіць за сталом у кухні, ведучы са сваімі шматлікімі гасцямі задушэўныя гутаркі як пра сучасную музыку, так і пра добрыя старыя часы, калі ўзмацняльнікі для гітараў майстравалі з лямпавых радыёпрыёмачоў. Акрамя гутарак, у мэно рэпартажы з музычных імпрэзаў ды відаінтэрвю з музыкамі.

Заўвага гледача: спадару Падбярэскі, вы так смачна распавядаеце пра музычныя пахі ды смакі, а самі сядзіце за пустым сталом, пакуль гледачы глытаюць сылінкі. Калі вы падоўгу гутарыце з чарговым госьцем, а перад вамі на

прасьціне не ляжыць нічога, акрамя вялізнага кухоннага нажа ды пары лыжак, робіцца крыху вусцішна — ці не збіраецца вядоўца ў фінале падсілкавацца сваім уласным суразмоўцам?

Бульбаны

Сатырычныя мультсэрыялы кіпталу «Сымпсанаў» ці «Паўднёвага Парку» год за годам б'юць рэкорды рэйтынгаў за мяжой. «Белсат» таксама мае падобны праект — шматсэрыяны мультфільм «Бульбаны», які стварае Алег Мініч. У свой час гэты аніматар падпаў пад крымінальны пераслед за свае скандальныя інтэрнэт-музыкі і мусіў эміграваць з Беларусі.

Паводле задумы, мультсэрыял мусіць распаўсюдзіць пра штодзённае жыццё тыповай беларускай сям'і Бульбанаў. Найбольш харызматычны з герояў — цэльпукаваты дзяціна Віця Бульбан, адданы фанат беларускага рэжыму.

Сакрэт поспеху падобных мультсэрыялаў у тым, што гледачы бачаць у героях адпостравацьне ўласнага жыцця, аблягчаюць цяжар сваіх праблемаў, пасмяяўшыся з іх. Аднак «Бульбаны» здольныя ня толькі расьмяшчыць, але і ўвагнаць у дэпрэсію. Большасць мультфільмаў круціцца вакол стэрэатыпных сюжэтаў, завязаных на ідэі пра «дрэннага прэзідэнта». Адпаведнае і кола гірсанажаў: тупаватыя трасянкамоўныя беларусы, цвёрдалюбыя ідэалі, бязглуздыя амапаўцы. Ну і для кантрасу — безназоўны апазыцыйнэр у бел-чырвона-белым швэдрыву са сваімі расейскамоўнымі камэнтарамі.

Здаецца, Алег Мініч ужо сам стаміўся ад цяжкіх жартаў пра самага галоўнага ў краіне хакеіста. Ён спрабуе знаходзіць новыя тэмы — і выходзіць някелска. Вось, напрыклад, у адной з апошніх сэрый Віця Бульбан з бацькам выпраўляюцца на рыбалку, дзе іх штрафуюць за выкарыстаньне чарвячкаў бяз флікераў. Тут ужо хочаш ня хочаш, а засмяецца.

Заўвага гледача: Надта раздражняе аднастайнае ўскліпванне гармоніка ў якасці музычнага афармлення — сапраўдная пакута для вушэй!

Калыханка

Стаміўшыся быць тэлезоркамі ва Украіне, дуэт Сашы і Сірожа атабарыўся на «Белсат» са сваёй «Калыханкай». Візуальна ды кантэнтна перадача нічым не адрозніваецца ад таго, што мы некалі бачылі на Першым музычным канале. Два бланзаватыя хлопцы вядуць несур'ёзныя гутаркі на розныя сур'ёзныя тэмы. Зрэшты, з пераходам на «Белсат», Саша і Сірожа, здаецца, пачалі часцей разважаць пра палітыку, напрыклад, пра падзел уладаў (у інтэрпрэтацыі вядоўцаў — на «паліціку, цілявідзенне ды лігархаў»).

Заўвага гледача: калі Саша і Сірожа маюць такі невычэрпны запас гумару, які дазваляе ім некалькі год запар ствараць сваю «Калыханку», то, можа, у дуэта хошці энэргі прыдумецца і новую перадачу?

Фільмы на тэлеканале

Які ж тэлеканал бязь фільмаў? Ёсць яны і на «Белсат». Па-першае, гэта дакумэнтальныя фільмы, знятыя беларускімі рэжысэрамі. Напрыклад, «Піпчалаўскі замак» — альтэрнатыўны афіцыйнаму погляд на людзей, якія прынеслі савецкую ўладу ў Беларусь, ці «Тайны мірнага атаму» — тэледаведаваньне пра пляны пабудовы першай беларускай АЭС.

Што да забаўляльных фільмаў, дык яны на

«Белсат» спрэс замежныя, пераважна — польскія. Ёсць і сэрйялы: «Мент» (польскі дэтэктыўны сэрйял пра паліцыянтаў з аддзелу забойстваў), «Папялупшка» (польская рамантычная драма пра дзяўчыну, якая ўцякла ад прыёмных бацькоў), а таксама тыповы амэрыканскі сэрйял «Элі Макбіл» — любоўныя прыгоды жанчыны ў свеце мужчынаў-адвакатаў.

Заўвага гледача: у сваіх камэнтарах многія гледачы наракаюць на засільце польскага кінематографу на «Белсат». Можа, варта, калі гэта магчыма, разнастаіць кінаасартымэнт, набываючы фільмы іншых цэнтральнаеўрапейскіх краінаў?

«Тутэйшыя»

Пра экранізацыю «Тутэйшых» варта распавесці асобна, бо гэта — першы прадукт белсатэйскай вытворчасці падобнага кіпталу. Той, хто чакаў, што паводле хрэстаматычнае п'есы Купалы будзе зняты блякбастэр, бадай, расчаруецца. Гэта нават не тэлефільм, а тэлестэктэтакль. Але ж блякбастэр, здаецца, ніхто і не абяцаў. Як для тэлестэктэтаклю, дык «Тутэйшыя» зьявітыя на годным узроўні, а зорны склад актораў (Анатоль Кот, Алег Гарбуз) дадае фільму балаў. Уважлівы глядач атрымае тое, што Валер Мазыніскі ў сваім тэлежурналістычным дэбюце здолеў па-арыгінальнаму «прачытаць» Янку Купалу. У вэрсіі Мазынскага Зносок, якога грае Павал Харланчук — гэта агросіўны, цынчны і небяспечны папуліст. Сваёй жэстыкуляцыяй ды гістэрычна-сталёвымі ноткамі ў голасе ён нагадвае маладога фіюрэра. Чаго варта сьпіна, дзе Зносок прымярае ля люстэрка фрэнч з фуражкай! Тым часам Янка Здольнік (Анатоль Кот) займаецца разважаньнямі, настаўніцтвам ды лобшпачамі, з грэблівасцю назіраючы збоку за нараджэньнем пачвары...

Маэстра Сьпічыні (Алег Гарбуз) муштруе Зноска, нібы піяр-кансулянт, але неўзабаве робіцца зразумелым, што ніякія дарадцы Зноска не патрэбныя. Мікіту і без дапамогі настаўніка нясе так, што сам Сьпічыні ня можа яго перапыніць. Зносок нават загадна крычыць на чырвонаармейцаў, якія вядуць яго на расстрэл. І — брутальна сьпіна ў фінале як сымбаль таго, куды можа завесці пры народ тое «асэсарства».

Заўвага гледача: Шкада, што не атрымалася зняць «Тутэйшых» на менскіх вуліцах — якімі б фарбамі зайграў тады фільм! Дарэчы, чаму б «Белсату» не зрабіць у будучыні тэлеміюзыкал паводле «Народнага альбому»?

Высновы

На «Белсат» ёсць што паглядзець — засталася данесці тэлевізійны прадукт да людзей. Зрэшты, гэты папрок трэба скіроўваць у бок бюракратаў, а не журналістаў.

Афіцыйны тэрмін пераходу «Белсату» з непапулярнага ў Беларусі спадарожніка «Астра» на больш вядомы ў краіне «Сьрыпос» — восень 2008 году. Але, паводле свежай інфармацыі, атрыманай «НН» ад кіраўніцтва «Белсату», ёсць усе шанцы, што пераход на «Сьрыпос-4» адбудзецца раней — дамова з уладальнікамі спадарожніка на трансляцыю «Белсату» ўжо ўзгодненая, і цяпер праходзіць праз унутраную сыстэму дакумэнтазвароту «Тэлевізіі Польскай».

Крытыкуючы перадачы «Белсату», заўжды трэба мець на ўвазе, што ствараўся ён не для апазыцыйнай тусоўкі, а для ўсёй краіны. Тэлеперадача, якая можа паказацца банальнай сталаму чытачу «Нашай Нівы» ці слухачу радыё «Свабода», будзе адкрыццём для дзяўзкі з Брагіна, які натрапіць на «Белсат» праз сваю спадарожнікавую талерку. Дарэчы, стваральнікам «Белсату» таксама варта памятаць пра тое, што тэлеканал могуць глядзець самыя звычайныя апалітычныя беларусы. Гэтак, на «Белсат» ажно тры перадачы пра альтэрнатыўную беларускую музыку, і аніводнай на такія ўнівэрсальныя тэмы, як здароўе, спорт ці аўтамабілі.

У любым выпадку, тэлеканал, які выпчае ўсяго толькі пяць месяцаў, можна параўнаць з пяцігадовым дзіцём. Няма вялікай бяды, калі штосьці не атрымліваецца адразу: падрасьце — навучыцца. Параўноўваючы старыя ды свежыя выпускі праграмаў «Белсату», нельга не заўважыць прагрэсу. Вядучыя набраліся ўпэўненасці, журналісты — досведу. Калі праект будзе доўгатэрміновым, «Белсат» закладзе добрую базу для будучай беларускай тэлевізіі.

Тут робяцца навіныя праграмы Белсату.

На Дзень Перамогі Мілінкевіч сустрэўся з прэзыдэнтам Францыі

Гаворка ішла пра эўрапейскую палітыку ў адносінах да Беларусі.

Ад 1 ліпеня Францыя будзе старшыняваць у Эўрасаюзе, і ад яе будзе залежаць замежная палітыка Саюзу. Мілінкевіч прапанаваў, каб эўрапейцы вялі дыялёг па некалькіх канкрэтных пунктах вядомых дванаццаці ўмоваў Эўрасаюзу.

Лідэр «Руху «За свабоду» Аляксандар Мілінкевіч пра сваю сустрэчу з прэзыдэнтам Францыі Нікаля Сарказі ў этэры радыё «Свабода»: «Я вельмі задаво-

лены сустрэчай. Яна была шчырай, адкрытай, вельмі канкрэтнай. Францускі прэзыдэнт даволі добра ведае сытуацыю ў Беларусі. Ад 1 ліпеня Францыя будзе старшыняваць у Эўрасаюзе, і, безумоўна, ад краіны, якая зьяўляецца старшынёй Эўрасаюзу на паўгоду, вельмі многа залежыць у замежнай палітыцы Саюзу. Францыя хацела б мець ініцыятывы адносна Беларусі, якія паспрыялі б дэмакратызацыі нашай краіны.

Я гаварыў пра тое, што вельмі важна працягваць дыялёг, нягледзячы на выпадкі такой нечаканай рэпрэсіўнасці ўлады, якія адбыліся ў сакавіку, бо альтэрнатывы дыялёгу няма, і калі пабудоваць «бэрлінскі мур» між намі і ЭС, гэта прывядзе да паслаблення бела-

рускай незалежнасці. І перш за ўсё прапанаваў пачаць з вызвалення палітвязняў, свабоды СМІ і падрыхтоўкі да парламенцкіх выбараў, каб яны мелі значна больш дэмакратычную практыку, чым раней. Такія былі прапановы. Акрамя таго, мы гаварылі пра дапамогу вольным мэдэям у Беларусі, рэпрэсаваным, а таксама грамадзянскай супольнасці».

Гэта ня першая сустрэча Аляксандра Мілінкевіча і Нікаля Сарказі. Былы кандыдат ад аб'яднаных дэмакратычных сілаў Беларусі на прэзыдэнцкіх выбарах 2006 году А.Мілінкевіч сустрэкаўся ў Марсэлі зь Нікаля Сарказі восенню 2006 году, калі той быў міністрам унутраных спраў Францыі. Аляксандар Мілінкевіч падчас цяп-

рашняга візиту ў Францыю сустракаўся зь міністрам замежных спраў Бэрнарам Кушнэрам, французскімі палітыкамі, грамадзкімі дзеячамі, прадстаўнікамі СМІ.

8 траўня А.Мілінкевіч разам з кіраўніцай Камітэту дапамогі рэпрэсаваным Інай Кулей браў удзел ва ўрачыстасцях у Парыжы, прымеркаваных да Дня Перамогі ў Другой сусьветнай вайне.

Раней Нікаля Сарказі заяўляў, што «Эўропа павінна змяніць сваё стаўленьне да праблемы Беларусі, недастаткова проста маральна жэстаў, неабходна палітычная абарона Беларусі». Паводле спадара Сарказі, «у Беларусі няма свабоды і дэмакратыі, улада ўжывае рэпрэсіі супраць уласнага народу».

Паводле радыё «Свабода»

Палова беларусаў баіцца разрыву з Расеяй

Сацыялягічная служба Gallup апублікавала вынікі свайго беларускага апытання. Большасць апытаных ухваляе расейскае кіраўніцтва, але адносна большасць таксама хоча добрых стасункаў з Эўропай.

Нядаўнія дыпламатычныя й эканамічныя крокі ўрадаў Злучаных Штатаў, Эўрасаюзу й Расеі ў дачыненні да Беларусі напружылі адносіны паміж кожнай з гэтых дзяржаваў і былой савецкай рэспублікай. Дадзеныя апытання, праведзенага інстытуцыяй Gallup у 2007 годзе, паказваюць, што блізкія стасункі з Расеяй для беларусаў важнейшыя за блізкія стасункі з ЗША й Эўрасаюзам.

44 % беларусаў кажуць, што больш важна мець цесныя стасункі з Расеяй, нават калі б гэта магло пашкодзіць стасункам існай краіны з ЗША. Толькі 6 % беларусаў кажуць, што цясьнейшыя стасункі з ЗША важнейшыя, і 36 % удзельнікаў апытання — што аднолькава важна мець блізкія стасункі з абедзвюма краінамі.

Беларусы даражаць шчыльнымі сувязямі з Расеяй, але стасункі паміж гэтымі дзвюма краінамі зрабіліся напружанымі пасля таго, як Расея падняла тарыфы на нафту, якая паступае ў Беларусь. Нягледзячы на гэта, як паказвае апытаньне Gallup ад чэрвеня 2007 году, большасць беларусаў (51 %) пазытыўна ставіцца да расейскага кіраўніцтва, толькі кожны пяты (20 %) ставіцца нэгатыўна, і 29 % ня маюць меркавання на гэты конт.

Нядаўнія падзеі таксама прывялі да крызісу ў дыпламатычных дачыненнях паміж Беларуссю і ЗША. ЗША й Эўрасаюз наклалі візавыя абмежаванні, а ЗША нядаўна ўвялі фінансавыя санкцыі супраць беларускай нафтапрапрацоўкі, кантраляванай кіраўніцтвам краіны. Беларускі МЗС адказала высылкай амэрыканскага пасла і адкліканьнем свайго пасла.

Ужо ў ліпені 2007 году, калі Gallup праводзіў апытаньне ў краіне, ацэнка беларусамі амэрыканскага кіраўніцтва ўжо была вельмі нізкай. Толькі 11 % апытаных беларусаў ухваляюць амэрыканскае кіраўніцтва, у той час як 53 % не ўхваляюць, а 36 % ня маюць меркавання.

Затое пра кіраўніцтва Эўрасаюзу беларусы лепшае думкі. Прыкладна адзін з чатырох беларусаў (27 %) кажа, што ўхваляе працу кіраўніцтва ЭС, у той час як 15 % кажуць, што не ўхваляюць кіраўніцтва ЭС і 58 % ня маюць меркавання ў гэтым пытаньні.

Калі Gallup апытваў беларусаў, ці важна мець больш шчыльныя сувязі з Эўрасаюзам, нават калі б гэта магло пашкодзіць адносінам краіны з Расеяй, толькі 6 % рэспандэнтаў адказалі, што падзяляюць гэтае меркаваньне. Адна траціна рэспандэнтаў (33 %) кажа, што важней мець шчыльныя адносіны з Расеяй, і 37 % кажуць, што аднолькава важна мець шчыльныя стасункі з абедзвюма сіламі.

Дадзеныя апытання Gallup паказваюць, што ў будучыні шчыльнейшыя сувязі з Расеяй, імаверна, будуць мець для Беларусі прыярытэт над паляпшэньнем стасункаў з ЗША ці ЭС.

Вынікі апытання заснаваны на асабістых інтэрвю з 1114 дарослымі ва ўзросце ад 15 гадоў, праведзеных у ліпені—верасьні 2007 году ў Беларусі. Максымальны бар'ер статыстычнай памылкі складае ±3 %.

Крыніца: gallup.com

Некаторыя думаюць, што для Беларусі больш важна мець шчыльныя дачыненні з ЗША, нават калі гэта можа пашкодзіць стасункам з Расеяй, у той час, як іншыя думаюць, што больш важна мець шчыльныя адносіны з Расеяй, нават калі гэта можа пашкодзіць стасункам з ЗША. А як вы лічыце асабіста?

Ня ведаю / Адмовіліся ад адказу 14 %

Для Беларусі аднолькава важна мець шчыльныя стасункі й з Расеяй, і з ЗША 36 %

Для Беларусі больш важна мець шчыльныя стасункі з Расеяй, нават калі гэта можа пашкодзіць стасункам з ЗША 44 %

Для Беларусі больш важна мець шчыльныя стасункі з ЗША, нават калі гэта можа пашкодзіць стасункам з Расеяй 6 %

2007 Gallup poll

Ухваляеце вы ці не працу кіраўніцтва наступных краінаў?

Ухваляю	Не ўхваляю	Ня ведаю / Адмовіліся
	ЗША	
11 %	53 %	36 %
	Эўрасаюз	
27 %	15 %	58 %
	Расея	
51 %	20 %	29 %

Ліпень 2007 Gallup poll

Некаторыя думаюць, што для Беларусі больш важна мець шчыльныя адносіны з Эўрасаюзам, нават калі гэта можа пашкодзіць стасункам з Расеяй; іншыя людзі думаюць, што для Беларусі больш важна мець шчыльныя адносіны з Расеяй, нават калі гэта можа пашкодзіць стасункам з Эўрасаюзам. Што з гэтага найбольш адпавядае вашым поглядам?

Ня ведаю / Адмовіліся 24 %

Для Беларусі важна мець шчыльныя адносіны і з Расеяй, і з Эўрасаюзам 37 %

Для Беларусі больш важна мець шчыльныя адносіны з Расеяй, нават калі гэта можа пашкодзіць адносінам з Эўрасаюзам 33 %

Для Беларусі больш важна мець шчыльныя стасункі з Эўрасаюзам, нават калі гэта можа пашкодзіць стасункам з Расеяй 6 %

2007 Gallup poll

КУЛЬТУРА СЬЦІСЛА

Вечарына Сыса ў Празе

Увечары 4 траўня ў праскай кавярні «Сіці» прайшла вечарына памяці паэта Анатоля Сыса (1959-2005), прымеркаваная да трэціх угодкаў яго сьмерці. Яе ініцыятарам ды арганізатарам стаў

грамадзянін Беларусі і жыхар чэскай сталіцы Аўген Сідорык. Сабралася зь некалькі дзясяткаў асоб векам ад двух да сямідзесяці гадоў. Сваімі ўспамінамі пра паэта дзяліліся Сяргей Шула і Сяргей Абламейка, бард Андрэй Мельнікаў. Гучалі вершы і песьні, жывы голас

паэта, захаваны гуказапісам.

Памёр Анатоль Кірвель

Пісьменьнік Анатоль Кірвель памёр у Менску 8 траўня. Ён вядомы прозай — кнігамі «Човен Харона», «Ласінае крэда», шэрагам іншых, а таксама

паэтычным зборам «Урбанія». Нараджэнец вёскі Вітунічы Докшыцкага раёну, пісьменьнік жыў у Пецяжбургу з 1977 г. Ён падтрымліваў стасункі зь беларускай дыяспарай, і толькі на схіле дзён напісаў кнігу па-расейску: «Іная жыць» выйшла ў Расеі ў 2006 г. Пахавалі

А.Кірвеля ў вёсцы Тарасава пад Менскам 12 траўня.

Фэстываль за бязьядзерную Эўропу

Беларуская партыя Зялёных і польская партыя «Зялёныя-2004» арганізуюць рок-фэстываль «За

бязьядзерную Эўропу». Ён пройдзе пры канцы чэрвеня ў Горадні, Берасьці й некаторых прыгранічных польскіх гарадах. У ім возьмуць удзел беларускія музыканты альтэрнатыўных кірункаў і польскія калектывы рэгі.

АМ; АТ; МБ

«Хартыя-97» прапануе байкот выбараў

Каардынатар гэтай грамадзкай ініцыятывы Зьміцер Бандарэнка выступіў з ідэяй новай стратэгіі дзеяньня дэмакратычных сілаў на найбліжэйшы час.

Бандарэнка летась быў адным з ініцыятараў ідэі дыялёгу між уладамі і апазыцыяй. Ён тлумачыць гэта тым, што ў пачатку 2007 году краіна апынулася ў цяжкім эканамічным становішчы, а разам з гэтым узнікла пагроза для незалежнасьці. У такіх умовах «апазыцыя цалкам сьвядома працягнула руку дапамогі беларускім уладам».

Як кажа Бандарэнка, тая прапанова паспрыяла рэалізацыі «шэрагу інвэстыцыйных праектаў, значна ўзмацніла пазыцыі краіны на перамовах з Расеяй, дазволіла адкрыць новыя крэдытныя лініі ў Эўропе». Але цяпер, на думку праваабаронцы, «надышоў час апазыцый адмовіцца ад дыялёгу».

Бандарэнка кажа, што апазыцыя падчас усіх міжнародных візытаў вяла размовы пра магчымасьці таго, каб краіны Эўрасаюзу і ЗША зрабілі крокі насустрач афіцыйнаму Менску ў выпадку вызваленьня

ўсіх палітвязьняў.

«Нядаўна ў Вашынгтоне мы абмяркоўвалі з прадстаўнікамі Дзярждэпартаменту магчымасьць візыту міністра замежных справаў Беларусі і прадстаўніка Адміністрацыі Лукашэнкі ў ЗША. Амэрыка сапраўды была гатовая да рэальнага прарыву ў дачыненнях з нашай краінай», — кажа каардынатар «Хартыі».

«Калі б беларускія ўлады вызвалілі Аляксандра Казуліна да канца лютага, як і абяцалі амэрыканскім і эўрапейскім палітыкам, то з 1 сакавіка мы б жылі ў новай Беларусі. Пакуль жа ўлады паставілі на дыялёгу і дэмакратызацыі крыж», — працягвае праваабаронца.

Зьміцер Бандарэнка прапануе новую стратэгію дзеяньня апазыцыі ў найбліжэйшы час. «Новая стратэгія сёньня — гэта цвёрдае супрацьстаяньне дыктатуры ва ўсіх кірунках», — кажа ён.

Бандарэнка абсалютна ня верыць, што сёлетнія парлаэньцкія выбары будуць дэмакратычнымі. «Таму на павестку дня ўстаюць лёзунгі «Байкот выбарчаму фарсу!», «Байкот рэжыму Лукашэнкі!», «Байкот дыктатуры!», — лічыць каардынатар «Хартыі».

Бандарэнка кажа, што ў гісторыі былі выпадкі, калі паспяховае байкоты прымушалі ўлады ісьці на саступкі апазыцыі на наступных выбарах.

«Значна горш — байкот непадрыхтаваны. Неэфэктыўна рабіць заявы пра байкот выбараў за некалькі дзён да галасаваньня. Такія кампаніі, насамрэч, прыводзяць да дэпрэсіі ў грамадстве. Байкот выбараў у

PHOTOBYMEDIANET

2000 годзе ў значнай ступені скансалідаваў дэмакратычны рух моладзі. Баявы дух апазыцыі пасля кампаніі байкоту быў вельмі высокі. Байкот-2008 таксама стане перашкодай намерам у чарговы раз сумясыць выбары з рэфэрэндумам. Напрыклад, аб Канстытуцыйным акце аб'яднаньня з Расеяй», — працягвае З.Бандарэнка.

«З сярэдзіны чэрвеня і можна будзе пачынаць кампанію байкоту сіламі грамадзянскай супольнасьці. Партыі на першым этапе паспрабуюць скарыстаць магчымасьць выбарчай кампаніі для прасоўваньня сваіх ідэяў, але, сутыкнуўшыся з

чарговым бязладзьдзем, далучацца да байкоту. Магчыма, ня ўсе адразу падтрымаюць байкот, але, у рэшце рэшт, да яго далучыцца абсалютная большасьць дэмакратычных структур. Байкот зьяўляецца адказам на рэпрэсіі. Да таго ж, рэакцыяй на гэты ўладаў мусіць стаць значнае ўзмацненьне кампаніі салідарнасьці як у краіне, так і за межамі. Форму байкоту дыктатуры кожны можа вызначаць сам. Гэта дапаможа рэальнаму аб'яднаньню ўсіх нармальных людзей, як ва ўладзе, так і ў апазыцыі», — падсумоўвае Зьміцер Бандарэнка.

Зьміцер Панкавец

«Малады фронт» далучаецца да байкоту

Незарэгістраваная арганізацыя «Малады фронт» заявіла аб сваім байкоце парлаэньцкіх выбараў. «Замест удзелу мы прапануем актыўную форму байкоту, будзем заклікаць людзей, каб яны не ішлі на ўчасткі, а выходзілі на плошчу Каліноўскага. Ніводзін дэмакратычны кандыдат не атрымае мандат дэпутата палаты, а калі і атрымае, то толькі з асабістага дазволу Лукашэнкі», — мяркуе Зьміцер Дашкевіч.

Мікалай (Лукашэнка) у «Контурх»

У нядзельнай праграме «Контурх» на АНТ асьвятлялася паседка Аляксандра Лукашэнкі па Берасьцейскай вобласьці. Рэпартаж паказваў кіраўніка краіны ў суправаджэньні маленькага хлопчыка. Калі высокія госьці частаваліся блінамі, хлопчык спытаў у кіраўніка дзяржавы: «Папа, а чаму он холодный?» Сьледам дыктар назваў хлопчыка «Лукашэнкам-малодшым».

Ул. інф.

WWW.PRESIDENT.GOV.BY

СЬЦІСЛА

Працяг справы 14-ці

Разгляд крымінальнай справы супраць Міхаіла Субача, Паўла Вінаградава і Максіма Дашука прызначаны на 23 мая. Працэс пачнецца ў 9.30 у судзе Цэнтральнага раёну Менску (вул.Кірава, 21), зала 406. Разглядаць справу будзе судзьдзя Валеры Есьман.

Акт аб дэмакратыі падоўжаць яшчэ на два гады

Адпаведны законапраект

унесены на разгляд у Палату прадстаўнікоў Кангрэса ЗША. Акт аб дэмакратыі прадугледжвае візавыя і эканамічныя санкцыі супраць ураду А.Лукашэнкі за парушэньні ў галіне дэмакратыі, а таксама выдзяленьне ўрадам ЗША на працягу двух гадоў \$55 млн на падтрымку дэмакратыі ў Беларусі.

Зьезд «Белай Русі» перанесены

Ён меўся адбыцца

17 траўня, але БЕЛТА са спасылкай на намесьніка старшыні аб'яднаньня, дэпутата Аляксандра Шацька паведаміла, што зьезд пройдзе пры канцы траўня — пачатку чэрвеня. Прычына — «у рабочую групу па распрацоўцы праграмы паступіла шмат канкрэтных і абгрунтаваных прапановаў па яе дапрацоўцы».

Бураўкін у бальніцы

Паэту зрабілі

апэрацыю на воку, ён пачуваецца бадзёра, сьмяецца з жарту свайго сябра Рыгора Барадзіліна: «Зробяць апэрацыю — станеш празорцам, Генадзь». Цікава, што інфармацыю пра стан здароўя знакамітага паэта распаўсюдзілі маладафронтаўцы, што наведалі яго ў бальніцы. «Галоўнае, каб у вас былі сілы, — заўважыў ім Генадзь Бураўкін. — У мяне творчыя задумаў яшчэ шмат, а вось сілаў, на жаль, ужо не хапае».

У Докшыцах акцыя супраць абортнаў

На Дзень Перамогі на рынку ў Докшыцах моладзь правяла акцыю супраць абортнаў з плякатам: «Фашыстаў перамаглі, а дзяцей усё роўна забіваюць». Было раздадзена больш за 200 улётак з заклікам да забароны абортнаў. Праз паўтары гадзіны пасля пачатку акцыі да актывістаў падшоў міліцыянт і загадаў зьнішчыць плякат. **Алесь Мураўская; МБ**

Гулак узначаліў БХК

11 траўня пад Менскам адбыўся чарговы зьезд Беларускага Хэльсынскага камітэту.

Перад зьездам праваабарончая арганізацыя сутыкнулася з праблемай пошуку памяшканьня. Была папярэдня дамоўленасьць з гатэлем «Юбілейны», але ўрэшце БХК там адмовілі. Усюды БХК сутыкалася з адмовай. Урэшце было вырашана сабрацца пад Менскам у прыватнай хаце Тацяны Процькі.

У працы зьезду ўзялі ўдзел 36 дэлегатаў. Старшыня арганізацыі Т.Процька з уласнага жаданьня пакінула гэтую пасаду. Новым кіраўніком адзначалася быць абраны Алег Гулак, які і выконваў гэтыя абавязкі пасля таго, як Т.Процька зьехала ў ЗША. Намесьніцай старшыні БХК стала Тацяна Гацура, якая раней займала пасаду выканаўчага дырэктара арганізацыі.

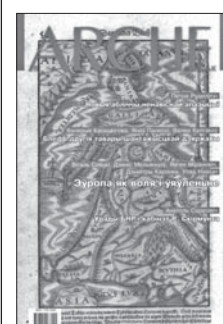
«Радыкальных зьменаў у на-

АНДРЭЙ ПЯНКЕВІЧ

шай дзейнасьці чакаць не даводзіцца. Арганізацыя мае сваю напрацаваную гадамі традыцыю. Мы хочам пашырыць у працы арганізацыі маніторынгавы, аналітычны, адукацыйны кірункі. Важнай задачай сёньня падаецца маніторынг сёлетніх парлаэньцкіх выбараў», — сказаў новы старшыня БХК.

Зьміцер Панкавец

ARCHE №4'2008 Эўрапейскі нумар:

Пётра Рудкоўскі, Віталь Сіліцкі, Алесь Пашкевіч, Эндру Ёілсан, Любка Дэрэш

Падпіска на ARCHE можна ў любым паштовым аддзяленьні. Падпісны індэкс 00345.

Хто нас на Эльбе абдымаў?

Піша Аляксандар Класкоўскі.

За часамі СССР Дзень Перамогі адзначалі на адзін капыл на ўсім абсягу ад Бугу да Курылаў. Цяпер усё іначэй. Постсавецкая прастора выяўляе надзвычайную пярэстасць і ў стаўленьні да гэтай некалі стандартызаванай камуністычным агітпрапам даты. Дзяржавы Балтыі — даўно адрэзаная луста. Там кажучы ня толькі пра нацысцкую, але і пра савецкую акупацыю. Маскоўскае радыё «Маяк» падкрэсьлівае: «Дзень Перамогі сёння сьвяткуюць расейскамоўныя жыхары Латвіі».

Згадваючы ў тым самым паведамленьні пра ўрачыстасці ў Тбілісі, маскоўскае радыё, аднак, абыходзіць маўчаннем тое, што тамтэйшыя вэтэраны зладзілі акцыю перад расейскім пасольствам, пратэстуючы супраць палітыкі Крамлю ў дачыненні да Грузіі.

У сваю чаргу, украінскія мэдыі заваstraюць увагу на тым, што Юлія Цімашэнка, адрозна ад Юшчанкі, праігнаравала шэсьце вэтэранаў у Кіеве.

Затое ў Маскве новасяпчаныя прэзідэнт і прэм'ер былі як сіямскія блізняты і на парадзе. Увогуле пампэзнасць надзвычайная. Упершыню пасяля 1990 году па Краснай плошчы пусьцілі танкі ды ракетныя комплексы, а зверху — авіяцыю. Танкі былі абутыя ў гумовыя тракі, а вайскоўцы — апранутыя ў форму ад Юдашкіна. Карацей,

стыль «мілітарь» зноў у модзе. Акрыялая імперыя дэманструе мускулы — менавіта так успрынялі гэтае затратнае шоў на Захадзе.

Дарэчы, там заўважылі: Мядзведзеў у сваім выступе 9 траўня ні словам не абмовіўся пра ўклад саюзнікаў.

На гэтым тле нечакана прагучаў пасаж з вуснаў Лукашэнка на плошчы Перамогі: «Мы ніколі не дзялілі гэтую перамогу на сваю і чужую. І заўжды будзем памятаць дапамогу саюзнікаў — краінаў антыгітлераўскай кааліцыі, удзельнікаў руху супраціву. Усіх, хто змагаўся з нацызмам».

Здавалася, зараз будзе згадана, «хто нас на Эльбе абдымаў».

Але да вэрбальнага братанья з амэрыканцамі не дайшло. Наадварот, прамова скіравалася ў традыцыйнае рэчышча, прагучаў стандартны набор тэзаў пра сучасныя пагрозы: дыктаг з боку асобных краін, што «ўявілі сябе звышдзяржавамі»; актыўнасьць НАТО; элемэнты амэрыканскай супрацьракетнай абароны... Праўда, гаварылася пра гэта без імпэту, дзяжурна. І не рабілася, як раней, выснова, што за наш подзьвіг Захад перад намі вечна на каленях стаяць мусіць, а не вучыць нейкай там дэмакратыі.

Карацей, адчувалася, што тутэйшае кіраўніцтва ўсё ж, мусіць, усведамляе, што ў стасунках з Захадам, і найперш са Штатамі, апошнім часам і так ужо наламана зашмат дроваў.

Само ж сьвяткаваньне Дня Перамогі ў Беларусі становіцца

болей сьціплым, асабліва на тле маскоўскай пампэзнасці. Напярэдадні на ўрачыстым сходзе ў гонар даты зноў, як і летась, выступіў з дакладам не прэзідэнт, а Сідорскі. Няма і вайсковага парадку.

Наўрад ці рэч у тым, што сталі эканоміць на запалках. Найхутчэй што згас імпэт, бо да сапраўднага пераасэнсаванья Другой сусветнай у праскцыі на лёс беларускай нацыі «наверсе» не гатовыя, а дзяўбіць з году ў год адны і тыя ж зашмальцаваныя тэзы ўжо нецікава. Дый вэтэранаў

Сьвяткаваньне Дня Перамогі ў Беларусі становіцца болей сьціплым, асабліва на тле маскоўскай пампэзнасці.

заўважна менсе. Як пласт электрарату яны страчваюць значэньне. Лукашэнка ж —

палітык прагматычны. Патэтыка на тэму той вайны апошнімі гадамі найчасцей запатрабаваная падчас энэргетычных канфліктаў. «Сумеснае гніенне ў акопах» стала аргумэнтам на карысьць таннага газу.

І ўжо амаль нікому не здасца цыннічным, што ў надакучлівай рэжыме («Дзядуля, а ты верыў?...») ставяцца на адну роўніцу Вялікая Перамога і выпадковы, «халяўны» выйгрыш у лятэрэі. Зрэшты, ці не заканамерная гэта дэградацыя зацяганай казённай рыгорыкі?

А вось тэму пра тых, «хто нас на Эльбе абдымаў», сёння, далібог, варта было б разьвіць. Самы час згортаваць апэрэткавую «вайну з Амэрыкай».

АНДРЭЙ ПЯНКЕВІЧ

Чытаючы праект

Піша Анатоль Сідарэвіч.

Адзін даўні прыяцель, які працуе ў дзяржструктурах, дастаў з партфэлю чатыры аркушы паперы і сказаў: «Вось, пачытай. Мо, табе будзе цікава».

Я прачытаў. І сьпяшаюся падзяліцца ўражаньнямі ад прачытанага з чытачамі «НН» і ўсімі зацікаўленымі грамадзянамі.

Высьвятляецца, што ў нашай краіне, дзе больш дэмакратыі, чым у Францыі і Аўстрыі, большасць грамадзянаў ня мела і ня мае магчымасьці ўзяць дзейсны ўдзел у грамадзка-палітычным жыцьці і ў рэалізацыі курсу яго разьвіцьця. І вось — цытую тут на мове арыгіналу — «откликом на стремление большинства граждан Беларуси принять деятельное участие в общественно-политической жизни страны, в реализации курса ее развития» і стала стварэньне Рэспубліканскага грамадзкага аб'яднанья «Белая Русь». Пры гэтым адзначаецца, што «Белая Русь», якая выказвае імкненьне большасці грамадзянаў, ствараецца для кансалідацыі прагрэсіўных сілаў грамадства. Нешта кшталту авангарднай партыі. Памятаецца большавікоў — авангард пралетарыату?

Аднак памыліцца той, хто скажа, што авангард — гэта меншасць. Якраз наадварот: авангард — гэта большасць. У 18-м абзацы тэксту так і напісана: «Неабходнасьць свочасовага адэкватнага

адказу на праблемы, што ўзьнікаюць, патрабуе рэзкага паскарэньня тэмпай разьвіцьця краіны, засваеньня новых, больш эфэктыўных мэтадаў кіраванья сацыяльнымі працэсамі, актыўнага ўключэньня ў дзяржаўнае будаўніцтва ўсіх прагрэсіўных сілаў грамадства». Вось як: дагэтуль усе прагрэсіўныя сілы краіны, якія складаюць большасць грамадзянаў, не былі актыўнымі ўдзельнікамі дзяржаўнага будаўніцтва. Цяпер іх далучаць да стваральнага

Марна я шукаў у праекце праграмы «Белай Русі» словы «правы чалавека».

працэсу. Гэта пацьверджана і ў 42-м абзацы тэксту.

Так і чую галасы нецярплівых чытачоў: ды што за тэкст ты цытуеш? Адказваю: праект праграмы Рэспубліканскага грамадзкага аб'яднанья «Белая Русь».

З гэтага дакумэнту я даведаўся, што ў нас

паспяхова працуе сацыяльна арыентаваная эканоміка, створана эфэктыўная сыстэма ўлады, захавана адзінства нацыі і папярэджаны раскол грамадства на багатых і бедных... І ўсё гэта стала рэальнасьцю «пад рукоўдством общепризнанного национального лидера — Президента Республики Беларуси Александра Григорьевича Лукашенко».

Чаго ж яшчэ жадаць? Маё сэрца, сэрца старога сацыяліста, аж сьпявала, калі я прачытаў, што «Белая Русь» хоча пабудаваць «моцную сувэрэнную, дэмакратычную, сацыяльна арыентаваную дзяржаву». Гэта амаль слова ў слова сьпісана з праграмы сацыял-дэмакратаў, якую я пісаў і ўласнаручна набіраў на кампутары яшчэ ў 1992 г. Праўда, аўтары праекту праграмы «Белая Русь» прапусьцілі адно слоўца — «правую» (у сэнсе «правую дзяржаву»).

Марна я шукаў у гэтым праекце словы «правы чалавека». Але гэта ня так істотна, бо ў нас ёсьць гарант нашых правоў.

Так і не знайшоў я слова «дэмакратыя» — толькі слова «дэмакратычны» (глядзі цытату вышэй). І гэта неістотна, бо «Белая Русь», кіруючыся рашэньнямі 3-га Ўсебеларускага народнага сходу, абяца нам правесці дэбуракрытызацыйно органаў дзяржаўнага кіраванья.

Не знайшоў я і слова «свабода» — адно ўтвораны ад гэтага назоўніка прыметнік «свабодны». Аказваецца, «Белая Русь» хоча пабудаваць дзяржаву, якая забяспечвае свабоднае волевыяўленьне народу. А што да гэтага было ў нас на

розных выбарах і рэфэрэндумах? Несвабоднае волевыяўленьне? А яшчэ «Белая Русь» хоча пабудаваць грамадства, свабоднае ад глыбокага маёмнага падзелу. Дык што гэта атрымліваецца, таварышы і грамадзяне: мы ўсё-такі маем глыбокі маёмнасы падзел?

А далей... А далей аўтары праекту набраліся сьмеласьці і напісалі: «РОО «Белая Русь» открыто заявляет о своей безусловной поддержке Президента Республики Беларусь А.Г.Лукашенко, выдвинутого им курса социально-экономического и политического развития страны...» І гэтак далей, і да таго падобнае. І навошта было плот гарадзіць? Па-мойму, увесь праект праграмы «Белая Русь» можна выкласьці адным сказам. І я знайшоў гэты сказ у 47-м абзацы: «РОО «Белая Русь» должно стать центром консолидации общественных сил, поддерживающих социально-экономический и политический курс развития страны, провозглашенный и реализуемый Президентом Республики Беларусь Александром Григорьевичем Лукашенко». Уся мудрасць гэтага сказу ў тым, што гарант ня толькі абяшчае, але сам і рэалізуе абвешчаны ім курс. Народ, а пагатоў «прагрэсіўныя сілы» зь «Белая Русь», тут адпачываюць. «Белая Русь» застаецца толькі ў ладкі пляскаць.

Калі каго цікавіць тэкст праекту праграмы «Белая Русь», звяртацца трэба па факсах (017) 200-45-39 і (017) 200-84-83 або па электроннай пошце root@minedu.unibel.be (гэта ў Міністэрстве адукацыі).

Пагразілі і забылі

Лёс праекту БТС-2, які меў пусьціць расейскую нафту ў абыход Беларусі, дагэтуль ня вырашаны. Усё залежыць ад ступені лаяльнасці Менску, кажуць у Маскве.

Праект будаўніцтва 2-й Балтыйскай трубаправоднай сыстэмы (БТС-2) паўстаў на пачатку 2007 году. Калі Расея ўвяла ад 1 студзеня мыта на экспарт нафты ў Беларусь \$180 за тону, Беларусь адказала ўвядзеннем мыта за транзыт расейскай нафты памерам \$45 за тону, што прывяло да спынення нафтаправоду «Дружба». Рэалізацыя праекту мусіла вырашыць праблему канфлікту з краінамі-транзыцёрамі расейскай на-

фты, найперш з Беларуссю. Расейская «Транснафта» меркавала пабудаваць новы нафтаправод у абыход нашай краіны, з канцавымі кропкамі ў партах «Прыморск» і «Ўсьць-Луга». БТС-2 мусіў перапампоўваць 75 млн т нафты штогод (празь Беларусь перапампоўваецца 103 млн т нафты). У жніўні 2007 году праект пабудовы 2-й чаргі БТС ухваліла Галоўная дзяржэкспэртгза РФ, пасля чаго ўрад загадаў Мінпрамэнэрга

падрыхтаваць неабходныя дакумэнты да канца году. Аднак з пастаўленай задачай міністэрства ня справілася і адклала падрыхтоўку дакумэнтаў да сакавіка 2008 году.

Пагроза пабудовы нафтаправоду ў абыход нашай краіны прымусіла ўрад Беларусі распрацоўваць альтэрнатыўныя схемы паставак нафты, за кошт якіх да 2010 году меркавалася забяспечыць да 20 % імпарту нафты.

Тым часам рэалізацыя праекту сутыкнулася з першымі складанасцямі. Як паведамляе эканамічны штотыднёвік «Белорусы и рынок», ідэя хутчэйшай пабудовы БТС-2 сутыкнулася з супрацівам профільных чыноўнікаў у расейскім урадзе, а сам праект так і ня быў узгоднены ў Мінпрамэнэрга Расеі. Некаторыя прынцыповыя пункты праекту былі перагледжаныя. У прыватнасці, канчатковая магутнасць трубаправоду была зьменшаная да 50 млн т. Лёс новага трубаправоду, а за адно й беларускай «Дружбы» неадночы вырашаўся на шматлікіх сустрэчах расейскіх урадоўцаў і кіраўнікоў зацікаўленых кампаніяў. Паводле расейскіх СМІ, у такіх абмеркаваньнях бралі ўдзел і тагачасныя прэзідэнт РФ Уладзімір Пуцін з

кіраўніком ураду Віктарам Зубковым. Актывізаваліся і лабісты: пры ўдзеле «Сургутнафтагазу» «Транснафта» вырашыла адмовіцца ад удзелу ў праекце порту Прыморск.

Якім ні акажацца ў канчатковым выніку праект БТС-2, расейскі ўрад павінен будзе вызначыцца адносна далейшага лёсу беларускага нафтаправоду «Дружба» — пакінуць яго ў якасці ключавага транзытнага шляху ва Ўсходнюю Эўропу ці пазбавіць яго гэтага стратэгічнага значэння. «Белорусы и рынок» прыводзіць словы былога кіраўніка «Транснафты» Сямёна Вайнштока пра тое, што ў эканамічным сэнсе праект БТС-2 нявыгадны на 100%, але яго лёс цалкам залежыць ад паводзінаў афіцыйнага Менску.

Сямён Печанко

СЬЦІСЛА

Пляны прыватызацыі

Урад Беларусі выставіў на продаж дзяржпакеці акцый 74 адкрытых акцыянерных таварыстваў. У плянах таксама рэфармаваньне 8 рэспубліканскіх унітарных прадпрыемстваў, сярод якіх грузавы аўтапарк №5 (Менск), Гомельскі аўтарамонтны завод, 558-ы авіярамонтны завод (Баранавічы). Большасць ААТ, што належаць Мінскэнэрга, Мінтрансу, Мінсельгасхарчу, Беллегпраму, мяркуюць цалкам выставіць на продаж дзяржпакеці акцый. Паводле Дзяржкамітэту па маёмасці, робіцца гэта дзеля стымулявання інтарэсу інвестараў. Пакуль не агучаныя ўмовы акцыянавання. Летась з прапанаваных 23 ААТ знайшлі купцоў толькі 10.

Інфляцыя 5,3% за 4 месяцы

Паводле Міністэрства статыстыкі і аналізу, у красавіку рост спажывецкіх цэнаў склаў 1,2%. Для параўнання, за адпаведны перыяд мінулага году інфляцыя вырасла на 2,8%.

Беларусы перайшлі на даражэйшыя аўто

Паводле Дзяржаўнага мытнага камітэту, у першым квартале 2008 г. у Беларусь было завезена каля 32 тыс. легкавікоў, што на 20% менш, чым за аналягічны перыяд мінулага году. Агульны ж кошт купленых аўто на \$9 млн перавышае набытыя летась — \$227 млн супраць \$218 млн. Беларусы пачалі аддаваць перавагу больш якаснай і дарагой тэхніцы, што езьдзіць даўжэй. Большасць аўто завезеныя з Нямеччыны і Францыі.

Ва Ўкраіне прадукты папаражэлі на 50% за год

Пра гэта паведамляе Дзяржкамітэт статыстыкі Ўкраіны. Цэны на хлеб выраслі на 32,5%, мяса — на 47,3%, малако — на 40,7%, яйкі — на 54%, масла — на 82,6%, алеі — на 114%. У красавіку спажывецкія цэны ва Ўкраіне выраслі на 3,1%.

Рост гандлю з Украінай

Тавараварот паміж

Беларуссю і Ўкраінай у студзені—сакавіку 2008 г. узрос на 98% проці 2007 г. і склаў \$1,2 млрд. Да канца году ён можа вырасці да \$4 млрд. Беларускі экспарт на ўкраінскі рынак складаюць трактары, аўтамабілі, калійныя ўгнаенні, камбайны, чорныя мэталы, палімер, шыны, халадзільнікі, драўляныя вырабы, панчохі, кордныя тканіны, газпліты, цукар.

Мінімальны пражытачны бюджэт на травень—ліпень меншы за \$100

Бюджэт пражытачнага мінімуму ў цэнах сакавіка 2008 г. у разьліку на месяц на перыяд з 1 траўня па 31 ліпеня 2008 г. у сярэднім на душу насельніцтва зацьверджаны ў памеры Br209 680 (\$98). Для працаздольнага насельніцтва ён складае Br231 160 (\$108), для пэнсіянераў — 184 910 (\$87), для студэнтаў 220 500 (\$103), для дзяцей ва ўзросце ад 3 да 16 гадоў — 248 830 (\$116), для дзяцей ва ўзросце да 3 гадоў — 179 650 (\$84).

З УСЕЙ КРАІНЫ

У нядзелю дзясяткі малых гарадзенцаў і гарадзенак пайшлі да першай камуніі.

ХРОНІКА АПАЗЫЦЫІ

6 траўня

Берасьце

Берасьцейскі гарвыканкам не дазволіў правесці пікет, прымаркаваны да 9-й гадавіны знікнення былога міністра ўнутраных спраў Беларусі Юр'я Захаранкі. Нагадаем, палітык быў выкрадзены ў траўні 1999 г., і дагэтуль яго лёс невядомы. Паводле арганізатара пікету, берасьцейскага праваабаронцы **Рамана Кісьляка**, акцыя плянавалася 7 траўня ў цэнтры гораду. Аднак улады адмовілі, стаўляшыся на тое, што на тым месцы, на вул. Савецкай, ідзе рэканструкцыя і масавыя мерапрыемствы не праводзіцца.

Асіповічы

Расьсяжка з надпісам «Люблю Беларусь!» і бел-чырвона-белыя сыягі зьявіліся ў аўторак на вуліцах Асіповічаў. Беларускі сыяг быў узяты нават над домам, заселеным супрацоўнікамі міліцыі.

7 траўня

Гомель

Адміністрацыя ізалятару часовага ўтрыманьня Гомелю падала ў суд пазоў з патрабаваньнем спагнаць з кіраўніка гомельскай філіі незарэгістраванага «Маладога фронту» **Андрыя Цянюты** грошы, якія той павінен быў выплаціць за 10-сукавы арышт перад Днём Волі. Варта адзначыць, што

ў ізалятары, у знак пратэсту, АЦянота абвесьціў галадоўку. Тым ня менш, суд задаволіў пазоў, і цяпер маладафронтавец вінен ізалятару 441 50 рублёў «за ўмовы знаходжаньня».

Менск

Актывісты АГП разам з яе старшынём **Анатолем Лябедзькам** правялі акцыю памяці на вул. Магілёўскай у Менску ля месца, дзе быў скрадзены **Юры Захаранка**. Акцыя ў знак 9-й гадавіны ад дня знікнення Ю. Захаранкі цягнулася дзевяць хвілінаў. Яе ўдзельнікі трымалі партрэты палітыка і размаўлялі зь мінакамі. Абышлося без затрыманьняў.

Са словаў маці вязьня Андрэя Кіма Тацяны Кім, гэтую інфармацыю пацьвердзіў дзяжурны ізалятара, аднак ён не сказаў, у якім стане здароўя вярнулі **Андрыя Кіма** ў СІЗА. Два тыдні таму актывіста паклалі ў шпіталь з захворваньнем вачэй. Маці хлопца, якая бачылася з сынам у шпіталі, кажа, што Андрэй перад выпіскай яшчэ не выглядаў цалкам здаровым. Нагадаем, Цэнтральны суд Менску асудзіў А. Кіма на паўтара году знявольненьня нібыта за зьбіцьцё супрацоўніка ДАІ падчас мітыngu прадпрыемальнікаў 10 студзеня.

8 траўня

Слонім

Загадчык псыханэўралічнага аддзяленьня Сло-

німскай цэнтральнай раённай бальніцы атрымаў ліст, падпісаны кіраўніком раённага КДБ Алесьяндрам Мазальковым з загадам правесці паводле ўліку псыханэўралічнага і наркалягічнага дыспансэраў рэдактара незалежнага выданьня «Газета Слонімскай» **Віктара Валадашчука** і яго родных. Невядомыя кінулі копію ліста ў паштовую скрынку В. Валадашчука. Рэдактар зьявіўся ў гэты афіцыйны дакумэнт з выхаднымі зьвесткамі й подпісам начальніка міжраённага аддзелу ўпраўленьня КДБ па Гарадзенскай вобласці на сайце «Газеты Слонімскай». Праўда, сьпіс жыхароў, акрамя сваіх родных, Віктар Валадашчук закрасьліў: «Я не хачу называць прозьвішчы ўсіх людзей, бо ня ўсе з гэтым змогуць пагадзіцца. Але скажу, што там прозьвішчы тых, хто ў нас актыўна займаецца грамадзка-палітычнай дзейнасьцю», — кажа ён.

У адкрытым лісьце В. Валадашчук выказвае здзіўленьне тым фактам, што КДБ цікавіцца псыхічным здароўем ягоных блізкіх, і патрабуе, каб начальнік раённага КДБ патлумачыў яму прычыну.

На сайце таксама зьмешчана пазва з ваенкаматы, згодна зь якой Віктар Валадашчук павінен 12 траўня зьявіцца туды. Яшчэ — блянк заявы на імя ваенкома, у якім ваеннаабавязаны дае згоду на правядзеньне КДБ правяральных мерапрыемстваў у адносінах да

яго, а таксама на часовае абмежаваньне ў сувязі з гэтым права на недатыкальнасьць асабістага жыцьця.

Жодзіна

Парсюкевічу трэба тэрмінова апэрацыя. Пра гэта заявіла адвакат **Вера Страмкоўская**, якая сустрэлася зь лідэрам прадпрыемстваў у Жодзінскім сельдчым ізалятары. Паводле Страмкоўскай, у **Сяргея Парсюкевіча** абвастрылася астма, і дактары рэкамэндуюць яму тэрміновую апэрацыю. У СІЗА для гэтага ўмоваў няма.

Горадня

Старшыні апальнага Саюзу палякаў на Беларусі **Анжаліцы Борыс** пагражае адміністрацыйнае спаганьне за арганізацыю ў Горадні канцэрту польскага гурту **Lombard**. Канцэрт быў прымаркаваны да 20-годзьдзя з дня заснаваньня Саюзу палякаў. Галоўным арганізатарам імпрэзы зьяўлялася Генэральнае консульства Польшчы ў Горадні, а СПБ выступіў у якасці аднаго з суарганізатараў. У часе канцэрту міліцыя і КДБ не выказвалі ніякіх прэтэнзій. Але праз тыдзень А. Борыс абвінаваціў ў арганізацыі несанкцыянаванага мерапрыемства». Ён пагражае штраф альбо пазбавленьне волі да 15 сутак. Дата суду пакуль невядомая.

El Pais: Чавэс і Беларусь мелі ўзбройваць FARC

Згодна з інфармацыяй гішпанскай газеты, вэнэсуэльскі прэзідэнт Уга Чавэс спрабаваў узброіць калюмбійскіх паўстанцаў з дапамогай Беларусі. Гэтыя меркаванні заснаваныя на дакумэнтах, знойдзеных у кампутары забітага FARCаўскага лідэра.

Гішпанская газета цытуе е-мэйл Івана Маркеса, лідэра Рэвалюцыйных узброеных сілаў Калюмбіі (FARC), датаваны 8 лютага, у якім гаворыцца, што Чавэс разглядаў зь беларускімі ўладамі магчымасьць прадстаўленьня зброі FARC.

Мяркуюцца, што е-мэйл быў знойдзены ў здабытым кампутары намесьніка камандуючага FARC Рауля Рэса, які быў забіты ў сакавіку, — піша El Pais.

У часткова закадаваным пасланьні згадваўся нехта азначаны толькі як «беларускі сябар».

Газэта цытуе часткова закадаваны ліст, датаваны 8 лютага: «Беларускі сябар прапанаваў рэалізаваць пакет на чорным рынку, каб пазь-

бегчы праблемаў. 17-га гэтага месяца ў Каракас прыедзе высокі прадстаўнік гэтага сябра, каб удакладніць сыніс. Анёл папрасіў нас прысутнічаць, каб мы асабіста сустрэліся з дэлегатам. Гэта вельмі важна».

«Анэла» газета расшыфроўвае як Чавэса. «Прадстаўніком сябра» жа лічыць Віктара Шэймана. «Шэйман быў адным з тых, хто прабіваў падпісаньня летась кантракты на пастаўку зброі ў Вэнэсуэлу на 720 млн эўра», — піша газета.

Нагадаем, што 15—19 лютага адбыўся афіцыйны візыт у Вэнэсуэлу беларускай дэлегацыі на чале зь дзяржаўным сакратаром Рады

El Pais мяркуе, што «высокі прадстаўнік беларускага сябра», — гэта Віктар Шэйман.

Бясьпекі Віктарам Шэйманам.

El Pais дадала, што ў кампутарных пасланьнях згадваліся іншыя магчымыя крыніцы паставак зброі

(у прыватнасьці, ракетаў зямля-паветра) для FARC.

El Pais — гэта левацэнтрыскае выданьне, самае ўплывовае ў Гішпаніі. У сьнежнай газэце пісала, што Вэнэсуэла зрабілася прытулкам для FARC і што паўстанцкія лягеры зьмяшчаюцца на яе тэрыторыі. Вэнэсуэла адмаўляе гэта.

The Wall Street Journal паведаміў у пятніцу, што афіцыйныя асобы ў выведцы ЗША пэўныя ў сапраўднасьці здабытых кампутарных файлаў, якія паказваюць цесныя сувязі паміж Чавэсам і калюмбійскімі паўстанцамі.

У файлах апісваюцца сустрэчы паміж паўстанцкімі камандзірамі й высокапастаўленымі асобамі з Вэнэсуэлы, у тым ліку самім Чавэсам, — паведамляе газета, у распараджэньне якой трапілі больш за 100 дакумэнтаў з кампутара Рэса.

FARC вядзе партызанку ўжо 40 гадоў. Напачатку за FARC стаяла баявое крыло Кампартыі, але, калі стала відавочна, што FARC скацілася да наркагандлю і бандытызму, камуністы разарвалі з FARC.

Прэзыдэнт Вэнэсуэлы і Эквадору, што прыйшлі да ўлады на хвалі антыамэрыканскага папулізму, здаўна ненавідзяць прэзыдэнта Калюмбіі — вернага саюзніка ЗША, які абавіраецца на дапамогу Вашынгтону ў барацьбе супраць

наркамафіі і партызанкі.

Вайна ў Калюмбіі спрыяе росту цэнаў на нафту ў сьвеце.

Вэнэсуэла настойвае, што файлы, здабытыя Калюмбіяй пасля таго, як яна атакавала паўстанцкі лягер у Эквадоры, фальшывыя.

«Мы не прызнаем сапраўднасьці аніводнага з гэтых дакумэнтаў, — заявіў у інтэрвію The Wall Street Journal вэнэсуэльскі пасол у Злучаных Штатах Бэрнарда Альварэс. — Яны фальшывыя, і зьяўляюцца спробай дыскрэдытаваць вэнэсуэльскі ўрад».

В.Шэйман неаднакроць наведваў Вэнэсуэлу летась. Афіцыйна, ён адказвае за супольныя беларуска-венэсуэльскія праекты ў нафтаздабычы і будаўніцтве. Адкрытае беларуска-венэсуэльскае вайскова-тэхнічнае супрацоўніцтва мае абмежаваны характар.

Дзяржаўны сакратарыят бясьпекі назваў публікацыю ў El Pais «домысламі», паведамляе БелаПАН. Прадстаўнікі Рады Бясьпекі спасаліся на папярэдзаныя Чавэса, які казаў, што Злучаныя Штаты арганізуюць укіданьне ў СМІ такога кампрамату, каб дыскрэдытаваць кіраўніцтва Вэнэсуэлы.

Антон Тарас паводле замежнай прэсы

Бэрлюсконі і Пуцін: небясьпечныя сувязі

За дружбай двух харызматыкаў стаяць бізнэс-інтарэсы. Піша італьянскі камэнтатар Карло Бэнэдэці.

мае злучыць Цэнтральную Эўропу з радовішчамі Блізкага Ўсходу, у той час як Igi праз Турэччыну і Грэцыю павінен транспартаваць газ з Азэрбайджану на поўдзень Італіі.

«Аэрафлёт» — «Аліталія»

Падчас сустрэчы Пуціна з Бэрлюсконі на Сардыніі новы-стары італьянскі прэм'ер спакушаў свайго новага-старага расейскага калегу прапанаваў, каб «Аэрафлёт» набыў італьянскую дзяржаўную авіякампанію «Аліталія», што даўно ўжо ляціць з адным крылом. Фактычна, італьянскі прэм'ер намякнуў расейскаму госьцю пра магчымасьць атрымаць важную

ролю ў вялікай міжнароднай бізнэс-групе. І што вы думаеце — не прайшло і тыдня, як генэральны дырэктар расейскай авіякампаніі пацьвердзіў «гатоўнасьць узнавіць перамовы з «Аліталіяй».

Гаворачы пра «Аэрафлёт», пачынаць трэба зь ягонага кіраўніка. Давайце прыгледзімся да гэтага алігарха, які вызначае курс кампаніі, якая дагэтуль лётае пад сярпом і молатам. Імя гэтага пэрсанажа — Уладзімер Міхайлавіч Акулаў, 1952 г.н. Ён лётаў на вядомых самалётах савецкай эпохі — Ан-24, Ту-154. Але імклівы кар'ерны рост у «Аэрафлёце» ён забясьпечыў ня дзякуючы гэтаму, а праз жаніцьбу з дачкой Ельцына. Адначасова ён сябар і Пуціна.

Цяпер «Аэрафлёт» мае намер увайсці павялікаму ў кола наймацнейшых авіякампаній сьвету. Зь іншага боку, У.Акулаў мае таксама доступ да скарбонкі Крамлю, якую працягвае распараджацца Пуцін, выгледзячы на тое, што афіцыйна ключчы муслі б перайсці ў рукі новага прэзыдэнта Мядзьведзева.

Епі — Крэмль

Апэргыты Масквы ўсё больш засяроджваюцца

на чорным золале, у якой бы частцы сьвету яно ні залягала. Вось чаму Крэмль усё больш уважліва прыглядаецца да Епі. «Пасыцілапы сабака», як яшчэ называюць гэтую кампанію, празь яе знак, цягам гэтага году паставіў сабе на мэце дасягнуць узроўню здабычы нафты больш за 2,05 млн барэляў. Таксама італьянскі нафтагазавы гігант мае набыць частку газаразмеркавальных сетак у Бэльгіі. За гэтай апошняй апэрацыяй тыраць вушы магутнага «Газпрому». А ўзамен кіраўнічыя колы «Пасыцілапага сабакі» абмяркоўваюць з расейцамі магчымасьць перадачы апошнім квоты ў 16,7% радовішча Elephant у Лібіі.

На прыпэце Епі і Ірак, дзе кампанія паўдзельнічае ў нафтавых таргах, абвешчаных мясцовымі ўладамі на чэрвень—ліпень. І зноў жа тут на арэну выходзяць расейцы, якія не згубілі тамака сваіх эканамічных кантактаў.

А вось у Казахстане ў Епі складаецца патавая сытуацыя. Па канчатковым праекце радовішча «Капаган» (нафтавыя паклады ў Каспійскім рэгіёне апэраваюцца на 50 млн барэляў, што супастаўна з саудаўскімі радовішчамі) перамовы з казахскімі ўладамі яшчэ не прынеслі пэўных вынікаў. Толькі па некаторых пазычых праектах прынятыя канчатковыя рашэньні. Масква, у гэтым сэнсе, магла б распачаць перамовы з афіцыйнай Астаной, улічваючы кантакты Пуціна з прэзыдэнтам Назарбаевым.

Азія — супольныя мэты

З «Газпромам» у якасьці гаспадара-хаўрусніка Бэрлюсконі можа паспрабаваць распачаць і азіяцкую кампанію. У Кітаі і Індыі, напрыклад, італьянскі магнат квапіцца інвэставаць у інфраструктуру, біятэхналогіі, паслугі сучаснай лягістыкі і тэлекамунікацыі. Масква, у сваю чаргу, мае свае пляны што да азіяцкай глянбалізацыі.

Мы ня ведаем, пра што гаварылі на сустрэчы ў Сардыніі той, каго толькі абралі, і той, хто вось-вось меў сысьці. Аднак вядома, што Пуцін сёньня як ніколі мае патрэбу нармалізаваць расейскую інфармацыйную прастору. І, відавочна, прысутнасьць замежнага апаратыра на ўнутраным рынку — чаму б не Mediaset — была б Крамлю дарэчы. Каналы Mediaset зь іхным рэжымным патэнцыялам у кожным кутку сьвету маглі б стаць сапраўдным «падарункам» ад Бэрлюсконі Пуціну-прэм'еру.

Вось што стаіць за палалункамі-абдымункамі. Мы чым «дарагі ўладзімір» і «дарагі Сьльвіе», а пісаць трэба «дарагі «Газпром», «дарагі Mediaset».

Пераклад з італьянскай NM паводле www.altrenotizie.org

СЬЦІСЛА

Сэрбы прараласавалі за эўрапейскую будучыню

На датэрміновых выбарах у Сэрбіі нечакана перамагла кааліцыя праэўрапейскіх партый. Паводле папярэдніх зьвестак, яна набрала каля 40% галасоў. Яе галоўныя супернікі — прарасейская Радзикальная партыя — адстала на 10%. У парламэнт Сэрбіі ўвойдуць яшчэ тры партыі — партыя **Кашгуніцы**, сацыялісты і лібэральны — і прадстаўнікі нацыянальных мяшчынь.

Галасаваньне мела характар рэфэрэндуму «за» ці «супраць» Эўропы. На сэрбскіх выбараў паўплывала тое, што пры канцы красавіка было падпісанае пагадненьне пра збліжэньне Сэрбіі з Эўрасаюзам, потым ЭС пагадзіўся з аблягчэньнем візавага рэжыму для сэрбскіх грамадзян, а перад выбарамі была дасягнутая дамоўленасьць пра некалькі буйных інвэстыцый эўрапейскіх партнэраў. Абсалютнай большасьці не атрымаў ніхто, чакаюцца напружаныя перамовы аб

фармаваньні ўраду.

У памяць закатаваных беларусаў

У польскім мястэчку Штутава прайшлі ўрачыстасьці зь выпадку 63-й гадавіны вызваленьня вязьняў канцлягеру Штутгхоф. Ён быў вызвалены войскамі Другога беларускага фронту. Ад імя Генконсульства Беларусі ў Гданьску вянком памяці да помніка ўсклаў кіраўнік консульскай установы **Руслан Есіп**. Рада музэю падтрымала ініцыятыву

консульства ўсталяваць пшыльду ў памяць пра беларусаў, якія страцілі жыцьцё тамака.

У Кіеве зьявіцца музэй УНР

24 жніўня ў Кіеве адкрыюць музэй Украінскай Народнай Рэспублікі. Ён будзе месціцца ў былым будынку Цэнтральнай Рады УНР, цяперашнім ДOME настаўнікаў. УНР была ўтвораная ў 1917 годзе. У 1992 годзе апошні прэзыдэнт УНР у выпнаньні **Мікола Плаўюк** перадаў першаму

прэзыдэнту **Леаніду Краўчучку** граматы пра тое, што незалежная Украіна зьяўляецца правапераемніцай УНР.

Лужкоў дагаварыўся

Мэру Масквы **Юр'ю Лужкову** забаранілі ўезд ва Украіну. Гэта рэакцыя Службы бясьпекі Украіны на антыўкраінскія заявы расейскага чыноўніка. Напярэдадні Лужкоў выказаў сумневы наконт прыналежнасьці Севастопалю да Украіны. **АТ; МБ**

Што зь Нясьвіжам

Здымкі Юліі Дарашкевіч.

вырабілі

Уладзімер Папруга:
«Толькі выключэньне
Нясвіскага замку са
Сьпісу ЮНЭСКА
спыніць разбурэньне»

«НН»: Спадару Папруга, калі меркаваць па здымках, зробленых у Нясвіскім замку, там адбываецца не рэстаўрацыя, а нешта іншае...

Уладзімер Папруга: ...І яно шакуе ня толькі людзей, далёкіх ад рэстаўрацыі, але і спэцыялістаў. Сапраўдную рэстаўрацыю падмяняюць разбурэньнем і стварэньнем макетаў — цалкам з сучасных матэрыялаў. Рэстаўрацыя падмяняецца імітацыяй. Тое самае робіцца ў гістарычным цэнтры Менску. Зьнішчаецца аўтэнтыка каштоўнасьці — зьнішчаецца і сама каштоўнасьць.

«НН»: Але Нясвіскі замак унесены ў сьпіс Сусьветнай культурнай спадчыны, куды ўключаюць толькі аўтэнтычнае.

УП: Нясвіскі замак (разам зь Мірскім і Белавескай пушчай) мае ў гэтым сьпісе катэгорыю 0. Але калі «спосаб» рэстаўрацыі праз падмену стаў нормай, то на належнасьць аб'екту да сьпісу ЮНЭСКА ўвага папросту не звяртаецца.

Нясвіскаму замку ня дзеве тысячы год, як помнікам Рыму, што і цяпер знаходзіцца ў зайдросным стане. Гэты замак ніколі ня быў у руінах, на працягу ўсёй сваёй гісторыі ён актыўна ўжываўся. І раптам аказваецца, што ён яго трэба разбурыць, бо немагчыма ўтрымаць! Гэта папросту шулерства. У любой краіне разабрацца ў гэтай гісторыі было б справай Пракуратуры ці Камітэту дзяржаўнага кантролю. У гэтым сюжэце ёсьць усё: ад дэзынфармацыі дзяржаўных наглядных органаў, эквілібрыстыкі з матывацыяй да падробкі практных матэрыялаў.

«НН»: Але ў выпадку замены часткі Нясвіскага замку макетам гэта нагода для ЮНЭСКА выключыць аб'ект са Сьпісу.

УП: І я асабіста толькі б вітаў такое рашэньне. Лічу, што гэтай справе трэба надаць міжнародны розгалас. На жаль, гэта адзіны спосаб спыніць нарэшце Мінкультуры. Парушана ўсё, што можна сабе ўявіць — працэдура, мэтадалёгія, нарматыўная база.

Я асабіста перакананы, што калі б нарэшце ўдалося данесці да кіраўніка дзяржавы ўсю праўду аб тым, што насамрэч сёньня адбываецца з культурнай спадчынай, гарантам захаваньня якой зьяўляецца дзяржава, ён быў бы моцна расчараваны. Сёньня ўвесь працэс абходжаньня з гісторыка-культурнай спадчынай стараньнямі Мінкультуры проста выведзены з прававога поля, а данесці адэкватную пазыцыю да вышэйшага кіраўніцтва празь «легальныя» СМІ, на жаль, немагчыма.

Заўважце, калі на пачатку 90-х гадоў у Беларусі сьпісы гісторыка-культурных каштоўнасьцяў налічвалі каля 19 тысяч аб'ектаў, то ўжо сёньня — толькі каля пяці тысяч. Нават Замчышча ў складзе Гістарычнага цэнтру Менску, у 2006 годзе было пазбаўлена сваёй найвышэйшай катэгорыі.

Гутарыла Наталка Бабіна

Уладзімер Папруга

архітэктар, былы галоўны дзяржаўны інспэктар па ахове спадчыны Менгарвыканкаму, гадванец ICCROM (міжнароднай інстытуцыі, створанай пад патранатам ЮНЭСКА ў 1959 у Рыме як галоўны мэтадычны цэнтар для кансультаваньня апошняй ў дачыненні да гісторыка-культурнай спадчыны), ляўрэат Прэміі прафсаюзаў БССР у галіне архітэктуры.

За 14 км на поўдзень ад Баранавіч знаходзіцца старасявецкая вёска Ястрамбель. Некалі яна была цэнтрам воласьці, цяпер гэта нават ня цэнтар сельсавету. Сярод суседніх вёсчак яе вылучае панская сядзіба з палацам. Фота Ірыны Мірской.

65-годзьдзе замоўчанай трагедыі

8 траўня ў Налібоках адбылася імша, хросны ход на могілкі і жалобнае набажэнства, у памяць 127 налібоканаў, што загінулі ад рук партызанаў з атраду братоў Бельскіх 65 гадоў таму.

Ксёндз а.Марыян Шэршань каля адзінага ў РБ помніка ахвярам партызанскага гвалту склаў невялікую прамову ў памяць налібоканаў, што трагічна загінулі ў 1943-м.

Самая старая парафіянка падзялілася сваімі ўспамінамі аб трагедыі. Паводле яе словаў, партызаны меліся спачатку дамовіцца з кіраўніцтвам мясцовай самабароны, каб «зымітаваць» карную акцыю ў гэтай частцы Налібокаў. Відавочна, партызаны мусілі здаць адпаведную справаздачу ў БШПД, які вымагаў ад атраду Бельскіх «больша-рашчучых дзеянняў супраць пасобнікаў гітлераўцаў», але, калі верыць гэтай інфармацыі, спрабавалі абысціся малой крывёю. Аднак папярэдне ўзгоднены сцэнар (калі ён меў месца) не спрацаваў, бо ў кагосьці з самабароны ня вытрымалі нэрвы, і ён застрэліў выведніка з перадавога партызанскага патруля, што справакавала помсту абсалютна неадэкватнага маштабу і скіраваную ў значнай ступені супраць мірнага насельніцтва, а не «самабароны».

Трагедыя ў Налібоках, як і многія

іншыя злачынствы супраць мірнага насельніцтва ў былой БССР, здзейсненыя рознымі бакамі, па-ранейшаму застаецца належным чынам не даследаванай, вінаватыя ў ёй — неназванымі і неасуджанымі.

Увосень на экраны сьвету мусіць выйсьці галівудзкі «блэкбастэр», прысьвечаны пазытыўнаму боку дзейнасьці атраду Бельскіх — ратаванню цывільнага насельніцтва габрэйскіх гета ад зьнішчэння, але наўрад ці глядач атрымае аб'ектыўную карціну, не даведаўшыся пра кошт, які за безумоўна высакаронную місію «Ерусаліму ў лесе» заплаціла насельніцтва Налібокаў.

Пазьбягаючы заклікаў да помсты і міжнацыянальнай варажнечы, варта памятаць таксама пра пэрсанальную адказнасць канкрэтных людзей за канкрэтныя злачынствы, якая ня мае тэрміну даўнасьці. Усе акты гвалту супраць мірнага насельніцтва, кім бы і супраць каго яны не былі накіраваныя і якімі б высокімі мэтамі не апраўдваліся, мусяць быць аб'ектыўна дасьледаванымі, і вінаватыя мусяць панесці, хаця б пасяротную і сымбалічную, але адказнасць.

Налібоцкі, Алесь Белы

На адной, таму што дзье

Каля месяца таму грамадзкая зьявулася да гэнэральнага дырэктара МТС з просьбай аказаць паслугі абанэнтам мабільнага апэ-

ратара па-беларуску. На гэты зварот МТС адказаў наступным чынам:

«У сувязі з Вашым зваротам паведамляем наступнае. Згодна з артыкулам 17 Канстытуцыі РБ, дзяржаўнымі мовамі ў РБ зьяўляюцца беларуская і расейская мовы. Дзейнае заканадаўства не змяняе нормаў, згодна з якімі арганізацыі, задзейнічаныя ў сферы абслугоўвання, абавязаны аказаць паслугі на дзвюх дзяржаўных мовах адначасова. Так, згодна з артыкулам 13 Закона РБ ад 26 студзеня 1990 г. № 3094-ХІ «Аб мовах у Рэспубліцы Беларусь» на транспарце, у гандлі, у сфэры мэдыцынскага і бытавога абслугоўвання ўжываюцца беларуская або расейская мова, а пры неабходнасьці — іншыя мовы. Заканадаўца ўсталяваў агульнае правіла, згодна з якім арганізацыі сфэры абслугоўвання самастойна вызначаюць, на якой з дзвюх дзяржаўных моваў яны аказваюць паслугі.

Зыходзячы з гэтага, СТАА «Мабільныя ТэлеСыстэмы», выкарыстоўваючы пры аказанні паслуг расейскую мову, дзейнічае ў межах заканадаўства.

Разам з тым, мы ўдзячны за ўнесеныя Вамі прапановы. Яны абавязкова будуць прынятыя да ўвагі».

Ronald McDonald

Футбол па-каталіцку

4 траўня ў Шуневічах, што каля Глыбокага, адбыўся футбольны

матч паміж камандай лектараў з парафіі Сьв. Тройцы ў Глыбокім і камандай міністрантаў з парафіі Сьв. Тройцы ў Докшыцах. Перамогу атрымалі маладыя глыбачане. Пасьля гульні адбылося маёвае набажэнства і сустрэча ля вогнішча. Гаспадары пляцоўкі шчодро пачаставалі гасьцей смачнымі, печанымі на агні каўбаскамі.

ВМ

Лібэралізацыя мала што зьменіць

Больш за тысячагодзьдзе Беларусь зьяўляецца хрысьціянскай краінай. Нашыя продкі верылі ў Бога — і парэшткі гэтай калісь моцнай веры і сёньня адчуваюцца, калі размаўляеш зь людзьмі сталага веку ў заходнебеларускіх вёсках.

Яны яшчэ памятаюць часы, калі хаты можна было не зачыняць на замок, калі п'янства і распуста была вялікай рэдкасьцю, калі ў касьцёлах і цэрквах зьбіраліся на набажэнствы вялікія натоўпы людзей, а моладзь весела прыводзіла вольны час (якога ў яе — дзеля справядлівасьці трэба сказаць — было няшмат) без гарэлкі ды іншай атруты.

Сёньня грамадства ідзе ў кірунку, адваротным таму, чаму вучыць хрысьціянства. Дазвол на сьмяротныя пакараньні, масавыя аборты, квітнечнае п'янства, на якое дзяржава заплішчае вочы, неабмежаванае разбэшчваньне моладзі, паўсюдная хлусьня, абьякаваньне да бліжняга, прыніжэньне грамадзянаў уладай — вось сумныя рэаліі. Колькі ў нас цяпер людзей, якія сапраўды вераць у Хрыста і жывуць паводле Яго навукі? Такіх, на жаль, зусім мала. Далёка не 50 %, як падае афіцыйная статыстыка.

Грамадзка-палітычны крызіс і заняпад культуры мае свае карані ў агульным духоўным крызісе. Для большасьці беларусаў Беларусь — гэта не зямля, на якой зьдзяйсняліся гераічныя справы нашых папярэднікаў, не зямля, дадзеная нам Богам, і якую мы мусім шанаваць і адраджаць, а вялікі калгас, у якім яны воляў лёсу вымушаны жыць і зь якога трэба пры першай магчымасьці зьехаць. Людзей цікавіць найперш матэрыяльны дабрабыт — а нашто ім беларуская мова, мінуўшчына краю і яго будучыня? Чалавеку, які ня мае ніякіх духоўных каштоўнасьцяў, няма сэнсу казаць пра родную мову, бо ў яго няма нічога роднага і дарагога, апроч грошай у кішэнні ды нерухомасьці. А што зь яе, з той мовы возьмеш? І свабоду ж на хлеб не намажаш...

Лібэралізацыя і дэмакратызацыя мала што зьменіць у Беларусі. Бо людзі, якія пры дыктатуры ня маюць сумленьня, не займаюць яго і пры дэмакратыі. Мы маем толькі адно выйсьце з крызісу — старасца жыць паводле Запаведзяў Бо-жых. І перамены да лепшага ў грамадстве будуць непзьбежнымі.

Кастусь Шыталь, Глыбокае

Расейская макарона больш беларуская

Быў вельмі здзіўлены, калі ўбачыў у краме ў Менску макарону з паловай надпісаў па-беларуску. Няўжо «Барымак» выправіўся? Не, «Дон Макарон» зроблены прыватнай фірмай у расейскім Уладзіміры. Але шануюць чужую мову, каб прадаць свой тавар. На пачку «Барымаку», які, здаецца, і на экспарт не ідзе, акрамя назвы — усё па-расейску. Выснова: купляйце ўладзімірскую макарону! Якая больш беларуская, чым тая, што ў нас зроблена!

Аляксандар Вінчэўскі, Менск

ВОДГУКІ

Недасказанасьць праўды ня ёсьць хлусьнёй

У «НН» № 17 два артыкулы пра матэрыялы «ЛіМу»: «Дзякуючы каму на вуліцах ужо можна часам пачуць беларускую мову» і «ЛіМ» крытычна пра Шніпа і Рублеўскую». Аўтар, як падаецца, няўважліва і непасьпяховы чытаў падшыўку газеты.

У першым матэрыяле робіцца агляд дыскусіі на старонках холдынгаўскага выдання «на тэмы становішча беларуска- і расейскамоўных літаратураў у Беларусі». Хоць насамрэч абмяркоўвалася тэма рускіх/рускіх моўных пісьменьнікаў Беларусі, іх роля і месца ў літаратурным працэсе. Але аўтар ня змог убацьць разьніку ў працэтанай палеміцы. Ён пасьпяшаў зачэпіцца за словы Леаніда Гаубовіча пра другаснасьць расейскамоўных пісьменьнікаў у Беларусі.

Ён занадта запалітызаваў свой агляд, па-першае.

Па-другое, палеміка, пра якую піша аўтар, пачалася не з матэрыялу М.Шамякінай. Распачаў яе А.Андрэў артыкулам «Руская літаратура Беларусі». [Мы ведалі гэта, але апусьцілі. Як называць — руская

літаратура Беларусі ці рускамоўная літаратура Беларусі — падаецца нам праблемай сафістычнай, а сама ўвага да групы творцаў кіталу Аўруціна — надуманай, а вось факты хай сабе і імпліцтнай крытыкі русіфікацыі падаліся нам не звычайнымі. Таму і распачалі агляд з матэрыялу М.Шамякінай. — Рэд.]

Па-трэцяе, аўтар глядзіць на дзяржаўныя газеты выключна як на здрадніцкія. Але самае непрыемнае тое, што ён ня мае ўяўленьня пра газету, да матэрыялаў якой зьвяртаецца. Наіўна лічыць, што ў «ЛіМе» не праходзіць ніякая крытыка. Безумоўна, сп.Тарас мае рацыю, калі піша пра забароненасьць для абмеркаваньня на старонках дзяржаўных газэтаў тэмы палітычных свабод і г. д. Толькі вось пісаць «Орган лукашэнкаўскага холдынгу «Літаратура і мастацтва» зьявіўся вельмі крытычны артыкул пра новыя кнігі Віктара Шніпа і Людмілы Рублеўскай» — з падтэкстам, маўляў, як такое змог прапусьціць — тое самае, што праглядзець адзін нумар «Советской Беларусі» з публікацыяй круглага стала ў рэдакцыі на тэму БНР і сказаць пра высокую якасьць і свабоду выдання.

Паспрабуйце прачытаць, а не прагартваць падшыўку «ЛіМу» хаця

б за апошні год...

Каб мае «наездзі» на аўтара не былі беспадстаўнымі, прывяду невялікую гісторыю з ўласных на- надуманай, а вось факты хай сабе і імпліцтнай крытыкі русіфікацыі падаліся нам не звычайнымі. Таму і распачалі агляд з матэрыялу М.Шамякінай. — Рэд.]

У 2007 г. крытык Лада Алейнік, якая традыцыйна для тьднёвіка «ЛіМ» робіць агляд часопісаў ад найменшага холдынгу, зрабіла агляд і трох нумароў часопісу «Новая Нёміга літаратурная», раскрытыкаваўшы творы, якія ў ім друкуюцца. Адказ рэдактара Аўруціна не прымусяў сябе доўга чакаць. Ён абрынуўся на маладую жанчыну з закідамі ў некампэтэнтнасьці.

У № 12 (2007) «Маладоўці» Ігар Запруджкі, разважаючы пра сучасную крытыку, між іншага адзначаў: «...Калі сьвярбіць, увекавачайцеся, калі ласка, у інтэрнэце. Балазе, цяпер нават для графаманаў ёсьць талі пасьля зьлёгка зьедлівых, але досыць бляскіх і ўдзячных закідаў Ляды Алейнік увогуле пачынаюць трусавата мітусіцца: бегаць па розных кабінах і патрабаваць ня столькі абараніць іх «заплямлены гонар», колькі паставіць на месца «зарваўшуюся» мілэдзі. Вам сьмешна? Мне не». Гэта, хто не зразумее, пра Аўруціна.

А ўжо 4 студзеня 2008 у «ЛіМе» зьявіўся матэрыял пра паседжаньне прэзыдыюму праўленьня чаргіндоўскага Саюзу пісьменьнікаў, якое прайшло напярэдадні Новага году: «Вельмі шмат прэтэнзіяў да арганізацыі работы, а таксама стаўленьня да беларускіх пісьменьнікаў і літаратуры; нават прапанова напісаць заяву пра вызваленьне ад пасады была адрасаваная першаму сакратару СПБ Анатолю Аўруціну ад Алесь Савіцкага, Тамары Красновай-Гусачэнькі, Раісы Баравіковай, Анатоля Сульянава, Уладзімера Ліпскага і інш. Т.Краснова-Гусачэнька і А.Сульянаў папрасілі выкрасьці іх са сьпісу рэдакцыйнай рады часопісу «Новая Нёміга літаратурная», які ўзначальвае А.Аўруцін...»

Вось тэма для наступнага вашага матэрыялу — Аўруцін і яго «Новая Нёміга літаратурная». Некалі Наталка Бабіна рабіла агляд першых нумароў гэтага выдання для «НН».

Казімір Пупа
Юр'я. Фотарэпартаж Андрэя Лянкевіча («НН» № 17)

Hiesta niewierahodnaj! Zvyie moj narod! e.

* * *

Во гэта тое, за што варта як мага мацней трымацца — старадаўнія звычкі, традыцыі, сьвятлы! Так, між іншага, літоўцы за савецкім часам рабілі, таму й захавалі! Уважце толькі — так рабілі некалькі стагодзьдзяў таму, нават яшчэ да хросту гэта было!.. І цяпер робяць звычайныя ж людзі, не актывісты-энтузіясты...

Звычайны хлапец

Дзеці ахоўнікаў («НН» № 17)

Выезд за мяжу — то быў выбар дзяцей, а не бацькоў. Дзеці знайшлі там магчымасьць добра ўладкавацца без удзелу бацькоў. А ўнукі мо наадварот прыедуць у Беларусь, а мо й у Антарктыду, калі пажадаюць. Пры чым тут стаўленьне іхніх дзядоў да рэжыму? У мяне ваш «застольны» суразмоўца выклікаў зусім іншыя думкі. Як лягічна пабудавана прырода. Жывеце цянецца да Сонца з тады імху ды плесні, пакрысе адольваючы яго і пазбаўляе той мох сілкуючай яго прасторы. Проста ад таго, што яно жывое і хоча жыць. Не звязваючы на тармасу. І што той плесні рабіць? А нічога! Ёй застаецца толькі назіраць, як час ідзе і працэс ідзе... Саянаў

«НН» з радасьцю друкуе ў газэце і на сайце www.nn.by чытацкія лісты, водгукі і меркаваньні. З прычыны вялікага аб'ёму пошты мы ня можам пацвярджаць атрыманьне Вашых лістоў, ня можам і вяртаць неапублікаваныя матэрыялы. Рэдакцыя пакідае за сабой права рэдагаваць допісы. Лісты мусіць быць падпісанымі, з пазнакай адрасу. Вы можаце дасылаць іх поштай, электроннай поштай ці факсам.

Наш адрас: а/с 537, 220050 Менск.
e-mail: nn@nn.by.
Факс: (017) 284-73-29

Крыж пакаяння

Наста Азарка пайшла ў госьці да міліцыянера, які ў 1949 годзе арыштоўваў для адпраўкі ў Сібір яе бабу і дзеда, і піша пра гэта.

Што тады насамрэч адбывалася — ніхто ўжо ня скажа. Чыёй віны было болей — таксама. Тады ў нас вёсак не было, а былі хутары. Калі пачалася вайна, Сашы было 15, Мані — 13. Была ў Сашы стрыечная сястра Наташа. І была яна замужам за камуністам. У памяці людзей засталася гэтае прозьвішча, якое доўгі час наводзіла на ўсіх партыйных актывістаў ды простых людзей самы натуральны жак і якое па гэты дзень узгадваюць шэптам. Дэмук Мікалай. І пайшоў ён на фронт. Кажуць, што да жанчыны пачаў заляцацца нейкі ўпаўнаважаны. Жонка напісала пра гэта мужу, той вярнуўся дадому. Забіў упаўнаважанага. А далей... назад — расстраляюць за дэзэртэрства. Тут заставацца — ці то ўжо ўзяць страх, ці то сумленьне, ці то што яшчэ. Сышоў у лес. Да партызанаў.

Гэта ў падручніках пра партызанаў пішуць, што яны героі. А насамрэч не разьбярэш, хто лепшы — чужак з цукеркаю ці свой партызан з аўтаматам... Знайшоў групоўку людзей, якая хавалася таксама, з розных прычынаў. У прыныце, гэта стандартны варыянт. І пачалося. Можна, і не хацеў забіваць, але ў вайну ўсё сьпісвалася на вайну. Падумаць і пакаіцца можна было потым... калі пасьпееш.

Кіраваў бандаю з шаснаццаці чалавек (а можа, іх было болей ды ня ўсіх скапілі ці зь цягам часу засталася столькі) Раманчук з Баяраў. Былі грошы. Былі магчымасьці трымаць каля сябе людзей. І па-добраму, і з пагрозамі. Гэта таксама пляма ў нашай гісторыі, ня ведаю, ці чорная, ці белая... Ніякай ідэалёгіі яны ня мелі. Гэта пасля пачнуць усё валіць на нацыяналістаў. Таксама фальшыва.

Банда брала на сябе залішне рызыкі. Рабавалі, забівалі, здэкаваліся. Расстралялі камуністычных дзеячаў...

Дэмук клікаў у сваю банду й майго дзеда, якому тады было каля дваццаці. Але той з вайны вярнуўся з мэдалімі й на мыліцах, з падстрэленай нагою. У 1946 г. ажаніўся. Маладая жонка, маленькае дзіця. Якая банда?! Але злачынцы зрабілі налёт на мясцовую краму, а потым тое, што скралі, знайшлося закапаным на дзедавым гародзе... Помста? Падстава? Зноў-такі, безвыходнасьць? І ці не ад безвыходнасьці Дэмук з галаварэзамі наважыўся пры канцы свае шалёнае эпапэі (1949 год) «прыісьці» ў Квачоўскі сельсавет падчас сходу актывістаў пад кіраўніцтвам намесьніка старшыні райвыканкаму Бірукова... Была жорсткая разьня, падчас якой Дэмуха падстрэлілі. Уначы ён і некалькі ацалелых бандзюкоў, узброеныя, уваліліся да дзеда ў хату.

Гэта цяпер лёгка казаць, што маглі б не пусьціць і справы не было б. Гэта цяпер лёгка ўсіх вінаваціць. А тады што б зрабіў малады хлапец, якому толькі споўнілася 23 гады, якому балюча было стаяць на цяжка параненай назе, калі побач была яшчэ зусім маладзенькая жонка й паўтарагадовы сын? А хтосьці знайшоўся доб-

разычлівы, хто гэта бачыў. Якое ў той час сьледства? На гары схавалася забойца, да таго ж сваяк, а на гародзе пакрадзеныя з крамы рэчы... вінаваты. У сваяцтве са злачынцам. Кампаньнік. У тым, што своечасова не паведаміў, куды патрэбна. А калі ты вінаваты, то й жонка твая, вядома, таксама. А пра маці з бацькам і гаварыць няма чаго. Усіх, пад корань, на Калыму. У

Чужы міліцыянт выявіўся больш чалавечным, чым родны дзядзька Якуб Колас.

Салаўкі. У Джэзказган. Паўвёскі тады вымелі. Больш як сто чалавек. Справу вёў падпалкоўнік М.А. Аршынаў. Цікава было б даведацца, што зь ім сталася... Спачатку забралі маіх прадзеда Фёдара й прабабку Соф'ю. Потым дзеда Сашу. Потым і па бабу Маню прыйшлі.

І вось тут ужо пачатак новае гісторыі. Баба Маня хацела ўзяць з сабою дзіця. Майго дзядзьку. Міліцыянт, які яе арыштоўваў, пачаў упрошваць, каб яна пакінула сына, ня брала з сабою. Таму што іх усё роўна разлучылі б. Забралі б хлопчыка ў дзіцячы дом, а там — іншае прозьвішча, іншае імя, іншая біяграфія... Згубіліся б назаўсёды. Спыгаецца, адкуль знайшоўся такі, сардэчны? Але ж знайшоўся! Мар'ян Ёсіфавіч Янчэўскі. Самому тады было 25. Ці ж дзядзька не разумеў, што ў гэтай дурной справе ну хай сабе хлапец вінаваты, што своечасова не сказаў, ня здаў, а можа, і дапамагаў насамрэч, бо баяўся за жанку зь дзіцем. А можа, і у вайну зь ім ведаўся, раз сваякі... Але якая сувязь са страшнаю бандаю ў гэтае дзяўчыны, што й сама яшчэ дзіця, а ўжо на руках малое? У бабы бабскі клопат...

Яму быў дадзены загад. І ён мусіў яго выконваць. Гэта цяпер лёгка казаць — а мог і не, мог сьсыць з органаў, мог перайсьці ўвогуле ў штаб, каб ня бачыць і ня чуць, каго... Ня мог! Сам бы пайшоў па этапах, і гэта ў мяккім варыянце. Каб не панеслі. Жыць хацелася ўсім. А тое, што даводзілася вольна вольна дзяцей кідаць у турмы, лягеры, ссылкі, дык час быў такі. Магчыма, дзяўчына спадабалася Мар'яну, магчыма, ён ужо й сам разумеў, што яна ні ў чым не вінаватая, і таму стараўся як мага дапамагаць ёй ды іншым дзяўчатам у этапе. Бабуля пакінула сына ў роднай вёсцы, а сама паехала на лягерах. Аўгуста потым забрала да сябе бабуліна сястра Эфія. Гадавала, пакуль Маня вярнулася.

Шмат давялося прайсьці дзядулю й бабулі, перш як лёс зусім выпадкова ізноў звяў іх разам. Дзед быў ва Ўладзіміры — сядзеў у зачыненай турме. Трымаў галадоўку. У Куйбышаве сядзеў, Іркуцкай вобласьці, у Тайшэце і Брацку, і, нарэшце, Казахстан — горад Джэзказган. Назва якая — нібы пясок на зубах. Мужчынскі й

Юлія Дарыльцёва

жаночы лягеры. Яны сустрэліся там. Маладосць брала сваё. Ухітраліся ладкаваць таемныя спатканьні. Дамаўляліся з ахоўнікамі, таварышамі, сядзелі ў карцэрах, але ўжо болей не выпускалі адно аднаго з поля зроку.

Потым быў 1953 год. Сьмерць Сталіна перакуліла сьвет з ног на галаву. Пераглядаліся справы. Пераглядаліся вінаватасьці. Амністыя прыйшла да бабулі ў 1954 годзе, да дзядулі — у 1956 годзе. Вярнуліся дадому. Да сына. Да сям'і. Пачалі адбудоваць нановаў двойчы пакалечанае жыцьцё. Але таго маладзенькага міліцыянта бабуля й дагэтуль узгадвае зь вялікаю ўдзячнасьцю і добрымі словамі за тое, што выявіўся больш чалавечным чужы хлапец, чым стрыечны дзядзька. Разумею, што пра гэта было б лепей таксама прамаўчаць, таму што гаворка ідзе пра Канстанціна Міхайлавіча Міцкевіча. Падчас перасьледу мы звярталіся да яго з просьбаю дапамагчы. Уратаваць. Паслабіць прысуд. Ён збаяўся. Вядома, і тут трэба казаць пра тое, што час быў такі. Нават калі й паспрабаваў бы Якуб Колас зрабіць хоць што-небудзь, то ўсё адно не дапамог бы, а мала таго, і сам бы заграз у той багне. Можна цяпер казаць, што час чумы прабачае ўсё. І страх, і адступніцтва. Але хіба можна зразумець дарослага сталага чалавека, якому бліжэйшы быў статус Народнага пісьменьніка, чым лёс нікому не вядомае няшчаснае дзяўчыны, аднае зь мільёнаў...

Дэмук адсядзеў усе дадзеныя яму 25 гадоў. Хворы й разьбіты недзе яшчэ доўга бадзёўся, перш як аднойчы ноччу вяр-

Аўгуст, той самы хлопчык, уратаваны ў 1949-м, фактычна адмовіўся ад сваяцтва са мною пасля таго, як мяне судзілі ў 2007 годзе.

нуўся ў родную вёску. Ноччу ж і памёр. І ноччу яго пахавалі. Баяліся. Ягоная ўнучка, Ілона Мікалаёўна, была маёй першай настаўніцаю. Выйшла замуж. Цяпер яна матушка ў царкве ў Нясвіскім раёне. Грэх дзеда быў занадта вялікім, і жанчына адмольвае яму пакаяньне.

Дзядуля й бабуля пасля 1990 году падавалі ці не штогод на рэабілітацыю. І заўсё-

ды прыходзіў адказ — яны былі асуджаныя правільна. Крыўдна. Дзед дажыў да васьмідзесяці. Памёр летась. Хворы. Ляжаў каля году. Калі на мяне ў 2006 годзе была распачатая крымінальная справа і міліцыянты ці не штодзень хадзілі па хаце, той страх, які яны здолелі ўтаймаваць за доўгае спакойнае жыцьцё, вярнуўся. Старым было цяжка й страшна. За мяне. За ўсіх нас. Разумелі, што тых павальных рэпрэсіяў ужо ня можа быць, што больш нікога ў турму не пацягнуць сьледам за мною, калі справа дайшла б да суду. Але было вельмі цяжка. Міліцыянты гэта бачылі, таму стараліся як мага супакойваць старых, казалі, што нічога страшнага ня будзе, што хутка ўсё скончыцца й скончыцца добра. Так яно й сталася. Дзядуля моцна перажываў за ўсіх нас, маладых. Пасля нашае маладафронтаўскае галадоўкі ён негалосна пераняў эстафэту й давёў яе да фіналу. Сваёго фіналу. Ціха й спакойна.

Мой дзядзька Аўгуст, той самы хлопчык, пасля таго, як мяне судзілі ў 2007 годзе і быў вынесены прысуд з абвінавачаньнем, фактычна адмовіўся ад сваяцтва са мною. Ня ведаю, ці то гэта таксама перажыты страх, ці то яны ставяць сябе вышэй за сваяцтва з крымінальнікай (там у сям'і верхаводзіць жонка — магчыма, гэта яна ўвяла ідэю дзядзьку ў вушы)...

І нечаканы працяг гэтае гісторыі. Была для школьнікаў сустрэча з вэтэранам міліцыі ў нашым аддзеле МУС. Мар'янам Ёсіфавічам Янчэўскім. Пра гэта было напісана ў раённай газэце, адкуль я і даведлася, што чалавек, які некалі арыштоўваў бабулю, жывы і жыве ў нашым горадзе. Вырашыла схадзіць да яго ў госьці. Дый нагода была — бабуля ўвесь час яго ўзгадвала, чаму б не зрабіць так, каб гэты чалавек ведаў, што на яго ніхто зла не трымае... Дзядок, які адчыніў мне дзьверы, выглядаў даволі бадзёра. Калі ж я растлумачыла мэту свайго візыту, твар ягоны дык і зусім прасьвятлеў. Ён памятае кожны эпізод з тых часоў ліхалецця, памятае й маю бабулю, і маці майго дзядулі. Нават сам узгадаў іх імёны, ледзь толькі я нагадала пра год зьяўленьня. Ён узгадаў і Дэмуха. Са спачуваньнем. Выказаўся, што няшчасны злачынца быў проста забытым чалавекам, якому насамрэч не было ўжо ніякага выйсьця, як толькі забіваць, забіваць, забіваць... Калі б знайшоўся хтосьці, хто мог яго своечасова спыніць, магчыма, пакараньне за страшныя ўчынкі панёс бы толькі адзін Дэмук альбо нашмат менш людзей, чым тады...

У гады ягонай маладосці загады не аспрэчваліся. Забаранялася нават думаць над іхным сэнсам. Усе разважаныя пакідаліся на пасля, калі ён заставаўся самасам з сабою, ды і то таемна нават ад самога сябе, таму што асэнсаваньне падзеяў прыводзіла да яшчэ больш страшэнных вынікаў. Мар'ян Ёсіфавіч вельмі хацеў спадзявацца, што з гэтых дзяўчатаў, якіх ён вымушаны быў арыштоўваць, хоць хто-небудзь выжыве, хоць хто-небудзь здолее вярнуцца. Ён прыхаў на нашу нясьвіскую зямлю ў 1942 г. ды так тут і застаўся. Усё сваё жыцьцё сп. Янчэўскі прысьвяціў адданаму служэньню народу і ніколі не забываўся пра тых, хто не без ягонага ўдзелу быў вырваны з жыцьця, кінуты ў пустаць Казахстану, на каго назаўсёды было пастаўлена кліяно ворага.

Я прыйшла да яго не з абвінавачваньнем, але з падзякаю. Падзякаю за тое, што ён застаўся чалавекам у нечалавечых абставінах. Гэта й ёсьць адзін з хрысьціянскіх прыныцаў: прабачыць сёньня ўчорашнім нашым ворагам. Мы ня маем права іх вінаваціць. За свае ўчынкі яны адкажуць перад Богам. А нам патрэбна маліцца пра іх пакаяньне й уратаваньне. І самае лепшае, што мы можам зрабіць для тых, хто насамрэч гэтага заслугоўвае, — падзякаваць за нястрачаную чалавечнасьць.

Таму што гэта і наш крыж таксама.
Нясвіж

Піша былы палітвязень **Аляксей Шыдлоўскі**, які папрасіў палітычнага прытулку ў Чэхіі.

Падзеі апошніх пяці месяцаў кардынальна змянілі прыярытэты ў маім жыцці. За гэты час, які падаецца мне ня месяцамі, а доўгімі гадамі, я паспеў даведацца пра асаблівасці людскога характару больш, чым у турме, чым у падпольлі, чым за ўсё папярэдняе існаванне.

Ніколі раней ня думаў пра тое, як атрымліваюць палітычны прытулак уцекачы зь Беларусі. Амаль не дапускаў, што на такі ўчынак магу пайсці сам. Але калі пры канцы мінулага году лёс паставіў гэтакія пытаньне, рашэнне было на карысьць ад'езду. Ці слушна я зрабіў, ня вырашыў для сябе дагэтуль.

Падобная сытуацыя можа здарыцца з кожным. І гэтыя радкі пішуцца, каб людзі не рабілі тых памылак, што нарабіў я.

Памылка першая

5 снежня мінулага году ў праходзе мэтро «Пушкінская», у крамцы з кніжкамі, дыскамі, я паспрачаўся з прадаўцом. Мне не спадабалася, што паліцу з дыскамі закрывае партрэт Лукашэнкі, які замінае аглядаць тавар. Мае заўвагі былі ўспрыняты ў штыхі, на што, імаверна, паўплывалі значкі ў мяне на запячці. Мне давалося партрэт проста прыбраць, каб не замінаў. Гэты мой учынак, імаверна, чакаўся, таму што праз сэкунду ж мяне ўзялі за грудкі той работнік крамы і нейкі хлопец у штацкім ды пачалі, падлупцоўваючы, выкідаць за дзверы.

За апошні год у мяне здарылася столькі непрыемных сустрэч з падобнымі люмпэнізаванымі асобамі, частка зь якіх аказвалася супрацоўнікамі службаў, што нэрвы мае не стрывалі. Я чалавек не слабы, то тых абодвух з лёгкасьцю адкінуў прэч ад сябе і паспрабаваў сысці. Але са сьпіны падбег яшчэ нехта, мяне стукнулі бутэлькай па галаве ды пачалі зьбіваць. Усё, на што мяне хапіла, гэта некалькі разоў добра трапіць камусьці ў пяску, перш як страціць прытомнасьць.

Ачунаўшы, зразумеў, што знаходжуся ў пастарунку. Міліцыянт з цікавасьцю глядзелі на мой скрываўлены твар ды расьсечаную галаву. Пацікавіліся, ці трэба мне хуткая. Я сказаў, што абдысу. Маіх спарынг-партнэраў ніхто затрымліваць і не зьбіраўся. Нехта адразу паехаў дадому зь месца здарэння, нехта пайшоў да доктара ўзяць даведку пра сінякі. Мяне распыталі пра інцыдэнт і, перапісаўшы пашпартныя звесткі, прапанавалі таксама ісьці дадому. Было і пытаньне, ці не жадаю я напісаць заяву з просьбай узбудзіць крымінальную справу на маіх апанэнтаў. Мяркуючы, што ўсё ўжо і так вырашылася, я адказаў адмоўна.

Як пасля патлумачыла адвакатка, гэта звычайны фатальны крок. У беларускай юрыспрудэнцыі заўсёды вінаваты той, хто заяву не напісаў альбо напісаў другім. Што праўда, іншы бок

Дзённык азылянта,

таксама ня думаў рабіць нічога падобнага, пакуль, праз суткі, мае пашпартныя звесткі не дайшлі да верха і да «пацярпелых» не прыехалі патрэбныя людзі з тлумачэннямі, што заяву напісаць варта, проста каб не было праблем.

Праз тры дні, адлежваючыся на канапе ды ходзячы на працэдурі да лекара, які зафіксаваў у мяне страсенне мазгоў, расьсечаную галаву ды яшчэ шмат дробных пашкодзанняў, я атрымаў нечаканую прапанову сустрэцца ад чалавека, якога амаль ня ведаў...

За 2007 год я тройчы адбываў адміністрацыйныя арышты паводле звычайнага для актывістаў апазыцыйнага абвінавачаньня ў бруднай лаянцы. Арыштаў магло быць як мінімум пяць, калі б ня добрыя знаёмыя. Калі да іх даходзіла інфармацыя пра «адлоў» апазыцыянераў і я быў у гэтым сьпісе, мяне папярэджвалі. Толькі дзякуючы гэтаму трапіў на «Эўрапейскі марш» і некаторыя іншыя мерапрыемствы. Даводзілася па тыдні і болей адседжвацца ў ціхіх месцах, не выходзячы на вуліцу, але лепш там, чым на Акрэсьціна.

Я сустрэўся з гэтым знаёмцам. Ён паведаміў мне, што супраць мяне неўзабаве ўзбудзіць крымінальную справу паводле арт.339.3 «Злоснае хуліганства з нанясеньнем цялесных пашкодзанняў» і я буду арыштаваны...

Ад'езд у нікуды

На роздум было менш за двое сутак: субота і нядзеля. Я вырашыў паехаць у крыху знаёмы мне Кіеў і перачакаць там. Тут варта сказаць асабліва дзякуючы супрацоўнікам «Хартыі'97», якія добра мне дапамаглі фінансава. Бяз гэтай дапамогі я цяпер дакладна не пісаў бы гэтых радкоў,

таму што сродкаў на ад'езд з Радзімы на той час у мяне проста не было.

Выдатна разумеючы, што на ўкраінска-беларускай мяжы могуць затрымаць, квіток узяў да Масквы. Цягнік адпраўляўся а трэцій ночы. Цяжка перадаць, зь якім бодем, тугой і сьлязьмі прайшло разьвітаньне з жонкай, роднай хатай. Пасьля, ужо ў цягніку, балюча было назіраць, як я ўсё далей ад'яжджаю ад роднага места і накіроўваюся ў невядомасьць.

Масква ўразіла колькасьцю міліцыянтаў, якія чатыры разы за чатыры гадзіны правярылі ў мяне дакумэнты, і азэрбайджанцаў з малдаванамі, акрамя якіх у вакзальных зонах, здаецца, больш ніхто і не працаваў. Узяў квіток да Кіева на кішынёўскі цягнік і скіраваўся ва Украіну.

Кіеў. Два месяцы чаканьня

Знаёмых у Кіеве я ня меў, але меў надзею, што ўдасца зьняць кватэру. Выявілася, што жытло ў Кіеве зьняць можна толькі праз агенцыю. І каштуюць аднапакаёўкі \$500—800 даляраў. Першую ноч правёў на вакзале. З расьсечаную галавою спаць на плястыкавым крэсьле зусім нязручна. Зранку празь Менск пачаў шукаць знаёмых у Кіеве, у якіх можна было б перакантавацца.

Па абедзе ўдалося. Стас Карашчанка, разам зь якім мы не адзін раён у свой час заляпілі стыкерамі, жыве ў Кіеве зь дзяўчынай у яе кватэры ды працуе на будоўлі. У іх я правёў некалькі дзён, пакуль канчаткова не зразумеў, што таннай кватэры не знайсці, і ня зьнізіў сваіх патрабаваньняў, арандаваўшы пакой за 250 даляраў у трохпакаёўцы, у якой жылі яшчэ чатыры чалавекі.

Паспрабаваў пайсці да Стаса на будоўлю, дзе ён атрымоўваў

400 даляраў за месяц, але хутка зразумеў, што не акрыяўшы — не пацягну. Адлупцавалі мяне добра.

У Менску тым часам сьледчы яшчэ не перавёў мяне з падазраванага ў абвінавачаньня, таму дробная надзея, што ўсё абдызецца, заставалася. Вывучаючы Кіеў ды чакаючы зьвестак з Радзімы, я сустрэў Каляды, затым Новы год. Пасьля прыйшла вестка пра тое, што я цяпер у вышукі ў Беларусі і пагражае мне ад трох да дзясці гадзоў.

Кіеўскія праваабаронцы паведамілі, што атрымаць прытулак тут для беларуса амаль немагчыма, і я вырашыў скіравацца на Запад. Тым больш, жывучы ў Кіеве ня ў якасьці турыста, а паўнаватаснага жыхара, заўважыў, што ўзровень жыцця тут не дацягвае да менскага, ня кажучы ўжо пра рэгіён, дзе ўвогуле развал і безграшоўе. Мне ж, улічваючы нелегальны статус, не было на што разьлічваць.

Мы з жонкаю вырашылі абраць для далейшага пражываньня Чэхію. Прычын было некалькі, але асноўнай сталі цэны на жытло. Прадаўшы менскую аднапакаёўку, можна было б набыць, прыкладам, у паўночнай Чэхіі тры трохпакаёўкі ў невялікіх гарадах каля нямецкай мяжы.

Вырашылі, што спачатку ў ЭС палячы я адзін, а Марына далучыцца, як атрымаю статус уцекача.

Праблема ўзялася, адкуль не чакаў. Шчыра спадзеючыся на дапамогу беларускай апазыцыйнай эліты ў атрыманьні чэскай візы, я атрымаў поўны аблом. Выявілася, што пасля таго, як ты зьехаў з краіны, на ўсе твае мінулыя справы амаль забываюцца і нікога ты ўжо не цікавіш. Каб жа я застаўся і сеў за краты, сытуацыя безумоўна была б

Аляксей Шыдлоўскі

Актывіст «Маладога фронту», пасля «Зубра», у 1997 упершыню трапіў у турму за графіці, прайшоў праз сумнавадомы жодзінскі «Чорны бусел».

зусім іншая, і стаўленьне да мяне таксама. Абсалютна не распрацаваны мэханізм дапамогі людзям, з волі лёсу вымушаным зьехаць з краіны.

Зімовымі вечарамі я бадзюся па малазнаёмым горадзе, не знаходзячы сабе месца. Усе думкі былі зьвязаныя з роднай краінай. Доўгі час адарваны ад яе, я зразумеў, што няма лепей за Беларусь, нягледзячы на ўсё, што там робіцца, і што эміграцыя — гэта вельмі цяжка. Не лягчэй, чым турма.

Мне пашэнціла сустрэць у Кіеве групку беларусаў, якія тут працуюць і дзеля гэтага кожныя тры месяцы фармальна перасякаюць мяжу. Беларусам ва Ўкраіне можна знаходзіцца 90 дзён, пасля чаго трэба хоць бы на гадзіну пакінуць краіну. Яны, а таксама былы дэпутат Уладзімер Кудзінаў, зь якім мы разам тапталі зону ў канцы 1990-х, моцна мне дапамаглі. Хто фінансава, а хто яшчэ нейкім чынам ці парадамі.

Да Кудзінава ў Севастопаль я заехаў пагасьціць, зрабіўшы яшчэ адну стрэлачку на мапе Эўропы, якую пачаў крэсьліць маршрутамі свайго перасоўваньня ад дня ад'езду зь Менску. Візу вырашылі спрабаваць дастаць разам. Давалося зрабіць некалькі ліпавых дакумэнтаў пра тое, што я працую ў Кіеве на запрашэньне ўкраінскага боку і маё знаходжаньне тут цалкам легальнае. Праз турфірму, якая за тое, што я беларус, таксама ўзяла хабар (гэтую краіну зьнішчыць каруп-

цыя), я набыў тур выходнага дня ў Прагу. І 3 лютага а 6-й раніцы вылецеў з аэрапорту Барыспаль. Хто ж ведаў, што ў гэты самы аэрапорт я вярнуся праз 45 дзён...

Прага. Два дні ў свабоднай Эўропе

Ляцеў я ў Чэхію з валізаі, рэштай грошай ды сьпісам кантактаў беларусаў, што атрымалі там прытулак. І яны не падвялі. Сяргей Скаруліс, брат-нябожчык якога Арсень, бараніў мяне як адвакат, калі я ішоў па першай крымінальнай ў 1997-м, сустрэў мяне. Тутэйшыя беларусы запэўнілі што ўжо празь месяц — другі будзем разам піць чэскае піва, бо ў чалавека з такой біяграфіяй, як у мяне, праблемаў з атрыманьнем статусу ня будзе. Раніцай 5 лютага я сеў на аўтобус да Астравы ды скіраваўся ў прыёмны цэнтар для ўцекачоў «Вышні лётны» прасіць азылю...

сама ў зьмяшанай зоне ёсьць бібліятэка зь невялікай колькасцю кніг на розных мовах, сталоўка, пляцоўка для валейболу і настольнага тэнісу. Пагадзінны рэжым у лягеры адсутнічае, таму спаць можна і днём, а ў тэніс гуляць хоць уначы. Але тры праверкі на дзень сумешчаныя з прыёмам ежы не даюць расслабіцца. Ранішнія «шмонь» з раскіданьнем рэчаў ды пераварочваньнем пасьцелі таксама нагадваюць, што ты ня ў лягеры для адпачынку.

У першыя суткі мяне зьмясьцілі ў карантын, дзе я чакаў разьмеркаваньня ў пакой-камэру паводле нацыянальнай прыкметы. Са мной у карантыне быў высокі альбанец. Паразмаўляць зь ім ня выйшла. Ён не валодаў ангельскай, а я — нямецкай. Яшчэ ў карантыне афіцэр паліцыі ў справах мігрантаў і перакладчык зладзілі сумоўе пра прычыны, якія мяне вымусілі зьехаць зь Беларусі. Тая чэшка

сем чалавек. Адзін сапраўды палітычны ўцякач — Алесь Зінькевіч, сябар партыі БНФ з Полацку. Астатнія — маладыя хлопцы, якія яшчэ на пачатку стагодзьдзя прыехалі сюды нелегальна, у пошуках лепшае долі. Давялося доўга ім распавядаць пра беларускую рэчаіснасьць, бо самі яны ведалі нічога.

Прыкладна палова насельнікаў лягеру — дробныя, але вельмі шумныя в'етнамцы, якія ўвесь час ходзяць табарамі па дзесяць—пятнаццаць чалавек ды не даюць адзін аднаго ў крыўду. Найўнасьць такой колькасці нацыянальнасьцяў дае ўрадліваю глебу для канфліктаў. Там, дзе беларус з украінцам паразумеліся б, турак з нігерыйцам абавязкова дадуць пару разоў адзін аднаму ў пысу. Болей не пасьпявалі, бо прыбягалі паліцэйскія і забіралі в'янаватых у ўнутраны пастарунак. Там ім ўпісваўся штраф 60—120 даляраў.

Ёсьць у лягеры і свой карцар.

пачаў разумець, што нешта ня так. Высьветліў, што чалавек, які працуе ў адной з праваабарончых арганізацыяў Чэхіі і якога я прасіў паведаміць тым самым праваабаронцам пра мой прыезд, не зрабіў гэтага. Наўмысна ці па дурасці, я ня ведаю. Калі жонка здолела сама знайсці іх кантакты ды паведаміць пра мяне, яны былі шакаваныя і паспрабавалі нечым дапамагчы, але было ўжо запозна.

Некалькі разоў на тыдзень, на чамі, калі ўсе спалі ў сваіх пакоях, зь лягеру зьнікалі людзі. «Сукамэрнікі» распавядалі, што за імі прыходзіў нарад паліцыі, надзяваў на рукі кайданкі ды кудысьці вывозіў. Адночы так зьнік альбанец, зь якім я разам трапіў у лягер...

Ізноў кайданкі

18 сакавіка а трэцяй ночы ў пакой увайшлі прадстаўнікі паліцыі ў справах мігрантаў ды паліцыя звычайнай. Мне загадалі

ку ў Вільні. Паліцэйскія высадзілі мяне з самалёта, а самі засталіся ў ім чакаць зваротнага рэйсу. Я ўвайшоў у тэрмінал і высветліў, што пра мяне там ніхто ня чуў і не чакае. Літоўскія памежнікі былі здзіўленыя, чаму беларуса дэпартавалі з Прагі ў Вільню, а ня ў Менск. І ніхто там ня чуў пра тое дублінскае пагадненьне.

На маё шчасьце, жанчына, якую адкамандзіравалі высвятляць маю сытуацыю, ва ўсім разабралася. Разам з тым і на тэрыторыю Літвы мяне ніхто не пускаў, бо, калі падчас здачы на чэскі азыль літоўская віза ў мяне была яшчэ дзейснаю, то на момант прылёту ў Вільню — ужо пратэрмінаванай. Калі б я папрасіў літоўскі азыль у тэрмінале аэрапорту, я б, як нелегал, мусіў бы адседзець да шасьці месяцаў у ізалятары, перш як у маёй справе пачаліся б зрухі. Мне прапанавалі адпраўку назад, у краіну, зь якой я прыляцеў у ЭС. Гэта значыць — ва Ўкраіну. Стомлены ад лягеру і няпэўнасьці, пад пагрозай яшчэ шасьці месяцаў ізалятара, я пагадзіўся. І назаўтра быў пасаджаны ў чарговы самалёт.

Пралятаючы над Беларуссю, вакол якой ужо зрабіў поўнае кола, я думаў, што яна, як магніт, прыцягвае сваіх сыноў, і, відаць, мне аніж не пазьбегнуць хуткай зь ёй сустрэчы.

Ізноў Кіеў

19 сакавіка ў аэрапорце «Барыспаль» мяне сустрэлі кіеўскія сябры ды некаторыя беларусы, якія адседжваліся ў Кіеве напярэдадні Дня Волі. Мае расповеды іх шакавалі. Тым больш што сытуацыя, у якой я апынуўся, стала вельмі падобнай да патавай. Праз тыдзень зь Менску пераехала жонка. Мы здолелі знайсці кватэру за 500 даляраў, якую зьнялі да лета, у надзеі, што за гэты час зьявіцца праца ды нейкая пэрспектыва зноў трапіць у Чэхію. Але час працаваў не на нас.

Атрымаць паўторна чэскую візу вельмі цяжка. Да таго ж, ніхто так і ня здолеў даць дакладнай кансультацыі, што будзе, калі я зноў прылячу ў Чэхію ды здамся там на азыль паўторна. Падпрацоўваючы за невялічкія грошы ў Кіеве, якіх хапае на аплату кватэры, з сумам бачым, як разам з апошнімі фінансамі растаюць нашыя надзеі на добры фінал гэтай гісторыі. Беларусь, а разам зь ёй і турма з абрынутай вешай, становіцца ўсё бліжэйшаю. Калі не геаграфічна, дык у часе вымушанага туды вяртаньня. І ўжо адседжаньня пры канцы 1990-х паўтара году здаюцца мне нязбыўнай марай у параўнаньні з тэрмінам, які чакае пры вяртаньні ў краіну...

Магчыма, шмат хто з эмігрантаў толькі пасьмяяўся б з маёй гісторыі. Вось, маўляў, небарака-ўцякач. Але камусьці, хто вырашыць пайсьці гэтым шляхам, яна, імаверна, дапаможа. У тым ліку і прыняць рашэньне, ці варта ўвогуле пакідаць Радзіму. Як я казаў на пачатку, да пэўнай думкі я так і не прыйшоў.

Аляксей Шыдлоўскі,

Менск—Масква—Кіеў—Прага—Вільня—Кіеў—...?

альбо Ўцекі ў нікуды

Людзі на азылі

На КПП азылянскага лягеру з майго прыходу ніхто не здзівіўся. Выявілася, што прыяжджаюць сюды кожны дзень па некалькі чалавек розных нацыянальнасьцяў. У кожнага свае прычыны для такога кроку, але рэальна палітычных прычын амаль ні ў кога там няма.

На ўваходзе вы праходзіце ўсе фармальнасьці: фота фас-профіль, адбіткі пальцаў, вас абшукваюць і забіраюць усе прадметы, якія могуць нашкодзіць здароўю. А таксама сродкі сувязі, у тым ліку мабільнік. Калі яго ў мяне апісалі, я зразумеў, што страціў магчымасьць уплываць на сытуацыю, і засталася толькі чакаць, калі мяне выпусяць зь лягеру.

А знаходзяцца ў ім людзі ад месяца да чатырох у залежнасьці ад таго, ці была ў цябе чэская віза ды наагул пашпарт. Тых, хто дакументаў ня меў, адразу папярэджваюць, што сядзець яны тут будуць па максымуме, 120 дзён. У вашых інтарэсах заключыць дамову з чэскім адвакатам і скантактавацца з праваабаронцамі да таго, як трапіце ў лягер. Пасьля зрабіць гэта ніхто не дазволіць. А бяз праўніка вы ня будзеце мець уяўленьня, што з вашай справай дзесяць цяпер...

Пры першым азнамленьні зь лягерам я здзіўлена ўбачыў, што ён ня розьніцца ні вонкава, ні ўмовамі ад калені ўзмоцненага рэжыму ў Менску пры вуліцы Кальварыйскай. Той жа плот з калочым дротам, паліцыя з сабакамі на ахове, такія ж баракі і двух'ярусныя жалезныя нары. Па «азылі», што праўда, можна больш вольна рухацца, але ж ён спрэс абсталюваны сыстэмай відэанагляду, і кожны крок ваш бачаць. На тэрыторыі лягеру ёсьць некалькі мужчынскіх баракі і адзін сямейна-жаночы. Так-

абсалютна не валодае сытуацыяй у Беларусі. Ёй нічога не сказалі прозьвішчы ні Казуліна, ні Мілінкевіча, ні назвы партый і грамадзкіх рухаў. Затое яна выдатна ведала, што «ў вас прэзыдэнт пайшоў на перамовы з апазыцыяй, і ўсё ня так ужо і дрэнна». Зьдзівіла яе тое, што я ведаў беларускую мову, якой перакладчыца Ірына не разумела абсалютна. Са словаў афіцэра, у яе было меркаваньне, што ў Беларусі ўсе гавораць па-расейску і лічаць сябе расейцамі.

6 лютага мне выдалі асабісты нумар, які загадалі заўсёды насіць з сабою. Пасьля доўгіх роздумаў мяне пасялілі разам з украінцамі, бо, «нягледзячы на тое, што я беларус, прыляцеў жа я з Кіева».

Калі б я меў грошай больш як дзевяць даляраў у эквіваленце, то вымушаны быў бы плаціць за пражываньне ў лягеры са сваёй кішэні каля 150 даляраў за месяц. Зь меншай сумы вылічваюць яны ня маюць права.

Харчаваньне ў лягеры тры разы на дзень: не скажаць каб нясмачнае, але замала для здаровага чалавека. За месяц азылянтны скідалі па 5—10 кг, калі ня мелі магчымасьці харчавання дадаткова зь міні-крамы на тэрыторыі лягеру. Харчаваньне ў сталёўцы на аснове чэскай кухні. Ня ўсім яна даспадобы. І калі наш брат-славянін еў зь большага тое, што давалі, моўчкі, дык прадстаўнікі Азіі ды Афрыкі амаль усё дэманстравалі выкідалі. Харчаваліся яны ў асноўным чыпсамі ды колай з крамы, яшчэ азіяты круглыя суткі смажылі селадзец з капустай.

Беларусаў там няшмат, як і расейцаў. Беласкурныя там у асноўным гастарбайтэры з Украіны, Альбаніі, Сэрбіі, Македоніі і Турэччыны.

Нашых было разам са мной во-

Такія меры вымушалі многіх стрымлівацца тады, калі ўжо здавалася, іншага выйсся няма. Прыкладам, пры праглядзе футбольнага матчу цемнаскуры хлопец мог проста падьсяці ды пераклучыць на MTV і пасля гэтага з выклікам зірнуць на ўсіх прысутных. Калі ў кагось не хапала волі ўзяць яго за шчэлены ды трохі патрэсьці, MTV ішло і надалей. Мовы ва ўсіх розныя, таму вэрбальна паразумецца магчымасьці не было.

Асноўная маса азылянтаў — нелегалы, якія прыехалі ў ЭС працаваць, але былі адлоўленыя паліцыяй па міграцыі, і ім нічога не заставалася, як прасіць прытулак, каб застацца ў Чэхіі. Прычыны прыдумвалі абсурдныя, кшталту «я дома пазычыў грошай, а вярнуць няма чым». Тыя ж, хто казаў пра палітычныя матывы, звычайна не арыентаваліся ў сытуацыі ў сваёй краіне, і іх хутка выводзілі на чыстую ваду.

Так ішоў дзень за днём. Людзей выклікалі на размовы, пасля давалі адмовы ў статусе, яны пісалі апэляцыю ў суд, тады іх пераводзілі ў лягер вольнага тыпу да рашэньня, якое магло быць вынесенае толькі праз год. Увесь гэты час гастарбайтэры зацята працуюць на будоўлях, а калі прыходзіць паўторная адмова, зноў ідуць здавацца на азыль, прыдумляючы іншую прычыну.

Мяне ж ніхто і нікуды не выклікаў. Пазьней патрапіў набыць тэлефонную картку, ды з аўтамата, што на тэрыторыі лягеру, разпораз званіў у Менск, даючы аб сабе зьнаць. Толькі аўтамат праслабуваўся, і кожны раз, калі я спрабаваў распавесці пра ўмовы ўтрыманьня ў лягеры, сувязь разьядноўвалася.

Нарэшце, на чацьверты тыдзень, калі зь лягеру ўжо адпусцілі людзей, якія заехалі туды да мяне, і пасля мяне, я

сабраць рэчы і надзелі кайданкі. Думаў, што мяне, напэўна, высылаюць у Беларусь, дзе чакаюць доўгія гады ўдмлівага таптаньня зоны строгага рэжыму. Ужо па-за лягерам мне патлумачылі тое, пра што мяне не папярэджваў ніводзін праваабаронца. Згодна з дублінскім пагадненьнем, у Эўрапейскім Саюзе пры наяўнасьці некалькіх дзейных віз адказнасьць за палітуцкача можа несці тая краіна, якая выдала больш доўгатэрміновую візу. Такая на момант прылёту ў Чэхію ў мяне была — літоўская. Праўда, не шэнгенская, а нацыянальная, але гэта ня мела значэньня.

Чэхі не абавязаны былі мяне высылаць, і калі б мясцовыя палітыкі, якія сябруюць зь беларускай апазыцыяй, даведліся пра мяне раней, ніхто б мяне нікуды ня высылаў і цяпер я знаходзіўся б у Празе ўжо, хутчэй за ўсё, са статусам палітуцкача. Але гэтага не адбылося, і, праседзеўшы дзевяць гадзін у кайданках, я на паліцэйскім аўто быў дастаўлены ў аэрапорт. Людзі навокал азіраліся на мяне як на сапраўднага злачынцу, ускудлачаны (узьялі з ложку), у кайданках, з трыма паліцэйскімі, я выглядаў, як злодзей з галівудзкіх фільмаў. У аэрапорце мне яшчэ раз паведамлілі, што я дэпартаўся ў Літву, дзе пра мяне ведаюць і маю справу будуць разглядаць там. Са мною паляцелі двое чэскіх «рэмба» ў цывільным, якія не давалі зрабіць кроку ўбок. І, нягледзячы на тое, што я ніякіх законаў у іх краіне не парушаў, увесь час тычкамі давалі мне зразумець, што я, на іх погляд, жудасны злачынца, ад якога яны ратуюць свой народ.

Літва. Мы не чакалі вас...

«Боінг-737» пайшоў на пасад-

Юлія Дарылькевіч

Чалавечае і палітычнае: Салаш

Неяк адначасова старшынём барысаўскай суполкі партыі БНФ Сяргеем Салашам зацікавіўся КДБ і падатковыя службы. Гэта здарылася літаральна на наступны дзень пасля таго, як Лукашэнка даў загад Зянону Ломацо праверыць даходы «прафэсійных апазыцыянэраў». Нядаўна ж палітык даведаўся, што ягоная і бацькоўская кватэры знаходзяцца пад арыштам яшчэ з 2006 году — гэта адзіны такі выпадак у краіне. Менавіта з такіх апошніх навінаў і пачалася наша размова.

«Наша Ніва»: Што за гісторыя ў цябе склалася? Адкуль такая цікавасьць да тваёй асобы?

Сяргей Салаш: Нашая мясцовая ўлада вельмі доўга да мяне падбіраецца, аж з 2003 году, калі ў мяне была пасыпавая выбарчая кампанія на мясцовых выбарах. Да такой ступені пасыпавая, што вэртыкальшчыкі былі вымушаны даваць паказаньні ў Менскім аблсудзе, правесці там цэлы дзень. Напэўна, з таго часу яны шукалі, як мяне дыскрэдытаваць. Летась, падчас мясцовых выбараў, мяне проста закрылі на пяць сутак арышту. Спрабавалі нават завесці крымінальную справу, нібыта я некаму тэлефанаваў і пагражаў з прадстаўнікоў вэртыкалі. Цяпер прыдуманы новы вычварны спосаб уціску — ударыць па маіх даходах, сям'і і ўласнасьці. Мая кватэра і бацькоўская цяпер фактычна знаходзіцца пад арыштам. У такім стане яны ад канца 2006 году, але ніхто нам пра гэта не паведамляў, не было нават нашпэнтаваньняў на вуша. Я пра гэта даведаўся толькі пасля сьмерці бацькі, калі быў вымушаны займацца маёмаснымі справамі. У ба-

Сяргей Салаш

нарадзіўся 28 чэрвеня 1974 у Слоніме. Скончыў Жодзінскі палітэхнікум (1996) і гістфак БДУ (2002). У Партыі БНФ ад 1995 году. Жанаты, гадуе дачку Дамініку.

рысаўскім БТІ адна супрацоўніца з усмешкай мне сказала: «Вы, напэўна, прэтэндавалі на нейкія пасады». Адказалі, што гэта ініцыятыва Маскоўскага РУУС Менску, але там мне паведалі, што ніякі арышт яны не накладалі. Спрабую высветліць дакладную інфармацыю, адкуль растуць ногі ў гэтай справе. Думаю, з КДБ. Бо гэтая ўстанова апошнім часам пачынае цікавіцца абсалютна ўсім, чым я жыву, дыхаю, займаюся. Ім справа нават да месца маёй юначай пра-

У тым БНФ, які ён цяпер, кар'еру мне рабіць ня хочацца. Лёзунгаманія не падабаецца.

цы, калі я працаваў на чыгунцы. Ведаю, што мяне праслухоўваюць, бо ў 2003 годзе падчас аднаго з затрыманьняў паказвалі раздрукоўкі маіх тэлефонных размоваў і смс-ак. Летась была спроба ўсталяваць апаратуру для праслухоўваньня на маёй кватэры. У 2006 г. адзін чэкіст абыхоў усе кватэры майго пад'езду. Цікавіўся ўсім: у колькі я сыходжу і прыходжу дадому, што пра мяне думаюць, як у мяне справы ў сям'і і г.д.

«НН»: Салаш такі небясьпечны для барысаўскіх уладаў?

СС: Абсалютна небясьпечны. Я не займаюся рэгістрацыяй нейкіх фантамных рухаў у Лівне ці Украіне. Я заўсёды ў Барысаве, і страш-

на непрадказальны. Я б'ю па самых балючых кропках. У мяне клясная маладая каманда.

«НН»: Дык па якіх кропках б'еш ты і твая каманда?

СС: Я не зьбіраўся кіравацца катэгорыямі: «Вось каб пажылі добра мае дзеці і ўнукі». Я сам хачу добра пажыць. Я хачу бачыць свой горад утульным для жыцьця — хачу, каб былі добрыя дарогі, каб ня білася падвеска ў машыне, хачу, каб мая жонка хадзіла па ходніках і не зьбівала абцасы, хачу, каб мая дачка магла гуляць на нармальных дзіцячых пляцоўках, хачу сам некалі выйсьці ў двор і пагуляць у футбол. І вось дабіваецца гэтага. У кожную такую кампанію зьбіраем па трысячы подпісаў, і ўлада вымушаная рэагаваць. Цяпер дамагаем-ся падземнага пераходу на вуліцы Гагарына, адной з самых небясьпечных у краіне. Усе кампаніі робяцца прынцыпова па-беларуску.

«НН»: Я так слухаю і разумею, што ўсе твае кампаніі праходзяць з сацыяльнымі і эканамічнымі лёзунгамі.

СС: Высоўваюцца і палітычныя. Цяпер распрацаваная такая праграма, зь якой кожны жыхар гораду можа даведацца, што канкрэтна Барысаў можа атрымаць ад уваходу Беларусі ў Эўрасаюз. Вельмі важная прызрыстасьць улады і магчымасьць уплываць на гэтую ўладу. Мы пастаянна пра гэта гаворым. Нашым каньком у Барысаве зьяўляецца нечаканасьць. Уладам цяжка нас спрагназаваць. Я адмыслова сьлёта адпрацоўваю

некалькі варыянтаў выбарчай кампаніі. Ад 2003 году ў нас ніводная кампанія не была падобная на іншую, сьлёта яна таксама будзе адрознай.

«НН»: Некалі сябар тваёй каманды эканаміст Зьміцер Бабіцкі казаў, што мо ня варта ўдзельнічаць у парлямэнцкіх выбарах, бо ў людзей можа скласьціся ўражаньне, што ў выбарах удзельнічаюць тыя ж

Зразумейце сытуацыю, цяпер няма дакладных правілаў палітычнай гульні.

самыя людзі, але перамагчы яны ня могуць.

СС: Цяпер няма дакладных правілаў палітычнай гульні. Для мяне ў такой сытуацыі вельмі важны эфэкт нечаканасьці. Байкот таксама можа мець сэнс. Я не разумею аргументаў: «Улада загоніць усіх людзей і нічога ня ўдасца». Для нас важна, каб людзі потым некуды выйшлі, пасля таго, як будуць загнаньня на ўчасткі. Падчас байкоту можна выдатна зрабіць, каб у людзей зьявілася нейкае грамадзянскае пачуцьцё. У 2003 годзе, калі мяне не зарэгістравалі кандыдатам, шмат людзей прагаласавала супраць усіх, у тым ліку жаўнеры вайсковых частак Пячэй (40—45% паводле афіцыйных дадзеных). Летась мы таксама праводзілі нешта падобнае. Тады ж супраць мяне зноў спрабавалі завесці крымінальную справу за дзейнасьць ад імя незарэгістраванай арганізацыі «За чысты Барысаў». У пракуратуру выклікалі 14 чалавек. Пыталіся пра мяне, пра выданьне бюлетэню «Печы сёння». У выніку я атрымаў пісьмовае папярэджаньне.

«НН»: Пад тваім кіраўніцтвам распрацаваная першая ў краіне стратэгія разьвіцьця рэгіёну.

СС: Мы разумеем, што тая стратэгія не дасканалая, але ад закладзеных у ёй кірункаў дзейнасьці, што там заклалі, мы не адмаўляем-ся — рэфармаваньне прамысловасьці, сельскай гаспадаркі, адукацыі і г.д. Мы задаволены, што нешта з заплываванага нам пачынаюць выконваць улады. Гэты дакумэнт на руках маюць барысаўскія вэртыкальшчыкі.

«НН»: У Пячах, дзе ты зьольшага праводзіш свае кампаніі, досыць спецыфічная публіка. Як удаецца зь імі працаваць?

СС: Гэтыя вайскоўцы, што жылі ў ГДР ці Чэхаславацыі, бачылі больш-менш якаснае жыцьцё. Гэтыя людзі памятаюць, якія Печы былі раней, у іх страшэнная незадаволенасьць тым, што адбываецца. Я ж патрапляю ў іх чаканьні. Зразумела, што працягаў 20 мяне ненавідзяць: БНФавец, беларуская мова, а лезе ў гэтыя справы. Але зьольшага рэакцыя пазытыўная.

«НН»: Ты сябе адчуваеш агульнанацыянальным палітыкам ці ўсё ж лякальным лідэрам?

СС: Сёння ў Барысаве ўсе сябе адчулі нацыянальнымі лідэрамі. Ламануліся з гораду, нібыта там ужо ўсе справы вырашаны. Цікава, напэўна, быць нацыянальным палітыкам, хаця і ня ведаю, бо ня быў. Усё ж я лякальны лідэр. Думаю, што ўсё яшчэ наперадзе. Я закладаю цяпер у родным горадзе моцны фундамэнт, і яшчэ стартану.

«НН»: А герархічную кар'еру ўнутры БНФ рабіць ня хочаш?

СС: Скажу адназначна і груба. У той партыі, якая яна цяпер, палітычную кар'еру мне рабіць ня хочацца. Шмат што расчаравала і надакучыла. Гэта не азначае, што я зьбіраюся рваць партбілет. Мне не падабаецца, што ўнутры нашай партыі перайшлі да лёзунгаманіі. Выстрэльваюць лёзунгамі, якія гаснуць у паветры, не даходзяць да грамадства, не ўспрымаюцца ім. Часта лёзунгі заўчасныя, як пра НАТО. Я ня супраць уваходу Беларусі ў гэты вайсковы альянс, але пра гэта рана казаць. Я не хачу быць увесь час на маргінэсе.

«НН»: А калі прыйшло жаданьне займацца палітыкай?

СС: У 1987 годзе ў ГДР спрабавалі з хлопцамі слухаць замежныя радыёстанцыі. Я сачыў за рэвалюцыяй у Румыніі, калі скідвалі Чаўшэску. Вярнуўся ў Беларусь, а тут былі выбары. Шмат хто з гэтага пачынаў, з пачуцьця нацыянальнай ганьбы. Яшчэ большым зьміром быў рэфэрэндум 1995 году. Мяне ўжо тады спрабавалі высюўваць кандыдатам на мясцовыя выбары. Я абсалютна нічога не разумеў. Проста партыя сказала на ўправе, што трэба больш кандыдатаў, мяне таксама запісалі ў гэты сьпіс. Надрукавалі праграму з расейскімі літарамі «і», а таксама з кучай граматычных памылак. Урэшце, праграмы гэтыя спалілі ў печы.

«НН»: Як сын вайскоўца, які значную частку дзяцінства правёў па-за Радзімай, прыйшоў да беларушчыны?

СС: У Беларусі я жыў да 1984 году. Беларускую мову вывучаў толькі год. Дзеці вайскоўцаў вызваліліся ад пісьмовай беларускай мовы. Некалі я ўзяў у рукі кніжку беларускіх казак «Людзей слухай, а свай розум май». Было страшэнна цікава. Нейкія словы не разумеў, але кніжку прачытаў. Жывучы пяць гадоў у Нямеччыне, я пастаянна згадваў пра гэтую кніжку. Штолета мы прыяжджалі да сваякоў на Гарадзеншчыну, дык аднойчы я знайшоў тую кніжку. Тады я ўжо быў страшэнна русіфікаваным, але зноў прачытаў кніжку да канца. Канчаткова ў Беларусі я апынуўся восеньню 1992 году. Пазнаёміўся з адным хлопцам, які пражывае ля Пячэй. Ён мне даказаваў, што ў Беларусі ёсьць свая гісторыя і нацыянальныя героі. У шапіку набыў «Беларускую мінуўшчыну», якую чытаў па складах. Тады ўсё і пачалося. У выніку ў 1994 годзе галасоваў за Зянона Пазыняка. Літаральна за год адбылася такая моцная трансфармацыя. Вельмі моцна на мяне паўплываў гурт Deriche Mode. Дзякуючы ім я сьведомасна і мэнтальна далучыўся да Эўропы. Асабліва важна гэта для мяне было ў Апшхабадзе.

«НН»: Доўгае жыцьцё за мяжой неяк адбілася на табе?

СС: Натуральна. Я часта апынаўся ў нейкіх пагранічных сытуацыях. Вось уяві, ГДР — сацыялістычная, але Заходняя Эўропа, і мне з Нямеччыны давялося аказвацца ў Апшхабадзе. Гэта як у Сьрэднявеччы. У Туркмэністане былі вельмі цяжкімі стасункамі між людзьмі, можна ўдарыць дзяўчыну. У мяне там было шмат сутычак з мясцовымі. Нават цуды баявога майстэрства паказаў, калі біўся адначасова з чатырма. Рознае было.

**Гутарыў
Зьміцер Панкавец**

Дзеці Аляксандра ...горавіча

Дамблдор застрэліўся!

8 траўня вялікая зала Купалаўскага была далёка ня поўная: напярэдадні «доўгіх выходных» менчкі пачалі разьяжджацца. Але і тэатралаў засталася ў горадзе даволі. Ішлі «Дзеці Ванюшына». Піша Аляксандар Фядута.

Дзьмітры Булахаў неяк сказаў мне пра Георгія Таразевіча:

— Тое, што мы з табою, пацёчы, будзем прыдумляць гадамі, яму дастаткова ўгадаць.

Добрая памяць часамі падводзіць — ня толькі ў палітыцы, але і ў мастацтве. А ў пастаноўшчыка «Дзяцей Ванюшына» Аляксандра Гарцуева — добрая памяць. І ён памятае, напрыклад, цудоўную пастаноўку горкаўскіх «Мяшчанаў» на сцэне БДТ. На жаль, лепш бы ён іх ня бачыў.

Гэта Талстой запэўніваў чыгача, што кожная нешчаслівая сям'я нешчаслівая па-свойму. Сям'я купца Ванюшына з п'есы Сяргея Найдзёнава страшэнна нагадвае сям'ю мешчаніна Бесьсямёнава з п'есы Максіма Горкага — што неаднаразова адзначалася і літаратурнаўцамі, і тэатраўцамі. У абодвух выпадках мы прысутнічам пры распадзе асноваў сьветабудовы. Ячэйка грамадства атамізуецца, распадаецца, яе чальцы разыходзяцца ўсё далей і далей ад аднаго. Такіх пастановак сучасны глядач ня любіць. Занадта актуальна — па тэме.

Аднак Таўстаногаў убачыў у п'есе Горкага даволі жудасную трагікамэдыю. Усе гэтыя мітусьлівыя людзі недарэчныя, сьмешныя ў сваім крыку, у няўменні выслухаць адзін аднаго і знайсці супольную мову. У тэлевізійнай вэрсіі «Мяшчанаў» ён нават сабраў усе сцэны скандалаў у адно і даў іх перад спэтаклем у якасьці трэйлера — прадбачліва замяніўшы крыкі герояў іранічнай музыкай. Карцінка ёсьць, а крыку няма. Аляксандар Гарцуёў

жа свайго Найдзёнава ня ўбачыў, а пачуў — пачуў у гэтым самым крыку. І, на наш погляд, не паўсюль здолеў захаваць адпаведную жанру меру.

Усю першую дзею героі крычаць. Крычаць адзін на аднаго, а вушы закладвае ў гледача. Будзем лічыць, што вінаваты ў гэтым пастаноўшчык: хто ставіць спэтакль, той і арганізоўвае гукавую прастору. Нават вельмі тонкі майстра псыхалогічнае нюансіроўкі Аляксандар Падабед ня можа наважыць на сваё ды ідзе за рэжысэрскім малюнкам ролі. Але паколькі гэты крык супярэчыць самой сутнасці ягонага акторскага таленту, першая дзея бэнэфіснага спэтаклю прасядае. Чуць крык купца Аляксандра Ягоравіча Ванюшына ў выкананьні Падабеда даволі цяжка: ён жа, урэшце, ня Савела Пракопавіч Дзікага і ня Кіт Кітыча якога-небудзь грае! Няма патрэбы глушыць партнёраў і гледачоў. Таму што бацькаў адчай — ціхі. Крыкам бядзе не дапаможаць.

Сытуацыю трохі рагуе мастак-пастаноўшчык Ігар Анісенка. Ён відавочна таксама мае добрую памяць — праўда, зрокавую. І замест нармальнага купецкага дому мяжы XIX—XX стст. (часоў Васы Жалызновай і Ягора Булычова) Анісенка ўзводзіць эклектычную будыніну — сярэдняе паміж хаткай на курыных ножках і школай чараў Хогвартс з «Гары Потэра». Тут таксама, як і ў Хогвартсе, ёсьць лесьвіца — велізарная, з парэнчамі, якая, чаго добрага, зьменіць сваё месцазнаходжаньне і пакіне на верхнім паверсе неспакойных купецкіх дзетак. Тут вісіць велізарны партрэт любімага дзядулі, які вось вось ажыве і няўхвальна пачне хітаць галавою. І ёсьць склеп, адкуль зьяўляюцца злосьныя маглы — найстарэйшая дачка Ванюшына Клаўдзія (Юльяна Міхневіч вельмі добра грае гэтую падобную на пацука істоціну) і яе муж Шчоткін (Ігар Пятроў, на наш погляд, трохі гістэрычны — аднак з такою жонкаю...).

Несумнеўнае дасягненьне спэтаклю —

музычнае афармленьне. Музыка М.Рытэра і Н.Говарда адначасова і архаічная, і сучасная. Музыкальная трохразовая імітацыя стрэлу ў канцы спэтаклю — калі Ванюшын, раздушаны трагедыяй сям'і, забівае сябе — падабраная вельмі старанна. А ў спалучэньні з промнямі сьвятла, што пранізваюць цэму купецкага дому, і з чарадою дзяцей у белых начных кашулях гэтая музыка давяршае ператварэньне месца дзеі ў нейкае чароўнае памяшканьне, у якім разгортваецца страшная казка. Зрэшты, «Гары Потэр» — таксама страшная казка.

Старому Ванюшыну ў гэтым сьвечце адведзеная роля Дамблдора — толькі Дамблдора-небаракі. Малодшы сын, Аляксей (бясспрэчная ўдача маладога актора Аляксандра Каззель — магчыма, адна з дзвюх найлепшых акторскіх працаў ўбачанай мной вэрсіі спэтаклю), проста кажа да бацькі:

— Вы нараджалі нас і заганялі наверх. Рэдка мы спускаліся да вас уніз, калі не хацелася піць і есьці, а вы падымаліся да нас толькі тады, калі ўважалі за неабходнае ляць нас і біць. І вось мы вырасьлі, мы сышлі зверху ўжо дарослымі людзьмі са сваімі густамі, жаданьнямі і патрабаваньнямі; і вы не пазнаеце нас; вы пытаеце — адкуль мы такія? Як, мусібыць, цяжка вам!

Вось цяжасць гэту Аляксандар Падабед грае вельмі ўдала — у другой дзеі. Ягонае шчырае жаданьне дасягнуць спакою, даць усім сямейнікам згоду — гэтаму даеш веры. Тым болей што побач з ім — такая цудоўная жонка і маці, якую грае Зінаіда Зубкова (другі шэдэўр гэтага вечара — яе Арына Іванаўна абсалютна арганічная, натуральная і тыповая, ёй даеш веры і спачуваш штохвіліны). Сцэна на мяжы двух актаў, калі старыя Ванюшыны сядзяць побач, і Аляксандар Ягоравіч, мабыць, упершыню разумее рацыю Арыны Іванаўны, якая спадзяецца толькі на Божую дапамогу ў разьвязаньні гэтага канфлікту пакаленьняў — магчыма, самая пранізьлівая ў амаль трохгадзінавым спэтаклі.

Але вернемся да маладых. Калі старым Ванюшыным не пашэнціла з усімі дзецьмі, то гледачу таксама не з усімі па-

шэнціла. Трохі блякла глядзяцца старэйшы сын Канстанцін (Аляксей Чарнігін) і дачка Людміла (Валянціна Гарцуева). Затое дастаткова выйгрышная Ганначка — Вікторыя Чаўлытка знаходзіць для сваёй добрай і цнатлівай герані дакладныя інтанацыі і выклікае да яе спагаду. Удаляя Алена (Сьвятлана Анікей) — бедная сваячка, якой здраджвае ейны каханак Канстанцін. Дзіўны тып «дзелавога алькаголіка» паўстае ў выкананьні Сяргея Краўчанкі, які грае зяця Ванюшыных Красавіна: гэты хам, які імкнецца стаць панам, не пазбыты і пэўнага ўяўленьня пра гонар, валодае куражом і выклікае ў гледача ня так нянавісьць ці пагарду, як добразычліваю, іншы раз, усьмешку (асабліва на фоне жонкі, якая не іграе ролю, а халодна прамаўляе свой тэкст).

Аднак адзіным чалавекам, годным вырвацца з гэтага запыленага і аглухлага ад усеагульных крыкаў і купецкага Хогвартсу (маем наўвече архітэктур, а ня сутнасьць падзеяў), аказваецца малодшы сын. Лінія Аляксея відавочна атрымалася ня толькі ў актора, але і ў пастаноўшчыка. Гарцуёў для гэтага героя не шкадуе эфэктных мізансцэн, сярод якіх пазнаеш нават «Вяртаньне блуднага сына». Цалкам удала грае Аляксандар Каззель ў дуэце з Аўдоцьцяй (вельмі маляўніча, з кашэчай плястыкай, стварае ейны вобраз Яўгенія Кульбачная — а ў гэтым эпізодзе яна адначасова дакладна перадае і пажаду драпежніцы-каханкі, і нестратнае каханьне неадбытай маці), аканомкай, якая яго калісь спакусіла. Але апошняе зьяўленьне Аляксея на сцэне — ягонае фактычнае разьвіттаньне з бацькам, калі ён кідае выклік старэйшаму брату, які здрадзіў каханьню. І глядач бачыць, як хлопчык у гімназічнай форме неспадзеўкі ператвараецца ў маладога Ванюшына — такога ж высокага, як ягоны бацька, сыграны Падабедам, і нават гарбаватага — толькі не адцяжару змарнаваных гадоў, а як спружына напятага, гатовага вырвацца на волю.

Мне думаецца, што спэтакль проста яшчэ не накатаны. Акторы ўжываюцца ў ролі, як звычайныя людзі ўжываюцца ў купленую новую вопратку ці абуцьце. Таму і крык іншы раз здаецца рэакцыяй таленавітых людзей на чаравік, які перацінае нагу.

Разам з тым адразу адзначу: пакуль — гэта адзіны спэтакль Купалаўскага, які я — гэта дакладна, і не для таго, каб пра яго пісаць, — пайду глядзець другі раз. І вось чаму.

На тыя самыя ролі Аляксандар Гарцуёў прызначыў вельмі розных актораў. Я бачыў Ванюшына-Падабеда. Але ёсьць жа і Ванюшын-Аўсяньнікаў. Гэта зусім іншы актор. Ягоны Аляксандар Ягоравіч мусіць быць не падабедаўскім купцом-інтэлігентам, а нашмат больш зьмывным, — хутчэй нават сынам і ўнукам прыгоннага, а ня вольным чалавекам у трэцім пакаленьні. Замест падобнай на котку Яўгеніі Кульбачнай Аўдоцьцо грае Алена Сідарава — акторка зусім іншага амплуа. Хочацца ўбачыць у ролі Шчоткіна Ігара Дзянісава — відавочна мацнейшага нават у сваёй гістэрыі, чым Шчоткін у выкананьні Ігара Пятрова.

Хочацца паглядзець, таму што гэта будзе зусім іншы спэтакль. Хоць — пра тое самае. Пра тое, як руйнуецца сьвет, а стары Дамблдор Ванюшын, мудры і ў глыбіні душы добры чалавек, страляецца ў вішнёвым садзе, так і не знайшоўшы супольнай мовы з натоўпам выгадаваных ім Гары Потэраў, якія не пасьпелі выбрацца з прорвы лёсу, што іх загнула, нібы інтэрнэт.

Аляксандар Фядута, глядач

Маўр ня мусіць сысьці

10 траўня споўнілася 125 гадоў з дня нараджэння Янкі Маўра. Піша Вацлаў Шаблінскі.

Хто ў маленстве не захапляўся «Палескімі рабінзонамі», краінай райскай ігушкі або «Сынам вады»? Праз гэта прайшлі нашыя клясыкі Васіль Быкаў, Іван Мележ. Прычым гэта быў рэдкі выпадак, калі сымпаты чытачоў і афіцыйнай крытыкі супадалі. Творы Маўра хвалілі за тое, што, «чытаючы іх, савецкія дзеці яшчэ ясьней бачаць і адчуваюць, якое гэта пчасьце — жыць і працаваць у нашай краіне, дзе няма прыгнятальнікаў-капіталістаў і памешчыкаў». Дык, можа, кніжкі беларускага Майн Рыда трэба здаць у архіў? Перакананы, што не. Мала таго, «бацька» дзіцячай літаратуры Беларусі заслугоўвае і новага збору твораў, і новых даследаванняў.

Біяграфія пісьменьніка па сёньняшні дзень багатая на «белыя» плямы. Не прааналізава-

Янка Маўр — (1883—1971), сапр. Іван Фёдарэў. Пісьменьнік, адзін з пачынальнікаў беларускай дзіцячай літаратуры.

ны і належным чынам нават удзел настаўніка Івана Фёдарэва (сапраўднае прозьвішча пісьменьніка) у настаўніцкім зьездзе ў Мікалаеўшчыне, як і месца самага зьезду ў тагачасных падзеях. Прычыны зразумелыя. У савецкі час не хацелі прыцягваць увагу да партыі эсэраў, а зьезд, па сутнасьці, быў эсэраўскім. Сёньня насыцарожана ставяцца да рэвалюцыйнага руху ўвогуле. Між тым, разглядаць дзейнасьць нашых клясыкаў па-за рэвалюцыйным кантэкстам значыць, па сутнасьці, пазбаўляць яе сэнсу.

Заслугоўвае ўвагі і дзейнасьць Маўра-эспэрантыста. Абсяг яе проста ашаламляльны. Як казаў сам пісьменьнік, «атрымліваў я патрэбныя мне матэрыялы з Францыі, Нямеччыны, нават з Чылі... У маім доме знаходзілі прытулак англічанін, аўстрыец, японец, карэец». Кім былі гэтыя людзі? Ці спрабаваў хто высветліць?

Акрамя таго, ёсьць яшчэ Маўр-перакладчык, кінасцэнарыст, якога хваліў сам Сяргей

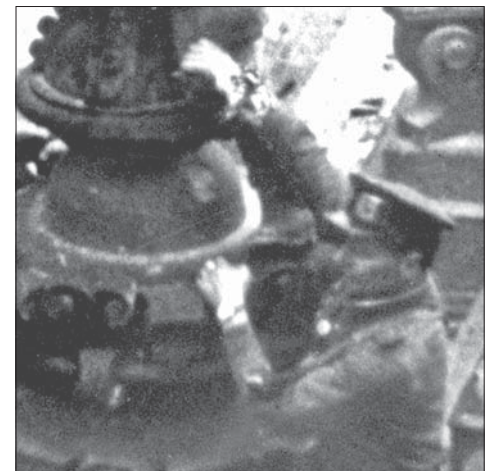
Эйзэнштэйн. Усё гэта практычна забылася.

А калі мы возьмем уласную творчасць Маўра — ці такая яно ўжо просььенская, ідэалізаваная, як здаецца? «Чалавек ідзе» можна сьмела аднесці да філязофскай літаратуры, бо там разглядаюцца «вечныя» пытаньні: хто мы? адкуль? навошта? У «Фантамабілі прафэсара Цылякоўскага» беларускі фантаст першым у сусьветнай літаратуры апісаў падарожжа ў космас з дапамогай думкі. Па сутнасьці, там зашыфраваная канцэпцыя Плятона аб першаснасьці думкі-ідэі ў сьвеце. Нездарма афіцыйная крытыка адразу абвінаваціла твор у ненавуковасьці.

Не адзёная як сьлед і аўтабіяграфічная трылёгія «Шлях зь цемры». Разам з найлепшымі маўраўскімі апавяданьнямі яна заслугоўвае таго, каб заняць пачэснае месца сярод бліскучых узораў беларускай псыхалгічнай прозы. Ды і «майнрыдаўскі блёк» Маўра, калі разабрацца, нашмат перасягае тое, што сёньня абцяжарвае паліцы нашых кнігарняў.

На верхнім здымку (арыгінал) бачны трафэйны гадзіннік, які фатограф пасья саскроб іголкай (фота унізе).

Адзін з найвядомейшых пастановачных здымкаў

На пажарышчы Райхстагу фотакарэспандэнт лейтэнант Халдзей угаварыў знаёмага папазаваць на даху са сьцягам. Здымак зрабіўся адначасова і сымбалам паразы нацыскай Нямеччыны, і савецкае перамогі.

8 траўня ў Бэрліне адкрылася вялікая рэтраспэктыўная выстава найбуйнейшага савецкага фотажурналіста XX стагодзьдзя Яўгена Халдзэя, прымаркаваная да гадавіны заканчэння вайны. Менавіта Халдзей зрабіў хрэстаматыйнае

фота савецкага жаўнера, які ўсталяў чырвоны сьцяг на даху Райхстагу.

Здымак быў зроблены 2 траўня 1945 году. Халдзей ішоў па цэнтры Бэрліна ў кірунку Райхстагу. Тры гадзіны раней апошні галоўнакамандуючы нямецкай сталіцы абвясціў пра капітуляцыю, аднак асобныя сутычкі яшчэ працягваліся.

На пажарышчы Райхстагу 28-гадовы фотакарэспандэнт у чыне лейтэнанта сустрэў знаёмага і ўгаварыў яго папазаваць на даху са сьцягам. Да іх далучыліся яшчэ два чырвонаармейцы. Халдзей адзьяў усю стужку — 36 кадраў. Адно з фота зрабілася адначасова сымбалам і паразы нацыскай Нямеччыны, і савецкае перамогі.

Пасья вайны Халдзей як габрэі трапіў пад кампанію барацьбы «з бязроднымі касмапалітамі». Толькі ў 1991 г. бэрлінскі мастак Эрнст Фольанд выпадкова сутыкнуўся ў Маскве з фатографам і апублікаваў альбом зь ягонымі здымкамі.

Халдзей увогуле ня быў мастаком-пастаноўшчыкам, ён адлюстроўваў найважнейшыя падзеі. На працягу 60 гадоў фатограф рабіў дакумэнтальна сьціплыя, але бліскучыя фатаздымкі, аднак свой самы вядомы здымак ён перарабіў ня раз.

Яшчэ ўначы, правёўшы здымкі ў Райхстагу, Халдзей вылецеў у Маскву. Тады на фатаздымку, упершыню надрукаваным 13 траўня 1945 году ў прафсаюзным часопісе «Огонёк», першапачаткова была сфаль-

шаваная адна дэталі. У сапраўднасьці ў чырвонаармейца, які падаваў сьцяг, на абедзвюх руках былі гадзіннікі, скрадзеныя з бэрлінскай крамы.

Як пазьней прызнаўся Халдзей, на адным з энгатываў з дапамогай іголки ён саскроб гадзіннік з правай рукі таго вайскоўца. На наступнай вэрсіі фатаздымка ў небе раптам зьявіліся цёмныя навалынічныя аблокі. На апошняй вэрсіі паказаліся новы сьцяг, які драматычна разьвіваўся на ветры.

Хоць 1 і 2 траўня 1945 году яшчэ як мінімум тры савецкія вайсковыя фатакоры фатаграфавалі жаўнераў са сьцягамі ў Райхстагу й на ягоным купале, першынство дасталася Халдзэю. Пазьней, калі яго пыталі пра апрацоўку здымка, ён адказваў

сьцісла: «Гэта добры фатаздымак і гістарычна значны. Наступнае пытаньне, калі ласка».

У часы пагромаў Халдзей страціў маці й дзеда, у вайну — бацьку й трох сясыцёр. Па вайне страціў працу.

Яго выгналі з агенцтва ТАСС у 1948 г., абвінаваціўшы ў «нізкім узроўні адукацыі» і недастатковай «палітычнай граматычнасьці», аднак сам ён тлумачыў сваё звальненьне тым, «што я габрэі».

Халдзей нават на схіле гадоў заставаўся апантаным фатографам. Майстра жыў у Маскве ў аднапакаеўцы, якая адначасова служыла яму студыяй для друку фатаздымкаў.

Антон Тарас паводле NEWSru.com

Dali

Загадкі
Зігмунда
Фрэйда,
West
Records,
2008

Маюць глуды, засталася знайсці стрыжань.

Дэбютнік ужо досыць вядомай каманды мог бы даць падставы казаць пра нараджэнне чарговай поп-рок-зоркі калібру beZ Bileta або «Крамбамбулі», каб не малая ўціямнасьць іх творчай канцэпцыі. Невядома чаго чакаць ад гурту, які імкнецца адначасова на «Басовішча» і на «Эўравізію», які прадукце песьні фармату «Русского радио» (слухаем «Мечтай со мной») і вершаваную саянку зь вершаў Купалы, Гаруна ды Броўкі. Гэты трэк пэўна і можна назваць разынкай альбому — Dali гэта самі назвалі «паэтычным фанкавым міксам». Калі не заганыцца — выглядае прывабна: Віктар рытмічна прагаворвае «Ты мой брат, каго зваць беларусам», у другім куплеце — «А хто там ідзе», а ў прыпевае саладжавенька запягвае «Пахне чабор». Але далей слухача ізноў чакае супэльная няўціямнасьць — пару рэміксаў ды ангельскамоўны трэк «Silver Sky», зь якім «далейцы», відаць, будуць прабівацца на «Эўравізію» ад Польшчы. Dali маюць глуды, засталася толькі знайсці стрыжань. Пакуль жа — іх творчыя памкненьні скіраваныя ў нікуды.

Этна-трыё «Тройца»

Сон-трава,
West
Records,
2008

Альбом — на доўгія гадзіны.

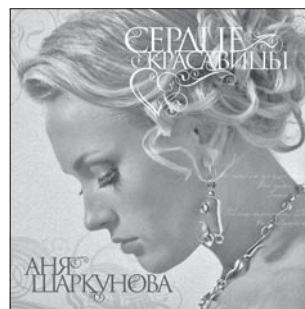
Чацьверты альбом за дзевяцігадовую гісторыю самай «фірмовай» беларускай фолк-каманды, які чакалі чатыры гады. Музыкі граюць утрох, а такое адчуваньне, што Кірчуку дапамагае аркестар Белтэлерадыё. На «Сон-траве» ў сваіх музычных шчыраваньнях «Тройца» зайшла яшчэ далей. Калі на першых трох альбомах «Тройца» проста аздабляла народныя творы, то бок рабіла аранжыроўкі старадаўніх сьпеваў, то тут яны ўзяліся за напісаньне музыкі да ўсіх твораў, знойдзеных ва ўласных архівах, на рэспубліканскім радыё і ў інстытуце этнаграфіі АН. Ад такога наўпроставяга ўмяшальніцтва гучаньне этна-трыё стала яшчэ багацейшым, знайшлося месца, дзе разгарнуцца выдатнаму гітарысту Юр'ю Дзьмітрыеву і бубначу Юр'ю Паўлоўскаму («На ўвесь Менск ня знойдзеш такога бубначу», — ганарыўся зусім нядаўна падчас прэзэнтацыі дыску сам Іван Кірчук). Адпаведна — і гучаньне трэкаў зусім «не радыйнае» — 5—7 хвілін з прыемна цягучымі музычнымі адступамі. Каб зразумець, што зь сябе ўяўляе гэтая праграма — дастаткова паслухаць твор «Ажаніла», які выглядае на сапраўдную фолк-рок-опэру! Функцыя Repeat у

прайгрывальніках — якраз для дыску «Сон-трава». Альбом — на доўгія гадзіны (пера)праслухоўваньня. З кожным разам адкрываюцца ўсё новыя і новыя музычныя нюансы, а на спасьціжненьне сэнсу некаторых сьпеваў дык наагул могуць пайсьці гады. Сёлета «Тройца» мае здзівіць і парадаваць яшчэ раз: да выданьня рыхтуецца іх альбом «Жар-жар» з жорстка рокавым гукам.

Ганна Шаркунова

Музыка да словаў пераважна Алейнікава, а словы — выключна Кубышкіна.

Сердце
красавицы,
West
Records,
2008

Аніяк не выпадае песьніца з нагоды зьяўленьня чарговай поп-зоркі, якая нічым ня розніцца ад тысячаў падобных сваіх каляжанака з Масквы, Саратава ці Краснаярску. Але прызнаць варта: праект «Аня Шаркунова» — першы больш-менш уяўны адказ беларускіх поп-прадусараў на ўвядзеньне 75%. Спроба зрабіць уежную папсу набыла пэўны плён — песьні з гэтага дыску можна пачуць на менскіх «эфэмках» ня толькі ўначы. Ганну ад

падобных беларускіх клонаў нашых усходніх суседзяў вылучае больш нахабны падыход у прасоўваньні без адміністрацыйнага рэсурсу і не заўжды абсалютная дубовасьць аранжыровака. Адама належнае аўтару песьні «Прощай» — ён слухае густоўную музыку. Тым і тлумачыцца запазычанасьць (назавем гэта так) мэлядычнага ходу ў гітарыста «Deep Purple» Стыва Морса — таго самага навязлівага гітарнага найгрыша ў песьні «Прощай», які да ўсяго паўторна пераасэнсаваны ў загалёўным трэку.

Нешта кінуўся ў вочы надпіс на вокладцы пад здымкам Ганны — сукенка ёй прадастаўленая салёнам такім-та, упрыгожаныя з калекцыі такой-та, а далей яшчэ: музыка да словаў пераважна Алейнікава, а словы — выключна Кубышкіна. Будзем мець спадзеў, што голас хоць належыць самой сьпявачцы:).

Сяргей
Будкін

КРАМБАМБУЛЯ

ВЯЛІКІ КАНЦЭРТНЫ КРУІЗ
ХВАЛІ ПАЗІТЫВУ

16.05 - Магілёў
21.05 - МІНСК
22.05 - Гродна
23.05 - Брэст

БОБРОВ

ДАВЕДКІ ПА ТЭЛ.: 655.55.96

TUT.BY
КОНСОЛЬСКАЯ ПРАВАДА
WWW.OPEN.BY

МТС оператор СВЯЗИ

18 траўня рэкардсмены Рэспублікі Беларусь па сілавым мнагабор'і Кірыл Шымко і Павал Сарока на «Лініі Сталіна» паспрабуюць зрушыць зь месца і працягнуць колькі змогуць танк Т-34 агульнай вагой больш за 30 тонаў.

СПОРТ

Ня выканалі задачу, але трапілі на Алімпіяду

Напярэдадні чэмпіянату сьвету па хакеі ў канадзкіх Квэбэку і Галіфаксе перад беларусамі ставілася задача прайсьці ў чвэрцьфінал. Тое, што зайсьці так далёка нам ня ўдасца, стала ясна ўжо пасля дзвюх стартавых паразі ад швэдаў (5:6) і швайцарцаў (1:2). Пасьля быў выйгрыш у слабой Францыі (3:1), які дазволіў нам выйсьці ў наступны раўнд.

Варта адзначыць, што зборная сёлета была амаль у аптымальным складзе: прыехалі зоркі НХЛ браты Касьціцыны і Руслан Салей, расейскія легіянеры Аляксей Калюжны, Алег Антоненка і Канстанцін Кальцоў. Не было толькі нязьменнага брамніка Андрэя Мезіна, які спастаўся на асабістыя праблемы. Месца на апошнім рубяжы нашай каманды было даверана неабстралянаму Віталю Ковалю. Менавіта ў вялікай ступені дзякуючы натхнёнай і самаадданай гульні брамніка «Нёмана», нашы хлопцы змаглі сыграць унічыю ў асноўны час з расейцамі (3:3) і чэхамі (2:2), але ўрэшце прайгравалі па булітах.

Як сказаў пасьля матча з Чэхіяй трэнэр зборнай Курт Фрэйзэр, каб перамагчы грандаў сусьветнага хакею трэба паказваць ідэальную гульню: «І мы былі блізка да гэтага ідэалу».

У апошнім матчы турніру беларусы ўмудрыліся ў овертайме прайграць датчанам (2:3). Але ў выніку зборная заняла досыць высокую дзвятую пазыцыю. Гэта дазволіла нашым хлопцам атрымаць пуцёўку на Алімпіяду — 2010 у Ванкувэр без кваліфікацыйных адбораў. Пакуль жа галоўнымі прэтэндэнтамі на мэдалі 72-га чэмпіянату сьвету традыцыйна зьяўляюцца Канада і Расея.

Зьміцер Панкавец

Дазволена езьдзіць без прээрватываў

Міністэрства аховы здароўя зацьвердзіла новы пералік лекавых прэпаратаў, якія мусяць быць у аўтамабільнай аптэцы. Зь яго выключаныя некаторыя віды лекаў, а таксама прээрватывы, наяўнасьць якіх была абавязковай некалькі гадоў запар.

Увядзеньнем некалькі гадоў таму абавязковай наяўнасьці прээрватываў у аўтааптэцы ДАІ адрагавала на кампанію па прафіляктыцы ВІЧ/СНІД.

Хто ведае — мо адмена зьвязаная з кампаніяй па давадзеньні колькасьці насельніцтва краіны да 25—30 млн чалавек?

Мазыр: ад выбуху кола ў аўтобусе пацярпелі дзеці

У Мазыры ад выбуху кола ў гарадзкім аўтобусе пацярпелі чацьвера дзяцей. Падчас руху аўтобуса «Ікарус» адбыўся выбух унутранага левага кола, у выніку чаго парвалася

мэталічная частка кузава. У цэнтральную раённую бальніцу былі дастаўленыя дзеці 1994, 1995 і 1997 гадоў наражэньня з траўмамі ног і пранікальным раненьнем вока, а таксама дзіця 2003 г.н., у якога назіралася пачырваненьне вачэй.

Пажар на сьметніку адрэзаў Глыбокае ад Менску

Усіх, хто зьбіраўся праехаць у нядзелю ранкам з Глыбокага на Менск на выездзе зь мястэчка спыняў патруль ДАІ і скіроўваў у аб'езд праз Крулеўшчыну.

Дымавая завеса, якая ўтварылася на трасе, стварыла небясьпеку для кіроўцаў. Глыбачане адчувалі пах гарэлага. Як высветлілася, гарэў гарадзкі сьметнік ля вёскі Сарокі.

У Нікольскім адкрылі яшчэ адну пяхору

У расейскім сяле Нікольскае паслядоўнікі пензенскіх пустэльнікаў спрабавалі выкапаць яшчэ адну пяхору. Яны пасьпелі пракапаць

вэртыкальны тунэль у паўтара мэтра й гарызантальны калідор 5-мэтровай даўжыні ў чалавечы рост. І нават спусьцілі пад зямлю правізію.

Мясцовыя ўлады, калі выявілі чарговы схоў, зруйнавалі яго разам з запасамі прадуктаў.

Летась у лістападзе ў чаканьні канца сьвету пад зямлю сышлі 35 пустэльнікаў. Многія зь іх пакінулі пяхору ў канцы сакавіка й пачатку красавіка пасьля таго, як частка зямлянкі абрынулася.

Цяпер у пяхору застаюцца 14 чалавек. Чакаецца, што яны выйдучь на паверхню 14 чэрвеня — перад Сёмухай.

Падзраваны ў забойстве дзесяць гадоў хаваўся ў Беларусі пад чужым імем

8 траўня ў выніку супольных апэратыўна-вышуковых мерапрыемстваў лідзімі памежнікамі й супрацоўнікамі органаў унутраных спраў у

населеным пункце Радунь быў затрыманьні грамадзянін Расейскай Фэдэрацыі.

Як высветлілася, затрыманьні знаходзіцца ў міжнародным вышуку па падарэньні ва ўчыненні шэрагу цяжкіх крымінальных злачынстваў на тэрыторыі Расеі з 1996 году.

Каля дзесяці гадоў ён хаваўся ў Беларусі пад чужым імем.

Калі п'янства розум зьела

Жыхарка Ляхавіцкага раёна падзрасца ў замаху на наўмыснае забойства чатырохмесячнага пляменніка. 33-гадовая жанчына жыве сумесна зь сям'ёй свайго брата — бацькі пацярпелага хлопчыка. У той вечар яе папрасілі пасядзець зь дзіцем, пакуль яго маці даіла карову.

Паводле зьвестак сьледства, жанчына, якая знаходзілася ў стане алькагольнага ап'яньня, ударыла малага ў живот кухонным нажом. У

раённай бальніцы дзіцяці зрабілі апэрацыю. Мэдыкі ацэньваюць яго стан як цяжкі. Падзраваная зьмешчана ў ізылтар часовага ўтрыманьня.

Калі чэмпіён ня можа перамагчы

Шосты тур чэмпіянату Беларусі па футболе яшчэ больш замацаваў лідэрскае пазыцыі «Віцебску». ЕКаманда з гораду над Дзвіной у суботу была ў Гомелі, дзе сустракалася з аднайменным клубам. Каманда прывезла з поўдня Беларусі яшчэ тры пункты. Турнірная табліца цяпер выглядае наступным чынам: «Віцебск» — 16 пунктаў, МТЗ-РПА — 12, «Смаргонь», «Дынама» (Менск) — па 11, «Нафтан», БАТЭ — па 10, «Шахцёр», «Граніт» — па 9, «Гарпэда» — 8, «Гомель», «Нёман» — па 7, «Лякаматэў» — па 6, «Дынама» (Берасьце) — 5, «Савіт» — 4, «Дняпро» — 3, «Дарыда» — 1.

Зьміцер Панкавец;
паводле БелаПАН,
Westki.info, ont.by

ВЫСТАВЫ

Слуцкія паясы

У Нацыянальным мастацкім музэі (вул.Леніна, 20) да 21 траўня працуе выстава «Слуцкія паясы» з калекцыі Дзяржаўнага гістарычнага музэю (Масква) і мастацкага музэю.

Графіка: ад Аўстрыі да Кубы

У Нацыянальнай бібліятэцы Беларусі да 5 чэрвеня працуе першая міжнародная выстава графікі «Арт-лінія» з удзелам творцаў з Расеі, Украіны, Латвіі, Літвы, Сэрбіі, Аўстрыі, Польшчы, Кубы, Эстоніі.

Кітайская вышыўка

У Гістарычным музэі (вул.Маркса, 12) да 8 чэрвеня працуе выстава «Сучасная кітайская вышыўка і інтэр'ер». Цікава пабачыць яе, спачатку наведаўшы выставу слукіх паясоў.

Спорт у Палацы мастацтваў

У Палацы мастацтваў (вул.Казлова, 3) працуюць выставы «Малюнак і скульптура», выстава, прысьвечаная Алімпійскім гульням у Пэкіне «Спорт у нашым жыцці», а таксама персанальная мастацкая выстава Леаніда Данэліі. Усе можна пабачыць да 1 чэрвеня.

Латвія фатографу Грантса

У музэі сучаснага выяўленчага мастацтва (пр.Незалежнасці, 47) да 25 траўня працуе выстава латвійскага фотамастака Андрэя Грантса «Зьменлівая і нязменная рэчаіснасць 1984—2005». На выставе экспануюцца 74 працы з двух цыкляў — «Па Латвіі» і «Калегі, сябры, знаёмыя». Працы гэтага фатографу выстаўляліся ў галерэях і музэях Латвіі, а таксама Грэцыі, Ірляндыі, Францыі, Літвы, Швайцарыі, Японіі, Кітаю і Нямеччыны.

КАНЦЭРТЫ

N.R.M. у Казе

Культавы гурт N.R.M. 29 траўня выступіць з сольным акустычным канцэртам у **К3 Менск**. N.R.M. называюць найпапулярнейшым беларускім рок-гуртом. Доўгі час яго песні былі пад негалоснай забаронай для этэрнага выканання. Сам гурт меў праблемы з выступам на вялікіх пляцоўках. Цяпер, калі сытуацыя змянілася, аматары рок-музыкі стаць перад выбарам: ісьці 29-га на N.R.M., альбо — ў

той жа дзень і ў той жа час — на ўкраінскі «Океан Ельзі».

Unia

16 траўня а 18-й у **DA-Club** (вул.Броўкі, 22) канцэрт Unii з дэбютным альбомам «Dolam». Падтрымка: **SOK, Tarpach, J-J Bingz, Licvinski Chmel, L!K BEZ**. Спецыяльны госьць — **Алег Хаменка** («Палац»). Квіткі: 15000.

Рэгі-музыка

16 траўня а 19-й у **Графіці** (зав.Калініна, 16) — вечар рэгі-музыкі. Замова месцаў праз тэлефоны: (029) 179-99-18, 779-99-18.

«Сон-трава» і «Хвалі пазытыву»

17 траўня а 19-й ў к/з «Менск» — этна-трыё «Тройца» з новай праграмай «Сон-трава». Тамсама 21 траўня а 19-й — «Крамбамбуля» з праграмай «Хвалі пазытыву».

Стары Ольса ў Горадні

17 траўня а 19-й у гарадзенскім абласным тэатры лялек (вул.Дзяржынскага, 1/1) выступае «Стары Ольса». Даведкі: (0152) 74-59-30, (0152) 74-59-27. Квіткі: 8000—15000

ІМПРЭЗЫ

Тэатар «ЦУД»

18 траўня, у межах Міжнароднага дня музэю ў **Доме Ваньковічаў** (вул. Інтэрнацыянальная, 33а) тэатар «ЦУД» («Цэнтар Удасканаленай Драмы») паказвае экскантрычную містэрыю «Пада-рожка ў пекла» па матывах аднайменнай фантастычнай аповесці Янкі Маўра. Ролі выконваюць: Вера Бурлак, Віктар Жыбуль, Ягор Бабій. Рэжысэр і мастак — Мюр Фарыдовіч. Пачатак у 15.00. Уваход вольны. Наступны паказ п'есы адбудзецца 20 траўня ў **памішканьні Тэатру беларускай драматургіі** (вул.Крапоткіна, 44) а 14.30.

Прэзэнтацыя «ЭўраСлоўніка»

20 траўня на сядзібе **Партыі БНФ** (вул.Машэрава (былая вул.Варвашэні), 8) адбудзецца прэзэнтацыя «ЭўраСлоўніка» Лявона Баршчэўскага. Удзел бяруць аўтар, а таксама Адам Мальдзіс, Уладзімер Сіўчыкаў, Зьміцер Саўка. Перад гасцямі выступіць «Менск-стар квартал» з праграмай эўрапейскай клясычнай музыкі. Пачатак а 19-й.

ТЭАТРЫ

Купалаўскі тэатар

16 (пт) — «Сымон-музыка»
17 (сб) — «Таполевая завял»
18 (ндз) — «Паўлінка»
ранішняя спэтаклі
18 (ндз) — «Паўлінка»
малая сцэна
16 (пт) — «Варшаўская мэлёдыя»
17 (сб) — «Дзікае паляваньне караля Стаха»
Тэатар беларускай драматургіі
19 (пн) — «Шлях у Царград»
21 (ср) — «Нязваны госьць»
22 (чц) — «Жан і Беатрыса»

Drive Драйв

ПАЭТЫЧНА-МУЗЫЧНАЯ АКЦЫЯ

Словы: **17 мая** а 18.00 гадзіне

Музыка:

Павел Гюле (Польшча)

Сяргей Пукст (Беларусь)

Сяргій Жадан (Україна)

АТМАРАВІ (Беларусь)

Андрэй Хадановіч (Беларусь)

Віктар Шалкевіч (Беларусь)

У межах акцыі — прэзэнтацыя кнігі Паўла Гюле

Беларуская дзяржаўная акадэмія мастацтваў тэатр-студыя Я. Міровіча пр. Незалежнасці, 81

ІНСТЫТУТ ПОЛЬСКИ
Польскі Інстытут у Мінску

ПОЛЬСКИ ИНСТИТУТ ЗАПРАШАЕ:
панядзелак - пятніца - 9.30 - 16.00
БІБЛІЯТЭКА І ВІДЭАТЭКА:
аўторак - 10.00 - 14.00, пятніца - 12.00 - 16.00

вул. Валадарскага 6, Мінск,
220050 Беларусь
тэл.: (017) 200-95-81, 200-63-78
тэл./факс: (017) 200-48-74

www.instpol.by

e-mail: instpol@instpol.by

КІНО НА ВЫХОДНЫЯ

«Бажавольная»

Бажавольная (Блаженная)

Расея — Украіна, 2007, каляровы, 88 хв.

Рэжысэр: Сяргей Струсоўскі

Жанр: Хрысьціянская мэлядрама

Прызы: Срэбны прыз на МКФ у Х'юстане

Адзнака: 5 (з 10)

У дзяцінстве гераіня шкадавала сабак і частавала іх аўсянаю кашай. Пасталеўшы, Аляксандра, якую прызнаў сваёй унучкай алігарх, корміць бамжоў і малое слабых дый пакрыўджаных. Увесь сьвет супраць наўнае гераіні, яе спрабуюць звалціць, падмануць, забіць — але Бог ратуе сваё дзіця.

Дэбютная карціна Сяргея Струсоўскага — гэта ціхая і шчырая хрысьціянская мэлядрама. Няма рэкламнага тлуму, знакамітых актораў і «зорнае» мітусьні. Карціна амаль не заўважная ў пракратнай сетцы, але на яе варта зьвярнуць увагу.

Фільмы, якія на зразумелай мове гавораць пра самае важнае — вельмі рэдкія. Хрысьціянскае кіно — гэта ня толькі фільмы пра Хрыста, апосталаў і Майсея. Гэта ня толькі (і не абавязкова!) стужкі, героі якіх — сьвятары. Хрысьціянства — гэта жыцьцё, калі што-

дзённа абіраецца любоў да Бога і да чалавека.

Гераіня карціны з чыстымі вачыма дзіцяці так і жыве. Пашкадаваць беднага, суцешыць засмучанага, падзякаваць нябёсам за кожны дзень... Згодна з традыцыйнай мэлядрамай — перашкоды страшныя й кантрасныя: уначы на дзяўчыну нападае маньяк, які станецца ейным лекарам; найлепшы сябар спрабуе яе забіць; дзядуля вар'ячэе і лаецца зь нябачнымі чартамі. Але зло ня мае ўлады над сьветлай душой.

Карціна «Бажавольная» недасканалая: бракуе філіграннай акторскай працы, асабліва на эпізодах; адчуваецца недахоп рэжысэрскага досьведу.

Але ясна-дзіцячыя творы гераіні, шчырая наўнасьць добра, акрэсьленая аўтарская пазыцыя і цеплыня любові робяць гэты фільм сапраўдным агеньчыкам — на тле халоднага й штучнага сьвятла.

Карціна дэманструецца ў кінатэатры «Мір» да 18 траўня а 17.20.

Андрэй Расінскі

КІНАФАРМАТ «4Х4»

У кінафармаце «4x4» з 15 па 18 траўня дэманструюцца стужкі: драма «Гняздо жаўранка» братаў Тавіяні, гангонгскі баявік Джоні То «Адрынутыя», дэтэктыў Клода Лелюша «Чыгуначны раман» і намінаваная на Оскар «Нафта» Пола Андэрсана.

Фільмы паказваюцца ў кінатэатрах «Аўрора», «Перамога», «Мір», «Цэнтральны».

Ствол арганізму

ЛЕВЫМ ВОКАМ

Спадабалася ў звароце кіраўніка да парламэнту папулярызаваная дзяржаўнай палітыкі праз асацыяцыі з анатоміяй чалавека: дзяржава — гэта ствол арганізму і г.д. Адразу згадаў славеты скетч зь фільму Вудзі Алена — «Усё, што Вы хацелі ведаць пра сэкс, і баяліся спытаць». Там, наадварот, анатомію чалавека ілюстравалі праз грамадзкія працэсы. Мой сьціплы плягіят. Фэльетон Лёліка Ушкіна.

Адзел «Мозг».

Першы: Ну, што, калега, пачынаем. (Беручы слухаўку). Адзел «Вочы», пакажэце залю.

Спускаецца пэрыскоп.

Другі: Што бачыце, калега?

Першы: Бачу палатнікаў. Слухай, ну і... твары!

Другі: Блін, ты ж сам іх падбіраў. Ладна ўжо, давай пачынаць. (Беручы слухаўку). Так, дайце адзел «Язык».

«Язычнікі», пачынаем прамаўляць! Што-што? Вы што там, зноў зранку пад мухай! Прамову, вашу... Што? «Вочы» не даслалі сыгналу? Зараз вырашым. І глядзіце, каб усё было пад кантролем. Ніякіх габрэяў, травы і г. д. (Зьвяртаючыся да калегі). Слухай, яны ў «Языку» там ужо, відаць, зранку таго (пстрыкае сябе пальцам па горле).

Першы (беручы слухаўку): «Вочы», калі жадаеце каб з вамі не перарвалі кантракту, апэратыўна чытаем тэкст і перадаём сыгнал у адзел «Язык». (Зьвяртаючыся да калегі). Што там палатнікі?

Другі (гледзячы ў пэрыскоп): Нешта расслабіўся наш дэпутацкі корпус. Трэба гаркнуць на прадстаўнікоў народу.

Першы (у слухаўку): Адзел «Язык»! Тэрмінова дайце ў тэкст прамовы фразу «кантроль будзе жастачайшы». Паглядзі, якая рэакцыя?

Другі (гледзячы ў пэрыскоп): Быццам зноў сталі напружанымі. Нармальна.

Першы: Ну, працэс пайшоў. Цяпер

галоўнае каб толькі не...

Раптам сьцены пакою пачынаюць трэсьціся. Звонку чуецца сыгнал трывогі. На сталае звоніць тэлефонны апарат.

Першы (беручы слухаўку): Што такое там у вас, адзел «Псыхіка»? Што? У сумленьні ўсплыло слова «Казулін» і перадалося ў адзел «Язык». Адкуль? Мы ж нядаўна рабілі зачыстку сумленьня. Калега, ня стойце — займіцеся «Языкам».

Другі (у слухаўку): Алё, «Язык»? Што — моўны апарат цалкам выйшаў з-пад кантролю? Нясе ўсякую лухту. Хуценька вырабайце яго к чортавай мацеры. Я сказаў — вырабай рубільнік, шэльма! Вось так. Добра, дайце адзел «Сэрца». «Сэрца», усё нармальна? Спрабуйце супакоіцца.

Першы: Быццам арганізм стабілізаваўся.

Другі: Даю сыгнал «Вачам» — працягваць чытаць тэкст...

Першы: Дайце адзел «Вушы». Слухайце, што там наш «Язык» пасьпеў наламаць? Блыхі... няма нічога сьвятога... Ну, гэта яшчэ нішто

сабе. Працуем далей.

Другі (гледзячы ў пэрыскоп): Быццам і час заканчваць. Дэпутаты амаль сьпяць.

Першы: Акей, аднак не забудзься гыркнуць на іх і, можа, нешта яшчэ падкінь электрату.

Другі (у слухаўку): Адзел «Язык»! Тэрмінова дадайце ў тэкст прамовы фразу «кантроль будзе жастачайшы, і заробак будзе 700 баксаў».

Першы (выціраючы лоб): Ф-фу, быццам скончылі. Але на будучыню трэ будзе капітальна заняцца сумленьнем.

Другі (дастаючы пляшку вінчыка): Ладна, давай пакуль трохі расслабімся. Я зараз дам адпаведную каманду вэртыкалі. (Беручы слухаўку). Дайце аддзелы «Рукі» і «Ногі». Так, хлопцы, бяром кляшчу і ганяем шайбу да вечара. «Мозг» просьба нейкі час не турбаваць. І глядзіце мне — кантроль будзе жастачайшы.

«НН» СТО ГАДОЎ З ВАМІ

Пецяярбург. Сынод, каторы ў 1901 годзе адлучыў ад царквы Льва Талстога, прызнаў яго за герэтыка, і аб'явіў яму сваё пракляцьце, цяпер, перад сьвяткаваньнем дня нараджэньня яго, напісаў вазваньне, каб ніхто з праваслаўных не належаў да сьвяткаваньня пад страхам суду Божага.

«Наша Ніва». №18. 1908

«Нашу Ніву»
пытайцеся на сядзібе ТБМ
кожны будні дзень
ад 15.00 да 19.00

Наша Ніва

незалежная газэта

за сьнавана ў 1906, адноўленьня ў 1991
галоўныя рэдактары «Нашай Нівы»:
З. Вольскі (1906), А. Уласаў (1906—1914),
Янка Купала (1914—1915), А. Луцкевіч,
У. Знамяроўскі (1920), С. Дубавец (1991—2000).

сакратарка рэдакцыі Наста Бакшанская
шэф-рэдактар Андрэй Дынько
галоўны рэдактар Андрэй Скурко
мастацкі рэдактар Сяргей Харэўскі
заснавальнік Мяцёвы фонд выдання газэты «Наша Ніва»
выдавец Прыватнае прадпрыемства «Суродзічы»

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ:
220050, Менск, а/с 537
Tel/fax: (017) 284-73-29, 8-029-613-32-32,
8-029-707-73-29.
E-mail: nn@nn.by
On-line: www.nn.by

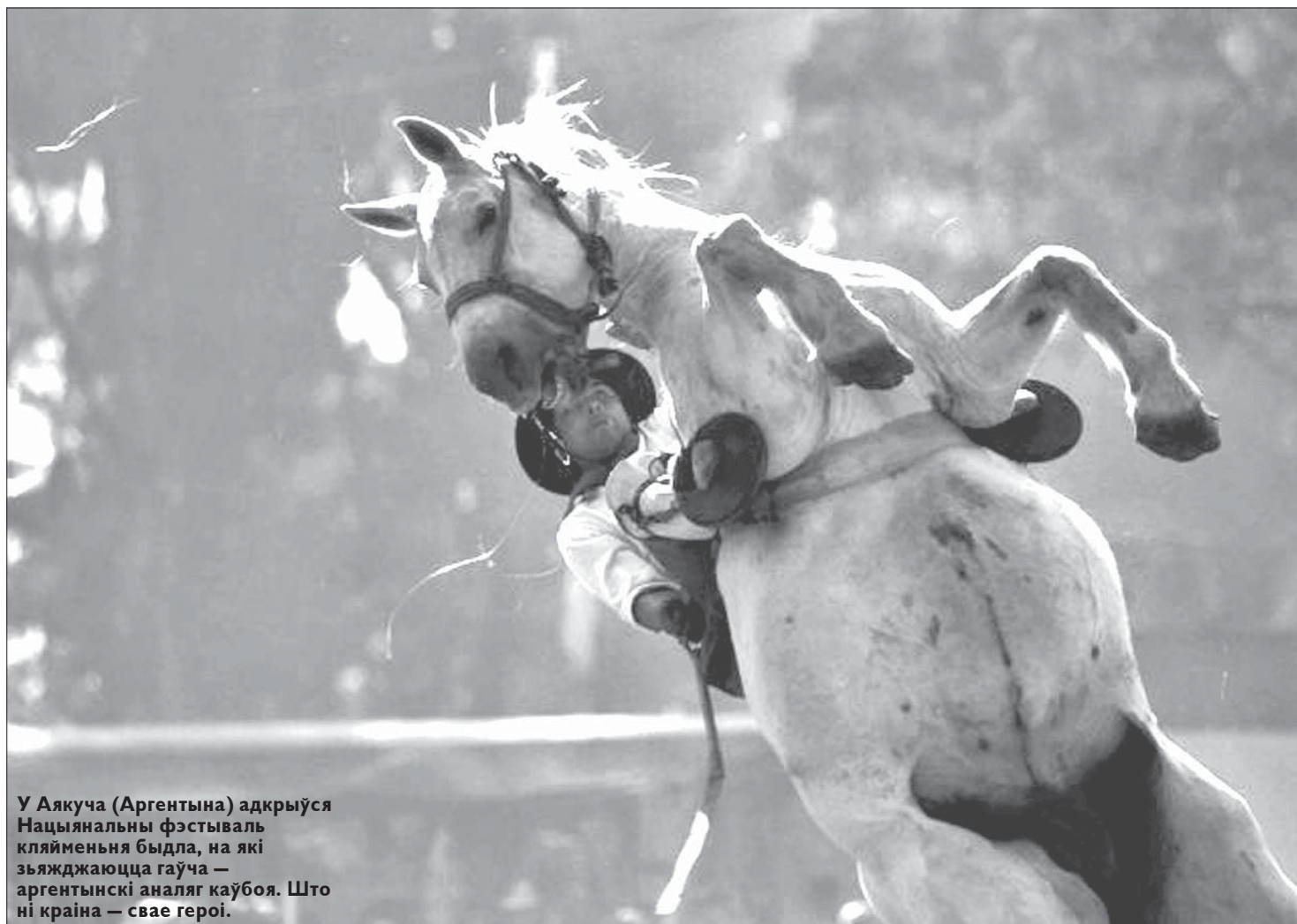
© НАША НИВА. Ссылка на «Нашу Ніву» абавязковая. 12 палос фарматам А2, 6 друк арк. Друкарня РУП «Выдавецтва «Беларускі Дом друку». Менск, пр. Ф. Скарыны, 79. Рэдакцыя не нясе адказнасці за зьмест рэкламных абвестак. Кошт свабодны. Пасьведчаньне абрэгістрацыі пэрыядычнага выдання №581 ад 14 сакавіка 2007 г., выдадзенае Міністэрствам інфармацыі Рэспублікі Беларусь. Юрыдычны адрас: 220101, г. Менск, пр. Ракасоўскага, 102-71. Р/р 3012206280014 у МГД ААТ «Белінвестбанк», Менск, код 764.

Наклад 2239. Газэта выдаецца 48 разоў на год.

Нумар падпісаны ў друку 23.00 14.05.2008.

Занова № 2536.

Рэдакцыйны адрас: Ракасоўскага, 102-71.

У Аякуча (Аргентына) адкрыўся Нацыянальны фэстываль кляйменьня быдла, на які зьяжджаюцца гаўча — аргентынскі аналяг каўбоя. Што ні краіна — свае героі.

А ты падпішыся!

Каб рэгулярна атрымліваць «Нашу Ніву», проста паведаміце ў Рэдакцыю свой адрас. Дэталі — **старонка 2.**

ПРЫВАТНЫЯ АБВЕСТКІ

ВЯСЕЛЬЕ

Вяселье па-беларуску. Т.: (029) 784-63-13, (029) 911-78-87. Наста

МОРА

Шукаю каго-небудзь у кампанію, каб зьездзіць на мора пад Геленджык пры канцы чэрвеня—пачатку ліпеня. Т.: (017) 256-88-71, (029) 272-52-22. Вольга

СЯБРОЎСКАЕ ПАДАРОЖЖА

Запрашаем у падарожжа «Браслаўскі край» 25 траўня (нядзеля) па маршруце: Менск — Удзела — Мосар — Слабодка — Друя — Браслаў — Браслаўскія азёры — Менск. Т.: (017) 292-54-58, (029) 622-57-20, 509-12-16, 110-19-28.

ЛЕЦІШЧА

Прадам за 38 тыс. лецішча (драўляны дом 105 кв. м., абкладзены цэглай (недабуд на 35%), з надзелам 6 сотак (1 км. ад МКАД)). Ёсьць крама, электрычнасьць, вада, хуткая пэрспэктыва газу ды ўваходжаньня ў склад Менску (з правам прапіскі); ходзяць менскія аўтобусы ды маршруткі. Т.: (029) 576-74-29.

ПРАЦА

Якасна выканаю пісьмовыя працы па беларускай гісторыі, літаратуры, мове. Зьвяртацца загадзя. Т.: (029) 101-03-24. Юрась
Якасны набор, рэдагаваньне тэкстаў на беларускай мове. Зьвяртацца загадзя. Т.: (029) 101-03-24. Юрась

СУСТРЭЧА

Паважаны выпускнікі фізычнага факультэту БДУ, гадзі навучаньня 1953—1958! Запрашаем вас на сутрачу выпускнікоў! Сустрэча плянуецца на 5 чэрвеня 2008 г. Збор а 15-й на двары БДУ. Т.: (029) 171-80-05 (Галубовіч Валя), (029) 772-94-94, kirduneva@tut.by, (Кірдунава Ева).

КНІГІ

Куплю кнігу Л. Маракова «Непамяркаўныя, 3-я спроба». Т.: (029) 753-82-12

Куплю кнігу «Валеры Маракоў. Лёс, хроніка, кантэкст». Т.: (029) 753-82-12

Прапаную факсімільнае выданьне: Janka Kupala «Huslar». korybut@tut.by